

FOKUS

BalkanDownload

**PONOĆNO
SUNCE**

Mmelita

JO NESBO

**SUNCE NIKADA NE ZALAZI.
POTJERA NIKADA NE PRESTAJE.**

Jo Nesbø

Ponoćno sunce

S engleskog prevela Iva Uščumlić

Prvo poglavlje

Kako započeti ovu priču? Volio bih reći da ćemo je početi od početka. Ali ne znam gdje počinje. Kao ni ostali, ni ja ne znam pravi slijed uzroka i posljedica u svojem životu. Počinje li priča u trenutku kad sam shvatio da sam tek četvrti najbolji nogometaš u razredu? Kad mi je Basse, moj djed, pokazao crteže – crteže koje je sam napravio – La Sagrada Familije? Kad sam povukao prvi dim cigarete ili čuo prvu pjesmu *Grateful Dead*? Kad sam čitao Kanta na fakultetu i pomislio da sam ga shvatio? Kad sam prodao prvi grumen hašiša? Ili je počela kad sam poljubio Bobby – koja je zapravo cura – ili kad sam prvi put vidio sitno, naborano stvorenje, koje će nositi ime Anna, kako vrišti na mene? Možda je priča počela dok sam sjedio u Ribarovoj smrdljivoj stražnjoj sobici i slušao kako mi govori što želi da napravim. Ne znam. Nekom čudnovatom logikom pospremamo razne vrste priča, kako bi nam život djelovao smislenije. Pa onda može početi i ovdje, usred sve ove zbrke, u trenutku i na mjestu u kojem se čini da sudbina uzima kratak predah, zadržava dah. Kada sam, samo na trenutak, pomislio da nisam još na putu, već da sam stigao.

Izišao sam iz autobusa usred noći. Zaškiljio sam i pogledao sunce. Sjalo je preko otoka sve do mora, daleko na sjever. Crveno i tupo. Poput mene. Iza njega je bilo još mora. A iza toga, samo Sjeverni pol. Možda je ovo mjesto na kojem me neće naći. Osvrnuo sam se. Na preostale tri točke kompasa niski su se grebeni spuštali prema meni. Crveni i zeleni vrijes, stijene, nekoliko stabala pognutih breza. Na istoku je zemlja klizila u more, kamenita i ravna poput palačinke, a na jugozapadu je djelovala kao da je nožem izrezana na mjestu gdje more počinje. Nekih stotinjak metara iznad nepomičnog mora nalazila se otvorena zaravan koja se širila prema unutrašnjosti. Visoravan Finnmark ili Kraj svijeta, kako ju je djed zvao. Nabijena šljunčana cesta na kojoj sam stajao, vodila je do niza niskih zgrada, među kojima se uzdizao jedino crkveni toranj. Probudio sam se na

sjedalu autobusa u trenutku kad smo prolazili pored znaka s nazivom „Kåsund“, dolje uz obalu, pored drvenog mola. Pomislio sam, zašto ne? i povukao uzicu iznad prozora, kako bih upalio znak zaustavljanja iznad vozača.

Navukao sam jaknu, zgrabio kožnatu aktovku i počeo hodati. Pištolj u džepu jakne poskakivao mi je na boku. Udarao je u kost – uvijek sam bio premršav. Stao sam i gurnuo pojas s novcem ispod košulje, kako bi novčanice ublažile udarce. Na nebu nije bilo ni oblačka, a zrak je bio tako čist da mi se činilo da vidim jako daleko. Koliko god pogled seže, kako se kaže. Kažu da je visoravan Finnmark prelijepa. Jebeš mi sve ako znam. Nije li to nešto što ljudi kažu za negostoljubiva mjesta? Ili da bi djelovali čvršćima, pokazujući da imaju nekakav uvid ili superiornost, onako kako se ljudi hvale poznavanjem neke nerazumljive glazbe ili nečitljive literature? I sâm sam to radio. Prije sam mislio da to ublažava barem neke stvari na meni koje nisu dovoljno dobre. Ili je to jednostavno trebala biti utjeha ljudima koji ovdje žive: „Ovdje je prelijepo.“ Što je tako lijepo u ovom ravnom, monotonom, dosadnom krajoliku? Nalikuje Marsu. Ili Crvenoj pustinji. Nenastanjeno je i okrutno. Ali savršeno skrovište. Barem se nadam. Preda mnom su se pomaknule grane grmovitih stabala. Trenutak kasnije lik je preskočio jarak i izletio na cestu. Ruka mi je automatski poletjela prema pištolju, ali sam zastao: nije jedan od njih. Lik je izgledao poput dvorske lude koja je iskočila ravno iz snopa karata.

„Dobra večer!“ doviknuo je.

Hodao je prema meni neobičnim, krivudavim korakom, tako iskrivljenih nogu da sam mogao vidjeti cestu koja se između njih pružala prema selu. Kad se približio, vidio sam da na glavi nema kapu lude, već laponsku kapu. Plave, crvene i žute boje – nedostajala su samo zvonca. Nosio je čizme od svijetle kože i plavu jaknu, zakrpanu crnom trakom. Jakna je na nekoliko mjesta bila poderana i iz nje je virila podstava, više nalik na građevinsku izolaciju negoli na perje.

„Ispričavam se na smetnji“, progovorio je, „ali tko si ti?“

Bio je barem dvije glave niži od mene. Lice mu je bilo veliko i široko se smijao, a oči su bile dva uska proreza. Ako biste stavili na hrpu

sve klišeje koje su ljudi iz Osla imali o izgledu rođenih Laponaca, dobili biste upravo ovog tipa.

„Došao sam autobusom“, odgovorio sam.

„To sam vidio. Ja sam Mattis.“

„Mattis“, ponovio sam, kako bih kupio par sekundi i razmislio o pitanju koje će neumitno uslijediti.

„Tko si onda?“

„Ulf“, odgovorio sam. To mi se ime činilo dovoljno dobrim.

„Što radiš u Kåsundu?“

„Došao sam u posjet“, rekao sam i kimnuo prema zbijenim kućama.

„A koga posjećuješ?“

Slegnuo sam ramenima. „Nikoga posebno.“

„Jesi li iz Regionalne komisije ili si propovjednik?“

Nisam znao kako izgledaju ljudi iz Regionalne komisije pa sam odmahnuo glavom i provukao ruku kroz dugu, hipijevsku kosu. Možda bih se trebao ošišati. Privlačit ću manje pozornosti.

„Oprosti što pitam“, navaljivao je, „ali što si onda?“

„Lovac“, odgovorio sam.

Možda je stvar u spominjanju Regionalne komisije. A i moj je odgovor bio više istina nego laž.

„Oh? Hoćeš li loviti ovdje, Ulfe?“

„Čini se kao dobro mjesto za lov.“

„Da, ali si uranio tjedan dana. Sezona lova ne počinje prije petnaestog kolovoza.“

„Postoji li ovdje kakav hotel?“

Laponac se široko osmjehnuo. Nakašljao se i ispljunuo smeđu gvalju koja je, nadao sam se, bila posljedica žvakanja duhana ili nečega sličnog. Glasno je pljesnula na tlo.

„Ili konačište?“ dodao sam.

Odmahnuo je glavom.

„Koliba za kampiranje? Soba za najam?“

Na telefonski stup iza njega netko je objesio poster plesne grupe koja će nastupati u Alti. Grad sigurno nije jako daleko. Možda sam trebao ostati u autobusu i odvesti se onamo.

„A ti, Mattise?“ upitao sam i pljesnuo insekta koji mi je bockao čelo.

„Imaš li ti možda krevet koji bih večeras mogao posuditi?“

„Spalio sam krevet još tamo u svibnju. Imali smo hladan svibanj.“

„Kauč? Madrac?“

„Evo madraca.“ Raširio je ruke prema goletnoj visoravni.

„Hvala ti, ali više volim krovove i zidove. Pokušat ću pronaći praznu pseću kućicu. Laku noć.“

Krenuo sam prema kućama.

„Jedina kućica koju ćeš naći u Kåsundu je ona ondje“, doviknuo je oprezno, napukloga glasa.

Okrenuo sam se. Pokazivao je zgradu ispred niza kuća.

„Crkva?“

Kimnuo je.

„Je li otvorena usred noći?“

Mattis je nakrivio glavu. „Znaš li zašto u Kåsundu nitko ne krade? Zato što, osim jelena, nemaš što ukrasti.“

Mali je debeljko s nevjerojatnom lakoćom preskočio jarak i počeo se probijati kroz gustiš u smjeru zapada. Moji su vodiči bili sunce na sjeveru i činjenica da crkve, svuda na svijetu – tako je barem tvrdio moj djed – okreću tornjeve prema zapadu. Zaklonio sam oči i pogledao teren ispred njega. Kamo je, dovraga, krenuo? Možda je stvar bila u tome što je sjalo sunce, iako je bila duboka noć i sve je bilo posve mirno. Ali selo je djelovalo nekako jadno. Kuće su izgledale kao da su građene u žurbi, bez pažnje i ljubavi. Nije stvar u tome da nisu djelovale čvrsto, jednostavno se činilo kao da su nekome samo krov nad glavom, a ne dom. Što je praktično. Jednostavne izbe koje ne treba održavati, napravljene tako da otrpe vjetar i ostale vremenske nepogode. Vidio sam nekoliko uništenih automobila u vrtovima koji zapravo i nisu bili vrtovi, već ograđena područja puna gustiša i stabala vrbe. Bilo je i dječjih kolica, ali bez igračaka. Samo je poneka kuća imala zavjese ili rolete na prozorima. Na golim oknima odražavalo se sunce, ometajući one koji bi htjeli pogledati unutra. Poput sunčanih naočala na ljudima koji ne žele otkriti previše duše.

I stvarno – crkva je bila otvorena, iako su vrata bila nabrekla pa se nisu otvarala onako spremno kao u drugim crkvama u kojima sam bio. Glavni je prostor bio relativno malen i skromno namješten, ali privlačan u svojoj jednostavnosti. Ponoćno je sunce osvjetljavalo prozore od obojenog stakla, a iznad oltara je visio Isus na uobičajenom križu ispred triptiha s Bogorodicom i djetetom Isusom

u sredini te Davidom i Golijatom sa svake strane. S jedne strane oltara našao sam vrata koja vode u sakristiju. Prekopao sam ormare i pronašao nešto odjeće, opremu za čišćenje i kante, ali nisam našao misno vino – samo par kutija s hostijom iz Olsenove pekare. Sažvakao sam četiri-pet komada, osjećajući kao da žvačem šmirgl papir; toliko su mi osušile usta da sam ih na kraju ispljunuo u novine na stolu. A novine su mi rekle – ako je to bilo najnovije izdanje *Finnmark Dagblada* – da je danas bio 8. kolovoz 1978. te da su prosvjedi protiv eksploatacije rijeke Alta sve brojniji. Pokazale su mi kako izgleda vođa lokalnog vijeća, Arnulf Olsen, i obavijestile me da je Finnmark, jedina norveška pokrajina koja dijeli granicu sa Sovjetskim Savezom, malo sigurniji sada kad je špijun Gunvor Galtung Haavik mrtav, i da je nakon dugo vremena ovdje bolje vrijeme negoli u Oslu.

Teško je bilo zaspati na kamenom podu sakristije, a klupe su bile preuske, pa sam uzeo svećeničku opravu ispod oltara, objesio jaknu na nosač i legao na pod, s kožnatom torbom ispod glave. Osjetio sam da mi nešto mokro pada po licu. Obrisa sam lice i pogledao prste: bili su hrđavocrveni. Usmjerio sam pogled na razapetog muškarca točno iznad mene. A onda sam shvatio da je to vjerojatno palo s krova. Djelovao je propusno i vlažno, a bio je obojen glinom ili željezom. Okrenuo sam se kako ne bih ležao na bolnom ramenu i navukao opravu preko glave, da se zaklonim od sunca. Zatvorio sam oči. Eto. Nemoj razmišljati. Samo sve isključi. Isključi se. Odgurno sam opravu i počeo se boriti za dah. Jebote. Ležao sam i zurio u strop. Kad nisam mogao spavati poslije sprovoda, uzeo bih Valium. Ne znam jesam li se navukao, ali postalo mi je teško usnuti bez njega. Pomagalo je jedino to da se dovoljno iscrpim. Opet sam navukao opravu preko glave i zatvorio oči.

Sedamdeset sati u bijegu. Tisuću i osam stotina prijeđenih kilometara. Nekoliko sati sna u vlakovima i autobusima. Trebao bih biti dovoljno iscrpljen.

A sada trebam misliti sretne misli. Pokušao sam razmišljati o tome kako je bilo prije. Prije prije. Nije upalilo. Umjesto toga, glava mi se napunila svim ostalim. Muškarcem u bijelom. Mirisom ribe. Crnom cijevi pištolja. Praskom stakla. Padom. Odgurnuo sam ruku ustranu i pružio je, šapćući njeno ime. A onda je napokon došla.

Probudio sam se. Ležao sam posve mirno. Nešto me gurkalo. Ili netko. Nježno, ne da bi me probudio, nego da bi se uvjerio da je netko doista ispod oprave. Usredotočio sam se na ravnomjerno disanje. Možda je još postojala šansa, možda još nisu shvatili da sam se probudio. Gurnuo sam ruku niz bok i prisjetio se da sam jaknu s pištoljem objesio na nosač. Vrlo amaterski potez za jednog profesionalca.

Drugo poglavlje

Nastavio sam disati, polako i ravnomjerno, i osjetio da mi se puls smiruje. Tijelo mi je shvatilo ono što mozak još nije povezo: da su to bili oni, ne bi me gurali; jednostavno bi strgnuli s mene opravu, provjerili jesam li čovjek kojeg traže, a onda me obradili temeljitije od gulaša. Pažljivo sam strгнуo opravu s lica. Lice koje me promatralo imalo je pjege, prćast nos, flaster na čelu i blijede trepavice na neobično plavim očima. Iznad svega stajao je gust uvojak riđe kose. Koliko mu je moglo biti? Devet? Trinaest? Nisam imao pojma, uvijek loše procjenjujem klince.

„Ne možeš spavati ovdje.“

Osvrnuo sam se oko sebe. Činilo se da je sam.

„Zašto ne?“ upitao sam promuklim glasom.

„Jer mama mora čistiti.“

Ustao sam, složio opravu, skinuo jaknu s nosača i provjerio je li pištolj i dalje u džepu. Bol mi je sijevnuo ramenom dok sam navlačio jaknu.

„Ti si s juga?“ upitao je dečko.

„Ovisi o tome što smatraš jugom.“

„Pa, južnije odavde, naravno.“

„Sve je južnije odavde.“

Dečko je nakrivio glavu. „Ja sam Knut. Imam deset godina. Kako se ti zoveš?“

Skoro sam rekao nešto drugo, a onda sam se sjetio kako sam se predstavio jučer. „Ulf.“

„Koliko ti je godina, Ulfe?“

„Puno“, odgovorio sam i istegnuo vrat.

„Više od trideset?“

Otvorila su se vrata sakristije. Okrenuo sam se. Pojavila se žena, pa zastala i zagledala se u mene. Prvo mi je palo na pamet da je premlada za čistačicu. I da djeluje snažno. Na podlakticama i ruci koja je držala kantu jasno su se ocrtavale žile. Kanta je bila puna

vode. Žena je imala široka ramena i uzak struk. Noge su joj bile skrivene ispod staromodne, crne, plisirane suknje. A onda sam primijetio njezinu kosu. Bila je duga i tako tamna da je sjajila pod svjetlošću koja je dopirala kroz visoke prozore. Pridržavala ju je jednostavna kopča. Ponovo se pokrenula i pošla prema meni, dok su joj cipele lupkale po podu. Kad se dovoljno približila, vidio sam da ima lijepa usta, ali i ožiljak na gornjoj usni, možda od operacije zečje usne. Djelovala je gotovo neprirodno, imajući u vidu tamnu put i kosu i tako plave oči.

„Dobro jutro“, rekla je.

„Dobro jutro. Sinoć sam stigao autobusom, a nije bilo mjesta gdje bih...“

„U redu je“, odgovorila je. „Vrata su ovdje visoka, a prolaz otvoren.“

Rekla je to bez topline u glasu, pa spustila kantu i metlu i pružila ruku.

„Ulf“, rekao sam i rukovao se s njom.

„Oprava“, objasnila je i odmaknula moju ruku. Pogledao sam smotuljak u drugoj ruci.

„Nisam mogao naći deku“, rekao sam pružajući joj opravu.

„I ništa za jelo, osim naših hostija“, dodala je, pa razmotala i pregledala tešku, bijelu opravu.

„Oprostite, naravno da ću platiti za...“

„Slobodno se poslužite, s blagoslovom ili bez njega. Ali drugi put, molim vas, nemojte pljuvati po našem lokalnom vođi, ako može.“

Nisam bio siguran vidim li osmijeh, ali učinilo mi se da joj se ožiljak na usni trznuo. Okrenula se i bez riječi nestala u sakristiji. Podigao sam torbu i prekoračio nosače oltara.

„Kamo ćeš?“ upitao je dečko.

„Van.“

„Zašto?“

„Zašto? Zato jer ne živim ovdje.“

„Mama nije ljutita kao što se čini.“

„Prenesi joj pozdrav.“

„Od koga?“ doviknuo je njezin glas. Hodala je prema oltaru.

„Od Ulfa.“ Pomalo sam se navikavao na novo ime.

„A što radiš ovdje u Kåsundu, Ulfe?“ Iscijedila je krpu iznad kante.

„Lovim.“ Zaključio sam da mi je najbolje držati se jedne priče u tako maloj zajednici.

Namjestila je krpu na metlu. „Što točno?“

„Jarebice“, ponudio sam odgovor. Postoje li jarebice tako daleko na sjeveru? „Zapravo, sve živo“, dodao sam.

„Ova je godina loša za miševе i voluharice“, rekla je.

Otpuhnuo sam. „Zapravo sam razmišljao o nečemu većem od toga.“

Podigla je obrvu. „Htjela sam reći da nema previše jarebica.“

Zavladala je tišina koju je prekinuo Knut. „Kada grabljivci ne mogu dobiti dovoljno miševa i voluharica, uzimaju jarebičja jaja.“

„Naravno“, složio sam se i kimnuo, a onda shvatio da su mi leđa znojna. Dobro bi mi došlo tuširanje. Trebao bih oprati i košulju i pojas s novcem. Trebao bih oprati i sako.

„Usudio bih se reći da ću pronaći nešto za lov. Možda je problem u tome što sam tjedan dana uranio. Naposljetku, sezona lova počinje tek sljedeći tjedan. Morat ću dotad više vježbati.“ Nadao sam se da mi je onaj Laponac dao točne informacije.

„Ne znam ništa o sezoni lova“, rekla je žena gurajući metlu po podu na kojem sam spavao, tako snažno da je njezin vrh zaškripao. „To ste izmislili vi južnjaci. Ovdje idemo u lov onda kad moramo. I ne gnjavimo se time kad ne moramo.“

„Kad smo već kod toga“, rekao sam, „znate li možda gdje bih u selu mogao odsjesti?“

Prestala je čistiti i naslonila se na metlu. „Morate samo pokucati na neka vrata i dat će vam krevet.“

„Bilo gdje?“

„Da, rekla bih. Ali naravno, ljudi sada uglavnom nisu kod kuće.“

„Naravno.“ Kimnuo sam prema Knutu. „Ljetni praznici?“

Nasmiješila se i nagnula glavu. „Ljetni poslovi. Svatko tko ima soba, spava u šatoru i karavanama na pašnjacima, dolje prema obali. Neki su otišli u ribolov, na kolje. A mnogi su otišli na sajam u Kautokeino.“

„Shvaćam. Postoji li kakva šansa da kod vas unajmim krevet?“ Kad je zastala, brzo sam dodao: „Dobro plaćam. Jako dobro.“

„Nitko vam ovdje neće dopustiti da previše platite. Ali moj suprug nije kod kuće pa se ne priliči.“

Ne priliči se? Pogledao sam njezinu suknju. I dugu kosu. „Shvaćam. Postoji li neko mjesto koje nije tako... ovaj... u centru? Gdje bi čovjek mogao imati malo mira i tišine. S pogledom.“ Mislio sam na mjesto odakle možeš vidjeti dolazi li tko.

„Pa“, rekla je, „ako ste došli u lov, pretpostavljam da možete odsjesti u lovačkoj kolibi. Nju svi koriste. Malo je udaljena, pomalo ruševna i neuredna, ali svakako ćete naći mir i tišinu. I dobar pogled u svim smjerovima, u to možete biti sigurni.“

„Zvuči sjajno.“

„Knut vam može pokazati put.“

„Nema potrebe za to. Siguran sam da mogu...“

„Ne!“ uzviknuo je Knut. „Molim te!“

Ponovo sam ga pogledao. Ljetni praznici. Svi su otišli. Dosadno mu je što mora pratiti majku dok čisti. Konačno se nešto zbiva.

„Svakako“, rekao sam. „Možemo li onda?“

„Da!“

„No muči me“, rekla je tamnokosa žena i gurnula metlu u kantu, „čime ćete pucati. Teško da vam sačmarica stane u tu torbu.“

Zagledao sam se u torbu kao da je odmjeravam i pokušavam ustanoviti slažem li se s njom.

„Ostavio sam pušku u vlaku“, odgovorio sam. „Nazvao sam ih i obećali su je poslati autobusom za par dana.“

„Ali želite nešto čime ćete vježbati“, rekla je i nasmiješila se. „Prije početka sezone.“

„Ja...“

„Mogu vam posuditi suprugovu sačmaricu. Vas dvojica možete sačekati vani da završim. Neću dugo.“

Sačmarica? Zašto, dovraga, ne? A kako ni jedno od njezinih pitanja nije zvučalo kao pitanje, jednostavno sam kimnuo i krenuo prema vratima. Začuo sam iza sebe brzo disanje pa malo usporio. Dječak se spoticao.

„Ulfe?“

„Da?“

„Znaš li koji vic?“

Sjeo sam uz južni dio crkve i pripalio cigaretu. Ne znam zašto pušim. Nisam ovisan. Mislim, krv mi ne traži nikotin. Nije stvar u tome. Posrijedi je nešto drugo. Nešto što ima veze sa samim činom

pušenja. Smiruje me. Mogao bih pušiti i slamu. Jesam li ovisan o nikotinu? Ne, siguran sam da nisam. Moguće je da sam alkoholičar, ali ni u to nisam siguran. Sviđa mi se biti razvaljen, razbijen, pijan – to je barem očito. Jako mi se sviđao Valium. Točnije, nije mi se sviđalo biti bez Valiuma. To je bila jedina droga koju sam morao aktivno odbaciti. Kad sam počeo dilati hašiš, činio sam to primarno, da bih financirao svoje narkomanske potrebe. Bilo je tako jednostavno i logično: kupiš dovoljno grama da se možeš natezati oko cijene, prodaš dvije trećine u manjim dijelovima po višoj cijeni i *voila* – imaš besplatnu drogu. Put od toga do stalnog dila nije dug. Dug je bio moj put do prve prodaje. Dug, složen i s nekoliko zavoja i zaokreta koje sam mogao izbjeći. Ali našao sam se ondje u Slottparkenu i mrmljao taj kratki prodajni slogan (*Droga?*) prolaznicima za koje sam smatrao da imaju dovoljno dugu kosu ili dovoljno neobičnu odjeću. I kao kod većine stvari u životu, prvi je put uvijek najteži. Zato sam pobjegao kad mi je prišao tip kratke kose, u plavoj košulji, i zatražio dva grama. Znao sam da nije murjak u civilu – oni su imali najdužu kosu i najšašaviju odjeću. Bojao sam se da je jedan od Ribarovih ljudi. Ali postupno sam shvatio da Ribara nije briga za sitnu ribu kao što sam ja. Samo si morao paziti da ne postaneš prevelik. I da se ne petljaš s njegovim tržištem amfetamina i heroina. Za razliku od Hoffmanna. S Hoffmannom je završilo loše. Hoffmanna više nije bilo. Bacio sam opušak među nadgrobne spomenike ispred sebe. Imaš neko određeno vrijeme i izgoriš do filtra, a onda je stvarno gotovo. Ali poanta je izgorjeti skroz do filtra i ne otići prije toga. Pa, možda nije baš cijela poanta, ali tad mi je to bio cilj. Stvarno me nije briga za poantu. A od pogreba je prošlo mnogo dana kad nisam bio posve siguran niti u cilj. Zatvorio sam oči i usredotočio se na sunce i njegovu toplinu na koži. Na zadovoljstvo.

Hedon. Grčki bog. Ili točnije, idol – ipak sam se nalazio na posvećenom tlu. Prilično je arogantno zvati idolima sve druge bogove osim svoga. Nemaj drugih bogova osim mene. Naravno, to je naredba svakog diktatora. Smiješno je što to kršćani sami ne vide; ne shvaćaju mehanizam, taj regenerativni, samoispunjavajući, samozadovoljni aspekt koji znači da bi takvo praznovjerje moglo preživjeti dvije tisuće godina, i u kojem je ključ – spasenje – ograničen na one koji su dovoljno sretni da budu rođeni u trenutku

koji je tek treptaj oka u ljudskoj povijesti, i koji slučajno žive na jedinom djeliću planeta koji je uspio čuti naredbu, pa su mogli oblikovati najkraći prodajni slogan (*raj?*).

Toplina je nestala. Oblak je prešao preko sunca.

„To je baka.“

Otvorio sam oči. To nije bio oblak. Sunce je oblikovalo aureolu oko dječakove riđe glave. Zar je ona žena stvarno njegova baka?

„Molim?“

Upro je prstom. „Grob na koji si upravo bacio opušak“

Pogledao sam preko njegova ramena. Vidio sam oblačak dima kako se podiže iz cvjetnjaka ispred crnog kamena.

„Oprosti. Ciljao sam stazu.“

Prekrižio je ruke. „Stvarno? Kako ćeš onda pogoditi jarebicu ako nisi u stanju pogoditi stazu?“

„Dobro pitanje.“

„Onda, jesi li smislio kakav vic?“

„Ne, rekao sam da mi treba malo vremena.“

„Prošlo je...“ pogledao je na sat koji nije imao, „... dvadeset i pet minuta.“

Nije. Počeo sam shvaćati da će šetnja do kolibe biti stvarno duga.

„Knut! Ostavi čovjeka na miru.“

Bila je to njegova majka. Izašla je kroz crkvena vrata i krenula prema ogradi. Ustao sam i slijedio je. Hodala je brzo, na način koji me podsjećao na labuda. Šljunčana staza koja je prolazila kraj crkve vodila je do niza kuća koje su činile Kåsund. Mir je bio gotovo uznemirujuć. Dosad nisam vidio nikoga, osim ovo dvoje i onog Laponca sinoć.

„Zašto većina kuća nema zastore?“ upitao sam.

„Jer nas je Laestadius naučio da pustimo svjetlost Božju u kuću“, odgovorila je.

„Laestadius?“

„Lars Levi Laestadius. Poznajete li njegovo učenje?“

Odmahnuo sam glavom. Valjda sam čitao o švedskom svećeniku iz prošlog stoljeća koji se obračunavao s lokalnim razuzdanim životom, ali ne bih mogao reći da poznajem njegovo učenje. Osim toga, vjerojatno sam mislio da su te staromodne stvari već nestale.

„Nisi Laestadijanac?“ upitao je dečko. „Onda ćeš gorjeti u paklu.“

„Knut!“

„Ali deda tako kaže. A on zna jer je propovjednik koji putuje po cijelom Finnmarku i Nord-Tromsu. Eto!“

„Deda kaže i da ne trebaš propovijedati vjeru na ulici.“ Pogledala me s bolnim izrazom na licu. „Knut je ponekad previše srčan. Vi ste iz Osla?“

„Ondje sam rođen i odrastao.“

„A obitelj?“

Odmahnuo sam glavom.

„Sigurni ste?“

„U što?“

Nasmiješila se. „Oklijevali ste. Možda ste razvedeni?“

„E onda ćeš sigurno gorjeti!“ viknuo je Knut i mahnuo prstima kako bi mi – pretpostavljam – dočarao oganj.

„Nisam razveden“, rekao sam. Primijetio sam da me promatra krajičkom oka.

„Onda ste usamljeni lovac, daleko od kuće. Što inače radite?“

„Rješavam stvari“, odgovorio sam. Primijetio sam pokret koji me natjerao da podignem glavu. Uhvatio sam lice iza prozora prije negoli se zastor ponovo zatvorio. „Ali upravo sam dao otkaz. Radit ću nešto novo.“

„Nešto novo“, ponovila je. Njezine su riječi zvučale kao uzdah.

„Vi ste čistačica?“ upitao sam tek da bih nešto rekao.

„Mama je grobarka i pomoćnica“, ubacio se Knut. „Deda kaže da je mogla postati vikarica. Da je muškarac, hoću reći.“

„Mislio sam da su donijeli zakon koji dopušta vikarice?“

Nasmijala se. „Vikarica u Kåsundu!“ Dečko je ponovo zavrtio prstima. „Stigli smo.“

Skrenula je prema malenoj kući bez zavjesa. Na prilazu, položen na drvene nosače, nalazio se Volvo bez kotača, a do njega su stajale tačke s dva zahrđala metalna kotača.

„To je tatin auto“, rekao je Knut. „A ono je mamin.“ Pokazao je prema Volkswagen Bubi parkiranoj u sjeni garaže.

Ušli smo u nezaključanu kuću. Žena me uvela u dnevnu sobu i rekla da će donijeti sačmaricu. Ostao sam stajati s Knutom. Soba je bila skromno namještena, uredna i čista. Masivno pokućstvo, ali bez televizora i glazbene linije. Bez biljaka. Jedine slike na zidu

prikazivale su Isusa kako nosi janje i fotografiju s vjenčanja. Prišao sam bliže. Bila je to ona, bez svake sumnje. Izgledala je slatko, gotovo prelijepo u vjenčanici. Muškarac kraj nje bio je visok i plećat. Njegovo nasmiješeno, ali ravnodušno lice, iz nekog me razloga podsjetilo na lice koje sam na trenutak vidio na prozoru.

„Ulfe, dođi ovamo!“

Prateći glas, prošao sam hodnikom pa kroz otvorena vrata ušao u prostoriju koja je nalikovala radnoj sobi. Njegovoj radnoj sobi. Stolarska klupa sa zahrđalim dijelovima automobila, polomljenim dječjim igračkama koje su djelovale kao da su već neko vrijeme ovdje i još nekoliko poluzavršenih predmeta. Izvukla je kutiju patrona i pokazala prema sačmarici koja je visjela kraj puške na dva čavla na zidu, previsoko da bi je sama dohvatila. Pogledom sam potražio boce jer je miris domaćeg piva, alkohola i cigareta bilo nemoguće ne osjetiti.

„Imate li metke za ovu pušku?“ upitao sam.

„Naravno“, odgovorila je. „Ali planirate loviti jarebice?“

„S puškom je to veći izazov“, posegnuo sam rukom i spustio pušku. Uperio sam je u prozor. Zastori na susjednoj kući su se pomakli. „A i ne morate vaditi sačmu. Kako je punite?“

Netremice me promatrala. Očito nije bila sigurna šalim li se, a onda mi je pokazala. S obzirom na posao kojim se bavim, čovjek bi pomislio da znam puno o oružju, ali poznajem zapravo samo pištolje. Umetnula je spremnik u pušku, pokazala kako se napinje i dodala da je poluautomatska, ali zakoni o lovu priječe da u spremniku bude više od tri metka, plus jedan u cijevi.

„Naravno“, rekao sam, uvježbavajući punjenje. Kod oružja mi se sviđa zvuk nauljenog metala, ta precizna mehanika. Ali to je sve.

„I ovo će vam biti korisno“, rekla je.

Okrenuo sam se. Pružila mi je dalekozor. Bio je to sovjetski vojni dalekozor B8. Moj ga je djed uspio nekako nabaviti i koristio ga je za detaljno proučavanje crkvene arhitekture. Ispričao mi je da je prije i tijekom rata sva dobra optika dolazila iz Njemačke i da su Rusi, nakon okupacije istoka zemlje, prvo ukrali njemačke industrijske tajne i napravili jeftinije, ali prokleta dobre kopije. Bog zna kako su se ovdje domogli B8 dalekozora. Spustio sam pušku i pogledao kroza nj. U kuću s licem iza zavjese. Ali sada nije bilo nikoga.

„Naravno, platit ću za najam.“

„Koješta.“ Zamijenila je kutiju patrona preda mnom kutijom s mecima. „Ali Hugo će vjerojatno tražiti da pokrijete trošak potrošene municije.“

„Gdje je on?“ Pitanje je očito bilo neumjesno jer sam vidio da joj se lice zgrčilo.

„Lovi kolju. Imate li hrane i pića?“ upitala je.

Odmahnuo sam glavom. Toga se stvarno nisam sjetio. Koliko sam obroka pojeo otkako sam napustio Oslo?

„Složiti ću vam nešto za jelo, a ostatak možete kupiti u Pirjinoj trgovini. Knut će vam pokazati.“

Izašli smo na stepenice. Pogledala je na sat. Vjerojatno je provjeravala jesam li se zadržao dovoljno dugo da bi susjedi imali o čemu pričati. Knut je trčao po dvorištu, jedva čekajući da krenemo.

„Do kolibe treba između pola sata i sat“, rekla je. „Ovisi koliko ste brzi.“

„Hmmm. Nisam siguran kad će stići moja sačmarica.“

„Nema žurbe. Hugo ne lovi previše.“

Kimnuo sam, podesio remen puške i prebacio je preko ramena. Preko zdravog ramena. Vrijeme je da se krene. Pokušao sam smisliti nešto za rastanak. Malo je nakrivila glavu, baš kao što čini i njezin sin, pa odmaknula kosu s lica.

„Ne čini vam se baš lijepim, zar ne?“ Vjerojatno sam djelovao prilično zbunjeno jer se kratko nasmijala, a njezine su visoke jagodice porumenjele. „Mislím na Kåsund. Naše kuće. Prije je ovdje bilo lijepo. Prije rata. Ali kad su 1945. stigli Rusi, Nijemci su počeli bježati, i u povlačenju su spalili sve što je ostalo. Sve osim crkve.“

„Taktika spaljene zemlje.“

„Ljudi trebaju kuće. Pa su ih brzo sagradili. Nisu razmišljali kako će izgledati.“

„Oh, nisu tako loše“, slagao sam.

„Ma jesu“, nasmijala se. „Kuće su ružne. Ali ne i ljudi koji u njima žive.“

Pogledao sam njezin ožiljak. „Vjerujem vam. Dobro, vrijeme je za pokret. Hvala vam.“ Pružio sam joj ruku i ovog ju je puta prihvatila. Dlan joj je bio čvrst i topao, poput glatkoga, suncem ugrijanog kamena.

„Mir s vama.“

Pogledao sam je. Djelovala je kao da to zaista misli.

Pirjina se trgovina nalazila u podrumu jedne od kuća. Unutra je bilo mračno i žena se ukazala tek kad ju je Knut triput zazvao. Bila je velika i okrugla i nosila je maramu.

Progovorila je visokim glasom: „Jumalan terve.“

„Molim?“ rekao sam.

Okrenula se od mene i pogledala Knuta. „Mir s tobom“, preveo je. „Pirjo govori samo finski, ali zna norveške nazive stvari u trgovini.“

Roba se nalazila iza pulta i ona je donosila onako kako sam tražio. Jelenje okruglice u konzervi. Riblje okruglice u konzervi. Kobasice. Sir. Tost. Očito je zbrajala u glavi jer je, kad sam završio, na komad papira napisala broj i pružila mi ga. Shvatio sam da sam prije ulaska u trgovinu trebao izvaditi par novčanica iz pojasa s novcem. Kako nisam htio pokazati da nosim ozbiljan novac, nekih stotinu i trinaest tisuća kruna, okrenuo sam leđa Pirjo i Knutu pa otkopčao dva donja gumba na košulji.

„Ulfe, ne smiješ piškiti ovdje“, rekao je Knut.

Napola sam se okrenuo kako bih ga pogledao.

„Samo se šalim“, rekao je kroza smijeh.

Pirjo je pokazala da ne može razmijeniti novčanicu od stotinu kruna koju sam joj pružio.

„Ne brinite“, rekao sam. „Shvatite to kao napojnicu.“

Rekla je nešto na svojem grubom, nerazumljivom jeziku.

„Kaže da možeš dobiti još stvari kad se vratiš“, preveo je Knut.

„Možda bi trebala zapisati koliko je novca ostalo.“

„Sjetit će se ona“, rekao je Knut. „Idemo.“

Knut je skakutao po stazi ispred mene. Vrijesak mi je grebao nogavice hlača, a mušice su nam zujale oko glava. Visoravan.

„Ulfe?“

„Da?“

„Zašto imaš tako dugu kosu?“

„Jer je nisam šišao.“

„Oh.“ A dvadeset sekundi kasnije. „Ulfe?“

„Hmmm?“

„Znaš li finski?“

„Ne.“

„Laponski?“

„Ni riječi.“

„Samo norveški?“

„I engleski.“

„Ima li puno Engleza u Oslu?“

Zaškiljio sam u sunce. „Zapravo nema“, odgovorio sam. „Ali to je svjetski jezik.“

„Da, svjetski jezik. To i deda kaže. On kaže da je norveški jezik zdravog razuma. Laponski je jezik srca. A finski je sveti jezik.“

„Ako on tako kaže.“

„Ulfe?“

„Da?“

„Znam jedan vic.“

„Dobro.“

Zastao je i pričekao da ga sustignem, a onda se probio kroz vrijesak do mene. „Što se stalno kreće, a nikad ne stiže do vrata?“

„To je zagonetka, nije li?“

„Da ti kažem odgovor?“

„Da, mislim da ćeš morati.“

Rukom je zaklonio oči i nacerio se. „Lažeš, Ulfe.“

„Molim?“

„Znaš odgovor!“

„Znam li?“

„Svi znaju odgovor na tu zagonetku. Zašto onda svi lažete? Završit ćete...“

„Goreći u paklu?“

„Da!“

„Tko su to svi?“

„Tata. I stric Ove. I mama.“

„Stvarno? Što tvoja mama laže?“

„Kaže da ne trebam brinuti za tatu. Sada je tvoj red da ispričaš vic.“

„Loše pričam viceve.“

Zastao je i nagnuo se naprijed, mašući rukama iznad vrijeska. „Ne znaš pogoditi metu, ne znaš ništa o jarebicama i ne znaš pričati viceve. Ima li ičega što znaš?“

„O da“, rekao sam, gledajući jednu usamljenu pticu kako kruži visoko nad nama. Promatra. I lovi. Pogled na njezina kruta, zakrivljena krila podsjetio me na ratni avion.

„Znam se skrivati.“

„Da!“ Glava mu je poletjela uzrak. „Igrajmo se skrivača! Tko će prvi? En, ten, tini...“

„Potrči i sakrij se.“

Potrčao je tri koraka pa naglo stao.

„Što je?“

„Kažeš to samo zato jer me se želiš riješiti.“

„Riješiti se tebe? Nikada!“

„Opet lažeš!“

Slegnuo sam ramenima. „Možemo se igrati tišine. Onaj tko ne bude posve tih, bit će upucan u glavu.“ Čudno me pogledao. „Ne zapravo“, dodao sam. „Dobro?“

Kimnuo je i čvrsto stisnuo usta.

„Odsad“, rekao sam.

Hodali smo i hodali. Krajolik koji je iz daljine djelovao tako monotono, neprekidno se mijenjao, od mekih, zemljanih, smeđih tonova pokrivenih zelenim i crvenkastosmeđim vrijeskom, do kamenitih, grubih mjesečevih krajolika, a onda iznenada – pod svjetlošću sunca koje je napravilo pola kruga otkako sam stigao – djelovao je kao da sjaji, kao da između blagih obronaka teče lava. A iznad svega se prostiralo široko, golemo nebo. Ne znam zašto je ovdje djelovalo mnogo veće, ili zašto sam zamišljao da vidim zaobljenost zemlje. Možda zbog manjka sna. Pročitao sam da ljudi mogu postati psihotični nakon samo dva dana bez sna. Knut je marširao u tišini, odlučnog izraza na svojem pjegavom licu. Sada smo nailazili na više rojeva mušica, dok se konačno nisu spojile u jedan golemi roj kojem nismo mogli pobjeći. Prestao sam ih tjerati kad bi sletjele na mene. Cijelo su mi vrijeme bockale kožu svojim anestezirajućim ubodima, tako nježno da sam ih pustio. Važno je bilo dodavati metar za metrom – kilometre – između mene i civilizacije. Pa ipak, uskoro ću morati smisliti plan. Ribar uvijek nađe ono što traži.

Plan je dosad bio nemati plan, jer bi on mogao predvidjeti svaki logičan potez koji bih smislio. Moja jedina šansa bila je

nepredvidivost. Morao sam se ponašati tako hirovito da čak ni on ne može pogoditi što će biti moj sljedeći potez. Ali poslije toga morat ću nešto smisliti. Ako uopće postoji „poslije toga“.

„Sat“, rekao je Knut. „Odgovor je sat.“

Kimnuo sam.

Bilo je samo pitanje vremena.

„A sada me možeš upucati, Ulfe.“

„Dobro.“

„Hajde onda!“

„Zašto?“

„Da to riješimo. Nema ničega goreg od toga da ne znaš kad će doći metak.“

„Jesu li te zadirkivali u školi, Ulfe?“

„Zašto pitaš?“

„Zato što čudno govoriš.“

„Ondje gdje sam odrastao svi govore tako.“

„Ideš. Onda ih sve zadirkuju?“

Nisam si mogao pomoći i prasnuo sam u smijeh. „Dobro, malo su me zadirkivali. Roditelji su mi umrli kad mi je bilo deset godina i preselio sam iz istočnog dijela Osla na zapad, kako bih živio s djedom Basseom. Klinci su me zvali Oliverom Twistom i smećem s istoka.“

„Ali ti to nisi.“

„Hvala ti Knute.“

„Ti si smeće s juga.“ Nasmijao se. „To je bila šala! Sad mi duguješ već tri.“

„Volio bih znati odakle ih čupaš, Knute.“

Zaškiljio je prema meni. „Mogu li nositi pušku?“

„Ne možeš.“

„To je puška mog tate.“

„Rekao sam *ne*.“

Nacerio se pa na nekoliko sekundi spustio glavu i ruke, a onda se opet ispravio. Ubrzali smo korak. Tiho je pjevušio sebi u bradu. Ne bih se mogao zakleti, ali mislim da je pjevušio himnu. Htio sam ga opet pitati kako mu se zove majka – to bi mi moglo biti od koristi kad se vratim u selo. Na primjer, ne budem li se mogao sjetiti gdje je kuća. Ali iz nekog se razloga nisam mogao natjerati da ga pitam.

„Koliba je ondje“, rekao je Knut i pokazao rukom.

Uzeo sam dalekozor i prilagodio fokus, što na B8 moraš napraviti s obje leće. Iza roja rasplesanih mušica nalazilo se nešto što je više sličilo malenoj drvenoj ostavi, nego kolibi. Koliko sam mogao vidjeti, nije bilo prozora – samo gomila nebojenih, sivih, osušenih dasaka, složenih oko uskog, crnog dimnjaka. Nastavili smo hodati i vjerojatno sam mislio na nešto posve drugo, kad su mi oči uhvatile pokret, nečega većeg od mušica, nečeg što je bilo stotinu metara ispred nas, i što se iznenada pojavilo na monotonom krajoliku. Imao sam osjećaj da mi je srce na trenutak zastalo. Začulo se čudno klikanje kad je golemo stvorenje pojurilo kroz vrijesak.

„Sob“, objavio je Knut.

Srce mi je odmah usporilo.

„Kako znaš da nije... ovaj, ono drugo?“ Opet me čudno pogledao.

„Nemamo previše sobova u Oslu“, objasnio sam.

„Misliš na jelena. Ali nije. Znam zato što sobovi imaju veće rogove, jel' tako? Vidiš, trlja ih o drvo.“

Sob je zastao kraj stabala iza kolibe i trljao rogove o koru drveta.

„Zar trga koru da bi je pojeo?“

„Sobovi jedu lišajeve.“

Naravno, sobovi jedu lišajeve. Učili smo u školi o vrstama mahovina koje rastu ovdje, blizu Sjevernog pola. Učili smo da je *joik* improvizirano vikanje na laponskom, da je *lavvo* oblik lokalnog šatora i da je Finnmark dalje od Osla negoli London ili Pariz. Naučili smo i način na koji se pamte nazivi fjordova, iako sumnjam da se toga itko sjeća. Barem se ja ne sjećam – nakupio sam petnaest godina obrazovanja, od čega dvije na sveučilištu, pamteći stvari samo napola.

„Trljaju rogove da bi ih očistili“, nastavio je Knut. „To rade u kolovozu. Dok sam bio mali, deda mi je govorio da to rade jer ih jako svrbi.“ Pucnuo je usnama poput starca, kao da želi naglasiti koliko je naivan bio. Mogao sam mu reći da neki od nas nikad ne prestaju biti naivni.

Koliba je stajala na četiri velika kamena. Nije bila zaključana, ali morao sam potezati kvaku da bih otvorio vrata. Unutra se nalazio par vojničkih kreveta s vunanim dekama, peć na drva s udubljenim čajnikom i posuda za složenac na dva grijača. Bio je tu i narančasti

ormar, crvena plastična kanta, dva stolca i stol koji je bio nagnut prema zapadu, možda zato što je bio iskrivljen, a možda zato što je pod bio neravan.

Koliba je ipak imala prozore. Nisam ih vidio jer su bili samo otvori, uski procijepi u zidovima, s izuzetkom zida u kojem su se nalazila vrata. Ali propuštali su dovoljno svjetlosti i mogao sam vidjeti sve što je dolazilo iz svakog smjera. Čak i kad sam napravio tri koraka od jednog do drugog kraja kolibe i osjetio da se cijela struktura tresе kao francuski stolić, nisam promijenio početni zaključak – koliba je bila savršena. Osvrnuo sam se oko sebe i prisjetio prve stvari koju je djed rekao kad je donio moj kovčeg u svoju kuću i otključao ga: *Mi casa es tu casa*. Iako nisam razumio ni riječ, ipak sam shvatio što mi je htio reći.

„Želiš li kavu prije nego kreneš nazad?“ upitao sam opušteno i otvorio peć na drva. Iz nje je izletio fini pepeo.

„Deset mi je godina“, odgovorio je Knut. „Ne pijem kavu. A ti trebaš drva. I vodu.“

„Shvaćam. Onda malo kruha?“

„Imaš li sjekiru? Ili nož?“

Pogledao sam ga ne odgovorivši. On se s čuđenjem zagleda u strop. Lovac bez noža.

„Možeš zasad posuditi ovo“, rekao je Knut pa posegnuo iza leđa. Izvukao je golemi nož široke oštrice i žute, drvene drške.

Okrenuo sam nož u ruci. Težak, ali ne pretežak, i dobro balansiran. Osjećao sam kao da držim pištolj. „Ovo si dobio od tate?“

„Od djeda. To je laponski nož.“

Dogovorili smo se da će on sakupiti drva dok ja donesem vodu. Očito mu se sviđalo raditi poslove za odrasle pa je zgrabio nož i odjurio van. Pronašao sam labavu dasku u zidu. Iza nje, između dva dijela zida, nalazila se izolacija od mahovine i paprati u koju sam gurnuo pojas s novcem. Mogao sam čuti zvuk čelika na drvu dok sam punio plastičnu kantu u potoku koji je prolazio nekih stotinjak metara ispod kolibe. Knut je ubacio u peć nešto granja, dok sam ja čistio mišja govna iz ormara i spremao hranu. Dao sam mu svoje šibice i ubrzo je u peći gorjela vatra. I čajnik je zapištao. Iz peći je izašlo malo dima i primijetio sam da mušice nestaju. Iskoristio sam priliku pa skinuo košulju i ispljuska vodom lice i gornji dio tijela.

„Što je to?“ upitao je Knut i pokazao prstom.

„Ovo?“ upitao sam i zgrabio pločicu koja mi je visjela oko vrata. „Moje ime i datum rođenja ugravirani na komadu metala otpornog na metke, kako bi znali koga su ubili.“

„Zašto bi to htjeli znati?“

„Da znaju kamo će poslati moj kostur.“

„Ha ha“, suho se nasmijao.

„Ne šalim se.“

Zviždanje čajnika sad je zamijenila tutnjava upozorenja. Dok sam punio jednu od dvije okrhnutе šalice za kavu, Knut je već jeo drugu debelu šnitу kruha s jetrenom paštetom. Otpuhnuo sam crnu, masnu površinu s kave.

„Kakvog je okusa kava?“ upitao je Knut punih usta.

„Prvi je gutljaj uvijek najgori“, odgovorio sam i otpio. „Pojedi to jer moraš krenuti natrag prije nego se mama upita gdje si.“

„Zna ona gdje sam.“ Stavio je oba lakta na stol, obuhvatio obraze dlanovima i gurnuo ih prema očima.

„A sada vic.“ Kava je bila savršena, a šalica mi je grijala dlanove. „Jesi li čuo onaj o Norvežaninu, Dancu i Šveđaninu, koji su se kladili tko će se dalje nagnuti kroz prozor?“

Maknuo je ruke sa stola i nestrpljivo me pogledao. „Nisam.“

„Sjedili su na prozorskoj dasci i Norvežanin je iznenada pobijedio.“

U tišini koja je uslijedila, otpio sam još jedan gutljaj kave. Prema Knutovu izrazu lica bilo mi je jasno da nije shvatio kako je to kraj vica.

„Kako je pobijedio?“ upitao je.

„Što ti misliš? Pao je kroz prozor.“

„Znači da se Norvežanin kladio na sebe?“

„Očito.“

„Nije očito. Trebao si to odmah reći.“

„Dobro, ali kužiš poantu.“

Stavio je prst pod pjegavu bradu i zamišljeno se zagledao u daljinu. A onda je dvaput glasno prasnuo u smijeh. Pa se opet zamišljeno zagledao.

„Kratk je“, rekao je. „Ali valjda je zato smiješan. Bum – gotovo je. Dobro, nasmijao si me.“ Opet se osmjehnuo.

„Kad smo kod gotovog...“

„Naravno“, rekao je i ustao. „Vratit ću se sutra.“

„Stvarno? A zašto?“

„Ulje protiv mušica.“

„Ulje protiv mušica?“

Uzeo je moj dlan i spustio mi ga na čelo. Osjećao sam se kao da dodirujem mjehuriće – kvrga na kvrgi.

„Dobro“, rekao sam. „Donesi ulje. I pivo.“

„Pivo? Onda ćeš...“

„Gorjeti u paklu?“

„Morati otići u Altu.“

Prisjetio sam se mirisa u radnoj sobi njegova oca.

„Delanec.“

„Kućno pivo. Delanec. Ono što pije tvoj tata. Odakle ga dobiva?“

Knut se par puta promeškoltio. „Od Mattisa.“

„Hmmm. Niski tip krivih nogu u poderanoj jakni?“

„Da.“

Izvadio sam novčanicu iz džepa. „Vidi koliko možeš dobiti za ovo i kupi sebi sladoled. Osim, naravno, ako to nije grijeh.“

Odmahnuo je glavom i uzeo novac. „Doviđenja, Ulfe. Zatvori vrata.“

„Oh, vjerojatno nema mjesta za nove mušice.“

„Ne zbog mušica. Zbog vukova.“

Šali li se mali? Kad je otišao, uzeo sam pušku i naslonio je na jedan od prozora. Pogledao sam kroz ciljnik i zagledao se u horizont. Pronašao sam Knuta koji je brzao niz puteljak. Nastavio sam promatrati šumarak. Primijetio sam soba. U tom trenutku on je podigao glavu, kao da me osjetio. Koliko je meni poznato, sobovi su životinje krda pa je ovaj vjerojatno izbačen. Baš kao i ja.

Izašao sam van, sjeo pred kolibu i popio ostatak kave. Vrućina i dim iz peći izazvali su mi strašnu glavobolju. Pogledao sam na sat. Prošlo je već gotovo stotinu sati otkako sam trebao umrijeti. Stotinu bonus sati.

Kad sam opet podigao glavu, sob se približio.

Treće poglavlje

Dogodilo se prije stotinu sati. Ali počelo je mnogo prije toga. Kao što sam rekao, ne znam kako. Recimo da je počelo godinu ranije, onog dana kad je Brynhildsen došao k meni u Slottsparken. Bio sam izvan sebe – tek sam saznao da je bolesna.

Brynhildsen je imao kukast nos i tanke brkove, a kosu je rano izgubio. Radio je za Hoffmanna prije nego ga je Ribar naslijedio, zajedno s ostatkom Hoffmannova carstva – drugim riječima, zajedno s njegovim udjelom na tržištu heroina, njegovom ženom i velikim stanom na Bygdøy alléu. Brynhildsen je rekao da Ribar želi razgovarati sa mnom i da se trebam javiti u ribarnicu. A onda je otišao.

Djed je jako volio španjolske poslovice koje je pokupio dok je živio u Barceloni i crtao svoju verziju La Sagrada Famílije. Jedna od onih koje sam najčešće čuo bila je: „Nije nas bilo mnogo u kući, a onda je baka zatrudnjela.“ To je trebalo značiti nešto poput, „Kao da nismo imali dovoljno problema.“

Pa ipak sam se sljedećeg dana pojavio u Ribarovoj trgovini na Youngstorgetu. Ne zato jer sam to htio, nego zato što alternativa – ne pojaviti se – nije dolazila u obzir. Ribar je bio previše moćan. Previše opasan. Svi su čuli priču kako je odrubio Hoffmannovu glavu i rekao da se to dogodi kada poželiš nešto iznad svojeg ranga. Ili priču o njegovih dvoje dilera koji su iznenada nestali, nakon što su se poslužili dijelom robe. Nitko ih više nije vidio. Bilo je onih koji su tvrdili da su riblje okruglice iz njegove trgovine sljedećih mjeseci bile posebno ukusne. Nije se potrudio da zaustavi te glasine. Poslovni čovjek poput Ribara tako brani svoj teritorij: mješavinom glasina, poluistina i čvrstih činjenica o tome što se dogodi s ljudima koji ga pokušaju prevariti.

Nisam pokušao prevariti Ribara. Ipak sam se tresao kao narkić koji je ostao bez droge dok sam stajao u njegovoj trgovini i govorio starijoj ženi za pultom tko sam. Ne znam je li pritisnula zvono ili

nešto drugo, ali odmah potom Ribar je izašao kroz pomična vrata iza nas. Široko se smiješio i bio sav u bijelom – od glave do pete – bijela kapa, bijela košulja i pregača, bijele hlače, bijele klompe. Pružio mi je svoju veliku, mokru ruku.

Otišli smo u stražnju prostoriju. Na podu i na zidovima bile su bijele pločice. Klupe duž zidova bile su pokrivene metalnim pločama na kojima su se nalazili mrtvački blijedi fileti koji su se marinirali u salamuri.

„Oprosti zbog smrada, Jone. Pripremam riblje okruglice.“ Ribar je izvukao stolac ispod metalnog stola na sredini sobe. „Sjedi.“

„Ja prodajem samo hašiš“, rekao sam i učinio što je tražio. „Ni slučajno spid ili heroin.“

„Znam. Htio sam razgovarati s tobom jer si ubio jednog od mojih zaposlenika. Toralfa Jonsena.“

Bez riječi sam se zagledao u njega. Mrtav sam. Postat ću riblja okruglica.

„Jako pametno, Jone. A pametno je i to što si učinio da izgleda kao samoubojstvo – svi znaju da je Toralf znao biti pomalo... mračan.“ Ribar je otkinuo komadić fileta i ubacio ga u usta. „Čak ni policija ne misli da je njegova smrt sumnjiva. Moram priznati da sam i ja mislio da se ubio. A onda nas je znanac iz policije diskretno upozorio da je pištolj pronađen kraj njega bio registriran na tvoje ime. Jon Hansen. Pa smo malo bolje pogledali. Tad nam je Toralfova djevojka rekla da ti je dugovao novac. Da si pokušao utjerati dug par dana prije nego je umro. To je istina, zar ne?“

Progutao sam knedlu. „Toralf je često pušio. Znali smo se dobro, bili smo prijatelji iz djetinjstva, a neko smo vrijeme dijelili i stan. Takve stvari. Pa sam mu dao kredit.“

Pokušao sam se nasmiješiti. A onda sam shvatio kako to glupo izgleda.

„Uvijek je glupo imati različita pravila za prijatelje u ovakvoj igri, nije li?“ Ribar se osmjehnuo, primio jedan filet za komadić žile i polako ga zavrtio u zraku. „Ne smiješ dopustiti da ti prijatelji, obitelj ili zaposlenici duguju novac, Jone. Nikad. Dobro. Znači, neko si vrijeme pustio da dug stoji, ali onda je došlo vrijeme da se dogovor poštuje. Ti si poput mene, Jone. Čovjek od principa. Oni koji te prevare moraju biti kažnjeni. Nije važno je li prijestup velik ili malen. Nije

važno nije li to neki gubitnik kojeg ne poznaješ ili tvoj vlastiti brat. To je jedini način da sačuvaš svoj teritorij. Čak i u usranom poslu kao što je tvoj u Slotsparkenu. Koliko zarađuješ? Pet somova mjesečno? Šest?“

Slegnuo sam ramenima. „Tako nekako.“

„Poštujem to što si učinio.“

„Ali...“

„Toralf mi je bio jako važan. Bio je moj utjerivač, a kad je to bilo potrebno, i moj plaćenik. Bio je spreman riješiti loše dužnike. Nisu svi spremni učiniti takvo što u današnjem društvu. Ljudi su se jako smekšali. Danas je moguće biti mek i preživjeti. To je...“ ugurao je čitav filet u usta, „...perverzno.“

Dok je on žvakao, ja sam razmišljao o svojim mogućnostima. Trenutačno se najpametnijim činilo ustati i istrčati iz njegove trgovine na trg.

„Dakle, kao što možda shvaćaš, napravio si mi problem“, rekao je.

Očito bi pojurili za mnom i uhvatili me, ali možda bih izbjegao sudbinu mesne okruglice ako me uhvate na ulici.

„Malo sam razmišljao. Koga poznajem a da u sebi ima sposobnost obaviti zadatak? Tko bi mogao ubiti? Poznajem samo dvojicu. Jedan je učinkovit, ali malo previše uživa u ubijanju. A takva vrsta zadovoljstva čini mi se...“ počeo je čačkati prstom po prednjim zubima, „... perverznom.“

Zagledao se u nokat. „Osim toga, ne reže nokte kako bi trebao. I ne treba mi ženskasti pervertit, treba mi netko tko zna razgovarati s ljudima. Prvo razgovarati, a onda, ako to ne upali, srediti ih. Onda, koliko tražiš Jone?“

„Molim?“

„Želim znati s koliko bi bio sretan. Osm somova mjesečno?“

Trepnuo sam.

„Ne? Hoćemo li se naći na deset? Plus bonus od trideset za svakoga koga središ.“

„Tražite da...?“

„Dobro, dvanaest. Dovraga, stvarno si težak, Jone. Ali to je u redu. Poštujem to.“

Dahtao sam kroz nos. Tražio je od mene da zauzmem Toralfovo mjesto kao utjerivač dugova i plaćenik. Progutao sam knedlu. A

onda razmislio. Ne želim taj posao. Ne želim novac. Ali trebam ga. Ona ga treba.

„Dvanaest...“, rekao sam. „... zvuči dobro.“

Posao je bio jednostavan. Morao sam samo doći i reći da sam Ribarov utjerivač i novac bi se pojavio. Nije da sam se ubijao od posla – uglavnom sam sjedio u stražnjoj sobi i kartao s Brynhildsenom koji je uvijek varao i Styrkerom koji nije prestajao pričati o svojim prokletim rotvajlerima i njihovoj učinkovitosti. Dosađivao sam se i pomalo brinuo, ali novac je dolazio. Izračunao sam da ću, nastavim li raditi za njega još nekoliko mjeseci, imati dovoljno za godišnje liječenje. Nadao sam se da bi moglo biti dovoljno. A čovjek se na sve navikne, pa i na miris ribe.

Jednog je dana Ribar došao i rekao da ima nešto veći posao, koji traži i diskreciju i čvrstu ruku.

„Godinama već kupuje spid od mene“, rekao je. „Kako mi nije ni prijatelj ni rođak ni zaposlenik, dao sam mu kredit. To nikad nije bio problem, ali sada kasni s isplatama.“

Bio je to Kosmos, stariji tip koji je prodavao spid sa stola u *Goldfishu*, oronulom kafiću pored dokova. Prozori su bili sivi zbog gustog prometa koji je onuda prolazio, a u kafiću je rijetko bilo više od troje ili četvero ljudi. Kosmos je poslovao na sljedeći način: kupac koji bi htio spid, došao bi i sjeo za susjedni stol, koji je uvijek bio prazan jer bi Kosmos prebacio kaput preko jednog naslona na stolcu i ostavio na stolu primjerak *Hjemmeta*. On bi sjedio za svojim stolom i rješavao križaljku u novinama. Obično je to bio *Aftenposten* ili VG-ova minikrižaljka, ili Helge Seipova velika u *Dagbladetu*. I u *Hjemmetu*, naravno. Navodno je dvaput bio nacionalni prvak u rješavanju križaljki u *Hjemmetu*. Kupac bi gurnuo omotnicu s novcem u novine i otišao u toalet, a kad bi se vratio, u omotnici se umjesto novca nalazio spid.

Bilo je rano ujutro kad sam stigao. Ondje je, kao i obično, bilo troje ili četvero gostiju. Sjeo sam dva stola dalje od starca, naručio kavu i bacio se na križaljku. Olovkom sam se počeo glavi i nagnuo naprijed.

„Ispričavam se?“ Morao sam to ponoviti dvaput prije nego je Kosmos podigao pogled sa svoje križaljke. Nosio je naočale s narančastim staklima.

„Ispričavam se, ali trebam riječ od tri slova za ‘dugovanje’. Prvo slovo je ‘d’.“

„Dug“, odgovorio je i spustio pogled.

„Naravno. Hvala.“ Ispisao sam slova. Malo sam sačekao pa otpio gutljaj slabe kave. Nakašljao sam se: „Ispričavam se što vas opet gnjavim, ali možete li mi pomoći s riječi za profesionalnog ribiča? Pet slova, počinje sa ‘r’.“

„Ribar“, rekao je, ne dižući pogled. Ali vidio sam kako se lecnuo kad je to izgovorio.

„I posljednja riječ“, rekao sam, „pet slova, alat, počinje sa ‘č’. Završava na ‘ć’, ima ‘k’ u sredini.“

Odgurnuo je novine i pogledao me. Adamova jabučica poskakivala je po njegovu neobrijanom vratu.

Nasmiješio sam se umjesto isprike. „Bojim se da rok za križaljku ističe danas poslijepodne. Moram otići nešto srediti, ali vraćam se za dva sata. Ostavit ću je ovdje da je riješite, ako znate.“

Otišao sam do luke, malo pušio i razmišljao. Nisam znao što se zbiva, zašto nije uspio platiti dug. Nisam ni htio znati, nisam htio pamtit njegovu očajno lice. Ne još jedno lice. Dovoljno je bilo blijedo lišće na jastuku, s ispranim logotipom bolnice Ullevål.

Kad sam se vratio, Kosmos je djelovao zaokupljen križaljkom, ali kad sam otvorio novine, omotnica je bila ondje. Ribar mi je kasnije rekao da je u potpunosti podmirio dug i da sam postao jako dobar u svom poslu.

Ali kakve koristi od toga? Razgovarao sam s liječnicima. Prognoza nije bila dobra. Neće preživjeti ni godinu dana ako ne dobije odgovarajuće liječenje. Stoga sam otišao Ribaru i objasnio mu situaciju. Rekao sam da trebam pozajmicu.

„Žao mi je, Jone, ali ne mogu. Ti si zaposlenik, nisi li?“

Kimnuo sam.

Kog ću vruga napraviti?

„Ali možda imam rješenje za tvoj problem. Nekoga treba srediti.“

O, sranje! To se moralo dogoditi prije ili kasnije, ali nadao sam se da će se dogoditi kasnije. Nakon što uštedim koliko trebam i predam otkaz.

„Čuo sam da voliš govoriti kako je prvi put najgore“, rekao je. „Onda imaš sreće. Mislim, to ti neće biti prvi put.“

Pokušao sam se nasmiješiti. Naposljetku, nije mogao znati. Nije mogao znati da nisam ubio Toralfa. Da je pištolj registriran na moje ime bio malokalibarski pištolj kakav je Toralf trebao za posao, ali nije ga mogao kupiti zbog svoje povijesti istočnonjemačkog dezertera. Pa sam ga ja – netko tko nikad nije bio uhićen, niti zbog sitnog posla s hašišem, niti zbog bilo čega drugog – kupio za njega, uz malu naknadu. I otad ga nisam vidio. Odustao sam od novca koji sam pokušao utjerati jer ga je ona trebala za liječenje. A Toralf, taj depresivni, drogirani gad, napravio je baš ono što se činilo na prvu: ubio se. Nisam ja imao nikakvih principa. Niti novca. Ali nisam ni okrvavio ruke. Ne još.

Bonus od trideset tisuća. To je početak. Dobar početak.

Trznuo sam se i probudio. Ubodi mušica su krvarili i lijepili se za vunenu deku. Ali nije me to probudilo. Glasno zavijanje razbilo je tišinu visoravni. Vuk? Mislio sam da zavijaju na mjesec, i to zimi, a ne na jebeno sunce koje je samo visjelo ondje na zažarenom, bezbojnom nebu. Vjerojatno je to bio pas. Laponci ih koriste za lov na jelene, zar ne?

Okrenuo sam se na uskom krevetu, zaboravivši ranjeno rame, opsovao i opet se vratio na istu stranu. Zavijanje je zvučalo kao da dolazi iz daljine, ali tko zna? Ljeti se zvuk navodno prenosi sporije, ne dopire tako daleko kao zimi. Možda je zvijer već iza ugla.

Zatvorio sam oči, ali znao sam da neću moći zaspati. Pa sam ustao, zgrabio dalekozor, prišao prozoru i zagledao se prema horizontu. Ništa. Samo tik-tak, tik-tak.

Četvrto poglavlje

Knut je donio nešto sjajnog, ljepljivog, smrdljivog ulja protiv insekata, koje je lako moglo biti i napalm. Plus dvije neoznačene boce s plutenim čepovima, u kojima se nalazila svijetla, smrdljiva tekućina koja je definitivno bila napalm.

Jutro nije donijelo odmor od neumornog sunca, a tu je bio i vjetar koji je zviždao u dimnjaku. Sjene oblačaka klizile su goletnom, monotonom, valovitom visoravni, poput krda jelena, bojeći u trenu svijetle trake zelenila u tamniju nijansu te gutajući odraze jezeraca u daljini i sjaj sitnih kristalića na mjestima gdje su se pojavljivale gole stijene. Poput iznenadnog dubokog basa u inače vedroj pjesmi. Kako god, sve je i dalje bilo u molu.

„Mama kaže da si dobrodošao ako se želiš pridružiti našoj kongregaciji u kući za molitvu“, rekao je dječak.

Sjedio je za stolom, nasuprot meni.

„Stvarno?“ upitao sam i prešao rukom preko jedne od boca. Vratio sam čep a da nisam kušao sadržaj. To je neka vrsta predigre. Moraš odugovlačiti kako bi bilo bolje. Ili gore.

„Ona misli da možeš biti spašen.“

„A ti ne misliš?“

„Ja mislim da ne želiš biti spašen.“

Ustao sam i prišao prozoru. Onaj sob se vratio. Kad sam ga rano jutros vidio, shvatio sam da osjećam olakšanje. Vukovi? U Norveškoj su istrijebljeni, nisu li?

„Moj djed je crtao crkve“, rekao sam. „Nekad je bio arhitekt. Ali nije vjerovao u Boga. Govorio je da smo, kad umremo, jednostavno mrtvi. Skloniji sam vjerovati u to.“

„Nije vjerovao ni u Isusa?“

„Ako nije vjerovao u Boga, teško je mogao vjerovati u njegova sina, Knute.“

„Kužim.“

„Kužiš. Onda?“

„Onda će gorjeti u paklu.“

„Hmmm. U tom slučaju gori već neko vrijeme, jer je umro kad mi je bilo devetnaest. Ne misliš da je to pomalo nepravedno? Basse je bio dobar čovjek. Pomagao je ljudima kojima je trebala pomoć, a to je više nego što mogu reći za mnoge kršćane koje poznajem. Kad bih bio barem upola dobar čovjek kao moj djed...“

Trepnuo sam. Oči su me pekle i vidio sam pred njima bijele točkice. Zar mi sunce prži zjenice? Zar sada, usred ljeta, dobivam snježno sljepilo?

„Djed kaže da dobra djela ne pomažu, Ulfe. Tvoj djed sada gori, a uskoro će biti i tvoj red.“

„Hmmm. Ali misliš da ću, ako odem na sastanak i priznam Isusa i toga Laestadiusa, dospjeti u raj čak i ako odbijem pomoći svima ostalima?“

Dječak se počeošao po riđoj glavi. „Daaaa. Ako kažeš da Lingenskom ogranku.“

„Postoji više ogranaka?“

„Postoje Prvorodeni u Alti i Lundbergijanci u južnom Tromsøu i Stari Laestadijanci u Americi i...“

„I svi će gorjeti?“

„Djed kaže da hoće.“

„Zvuči kao da će u raj u biti puno mjesta. Jesi li razmišljao što bi se dogodilo da zamijenimo djedove? Onda bi ti bio ateist, a ja Laestadijanac. I onda bi ti gorio u paklu.“

„Možda. Ali srećom, ti ćeš gorjeti, Ulfe.“

Uzdahnuo sam. U ovdašnjem je krajoliku bilo nečega tako spokojnog. Kao da se ništa neće dogoditi niti bi se moglo dogoditi, kao da je manjak promjene prirodno stanje.

„Ulfe?“

„Da?“

„Nedostaje li ti otac?“

„Ne.“

Knut je zastao. „Zar nije bio dobar?“

„Mislim da jest. Ali lako zaboravljamo kad smo djeca.“

„Je li to dopušteno?“ tiho je upitao.

„Da ti otac ne nedostaje?“ Pogledao sam ga. „Mislim da jest“, zijevnuo sam. Rame me boljelo. Trebalo mi je piće.

„Jesi li stvarno posve sam, Ulfe? Zar nemaš nikoga?“

Na trenutak sam razmislio. Stvarno sam to morao učiniti, stvarno sam morao razmisliti. Blagi Bože. Odmahnuo sam glavom.

„Pogodi o kome ja razmišljam, Ulfe.“

„O ocu i djedu?“

„Ne“, odgovorio je. „Razmišljam o Ristiinni.“

Nisam ni pokušao pitati kako bih to ikad mogao pogoditi. Jezik mi je bio poput sasušene spužve, ali piće će morati sačekati dok ne završimo s razgovorom i dok malac ne ode. Čak mi je vratio nešto novca.

„Onda, tko je Ristiinna?“

„Ona je na petoj godini. Ima dugu, zlatnu kosu. A sada je u ljetnom kampu u Kautokeinou. I mi smo trebali biti ondje.“

„Kakav je to kamp?“

„Samo kamp.“

„A što radite ondje?“

„Mi djeca se igramo. Mislim, kad nema sastanaka i propovijedi. Ali sada će Roger pitati Ristiinnu da mu bude djevojka. I mogli bi se poljubiti.“

„Nije li i ljubljenje grijeh?“

Nakrivio je glavu. Zaškiljio na jedno oko. „Ne znam. Prije nego je otišla, rekao sam joj da je volim.“

„Jednostavno si joj rekao da je voliš?“

„Da.“ Nagnuo se naprijed i dubokim glasom, s odsutnim pogledom u očima progovorio: „Volim te, Ristiinna.“ A onda me opet pogledao. „Je li to pogrešno?“

Nasmiješio sam se. „Ne baš. A što je ona rekla?“

„Dobro.“

„Rekla je ‘dobro’?“

„Da. Što misliš da to znači, Ulfe?“

„Pa, tko zna? Očito može značiti da joj je to bilo malo previše. Ljubav je prilično velika riječ. Ali može značiti i da želi razmisliti o tome.“

„Misliš li da imam šanse?“

„Definitivno.“

„Čak i usprkos ožiljku?“

„Kakvom ožiljku?“

Podigao je flaster sa čela. Na blijedoj koži ispod njega i dalje su bili vidljivi tragovi šivanja.

„Što se dogodilo?“

„Pao sam niza stepenice.“

„Reci joj da si se borio sa sobom, da ste se borili za teritorij. I da si ti pobijedio.“

„Zar si glup? Neće mi vjerovati!“

„Neće jer je to šala. Cure vole dečke koji pričaju dobre viceve.“

Zagrizao je gornju usnu. „Ne lažeš, zar ne, Ulfe?“

„Dobro, poslušaj me. Ako se pokaže da s tom Ristiinnom ovog ljeta nemaš šanse, bit će drugih Ristiinna i drugih ljeta. Imat ćeš gomilu cura.“

„Zašto?“

„Zašto?“ Odmjerio sam ga pogledom. Je li malen za svoju dob? Definitivno je pametan za nekoga te veličine. Riđa kosa i pjegice možda nisu dobitna kombinacija kod žena, ali moda se mijenja.

„Ako mene pitaš, ti si finmarška verzija Micka Jaggera.“

„Ha?“

„Jamesa Bonda.“ Tupo me pogledao. „Paula McCartneya?“ pokušao sam.

Bez reakcije.

„The Beatles. ‘She loves you, yeah, yeah, yeah’.“

„Pjevanje ti ne ide baš dobro, Ulfe.“

„Istina.“ Otvorio sam vrata peći, gurnuo unutra vlažnu krpu, a zatim vlažnim pepelom istrljao sjajni, istrošeni ciljnik puške. „Zašto ti nisi u ljetnom kampu?“

„Tata lovi kolju pa ga moramo čekati.“

Bilo je nečega, nekakvog trzaja u kutu njegovih usnica, nečeg što nije imalo smisla. Nečega što sam odlučio ne ispitivati. Pogledao sam duž ciljnika. Uz malo sreće, sunce se neće reflektirati na njemu i odati me kada naciljam u njih dok budu dolazili.

„Idemo van“, rekao sam.

Vjetar je otpuhao mušice pa smo sjedili na suncu. Kad smo izašli, sob se odmaknuo dalje. Knut je sa sobom imao nož pa je sjeo i počeo oštiti štap.

„Ulfe?“

„Ne moraš me zazivati po imenu kad god želiš nešto pitati.“

„Dobro. Ali Ulfe?“

„Da?“

„Hoćeš li se napiti kad odem?“

„Neću“, slagao sam.

„Dobro.“

„Zar brineš za mene?“

„Samo mislim da je malo glupo što ćeš završiti...“

„Goreći u paklu?“

Nasmijao se. A onda je podigao štap i pokušao zazviždati kroza zube.

„Ulfe?“

Umorno sam uzdahnuo. „Da?“

„Jesi li opljačkao banku?“

„Zašto si, zaboga, to pomislio?“

„Zbog sveg tog novca koji imaš.“

Izvukao sam cigarete i petljao po kutiji. „Putovanje je skupo“, rekao sam. „A nisam ponio čekovnu knjižicu.“

„I zbog pištolja u džepu jakne.“

Zagledao sam se u njega, pokušavajući pripaliti cigaretu, ali vjetar je gasio plamen. Dakle, dečko mi je ipak pretražio jaknu prije nego me probudio u crkvi.

„Moraš biti pažljiv kad imaš gotovinu i ne nosiš čekovnu knjižicu.“

„Ulfe?“

„Da.“

„Ni laganje ti ne ide dobro.“

Nasmijao sam se. „Što će biti od tog štapa?“

„Držač za vesla“, odgovorio je on i nastavio s rezuckanjem.

Bilo je mnogo mirnije čim je Knut otišao. Naravno. Ali ne bi mi smetalo da je ostao malo duže. Moram priznati da me na neki način zabavlja.

Sjeo sam i zadrijemao. Zaškiljio sam i vidio da je sob opet došao bliže. Sigurno je navikao na mene. Djelovao je tako usamljeno. Čovjek bi pomislio da će sob u ovo doba godine biti debeo, ali ovaj je bio mršav. Mršav, siv i s besmisleno velikim rogovima zbog kojih je u prošlosti vjerojatno bio omiljen kod ženki, ali sada se činilo da mu uglavnom smetaju. Sob je bio tako blizu da sam mogao čuti kako

žvače. Podigao je glavu i pogledao me. Pa, pogledao je prema meni. Sobovi loše vide. Oslanjaju se na miris. Mogao me namirisati.

Zatvorio sam oči. Koliko je vremena prošlo? Dvije godine? Jedna?

Tip kojeg sam trebao srediti zvao se Gustavo i napao sam ga u zoru. Živio je sam u malenoj, zaboravljenoj drvenoj kućici, uguranoj između stambenih blokova Homansbyena. Pao je svjež snijeg, ali je tijekom dana trebalo zatopiti i sjećam se kako sam razmišljao da će se otisci mojih stopala sigurno otopiti. Pozvonio sam, a kad je otvorio, prslonio sam mu pištolj na čelo. On je krenuo unazad, a ja sam ga pratio, zatvorivši vrata za nama. Kuća je mirisala na dim i mast od kuhanja.

Ribar mi je rekao da je nedavno saznao kako Gustavo, jedan od njegovih stalnih uličnih dilera, krade novac i drogu. Moj je posao bio, kratko i jasno, ubiti ga. Da sam to učinio u tom trenutku, sve bi bilo drukčije, ali napravio sam dvije pogreške: pogledao sam ga u lice. I dopustio sam mu da govori.

„Hoćeš li me ubiti?“ upitao je.

„Da“, odgovorio sam umjesto da opalim.

Imao je smeđe, pseće oči i čupavi brk koji mu je tužno visio preko jedne strane usana.

„Koliko ti Ribar plaća?“

„Dovoljno.“ Pritisnuo sam okidač.

Jedno mu je oko zadrhtalo. Zijevnuo je. Čuo sam da psi zijevaju kad su nervozni. Ali okidač nije radio. Krivo – nije radio moj prst. Dovraga. U hodniku iza njega vidio sam par rukavica s plavom, vunenom kapom na njima.

„Navuci kapu“, rekao sam.

„Što?“

„Vunenu kapu. Navuci je preko lica. Odmah. Ili...“

Učinio je što sam tražio. Postao je meka, plava glava lutke bez crta lica. I dalje je djelovao jadno dok je stajao ondje s trbuščićem koji se nazirao ispod Esso majice. Ruke su mu mlitavo visjele uz tijelo. Mislio sam da to mogu napraviti. Sve dok im ne vidim lice. Naciljao sam u kapu.

„Možemo podijeliti.“

Vidio sam kako mu se usta miču ispod vune. Opalio sam. Odnosno, bio sam siguran da sam opalio. Ali očito nisam jer sam mu i dalje

čuo glas: „Ako me pustiš, možeš dobiti polovicu novca i amfetamina. To je devedeset tisuća samo u gotovini. A Ribar nikad neće saznati jer ću zauvijek nestati. Otići ću u inozemstvo i nabaviti novi identitet. Kunem se.“

Mozak je čudna i predivna stvar. Dok je jedan dio mog mozga znao da je to idiotska, smrtonosna zamisao, drugi je ozbiljno razmišljao o tome. Devedeset tisuća. Plus bonus od trideset. I ne moram ubiti tipa.

„Ako se ikad pojaviš, ja sam gotov“, rekao sam.

„Obojica smo gotovi“, odgovorio je. „Ali dobivaš pare.“

Jebemti. „Ribar očekuje truplo.“

„Reci da si ga se morao riješiti.“

„Zašto bih morao?“

Ispod kape je nakratko bila tišina. Dvije sekunde tišine. „Jer su na njemu bili inkriminirajući dokazi protiv tebe. Mislio si da ćeš me ubiti pucnjem kroz glavu, ali metak nije izašao. To odgovara ovom bijednom pištolju koji imaš. Metak mi se zaglavio u lubanji, a metak se može povezati s tobom jer si iste koristio u drugoj pucnjavi. Stoga si morao ugurati moje truplo u auto i baciti ga u Bunnefjorden.“

„Nemam auto.“

„Onda si uzeo moj. Možemo ga ostaviti u Bunnefjordenu. Imaš li vozačku?“

Kimnuo sam. A onda sam shvatio da ne vidi. Shvatio sam i to kako je ovo glupa zamisao. Ponovo sam podigao pištolj, ali prekasno – svukao je kapu i cerio mi se. Žive oči i bljesak zlatnog zuba. Gledajući unazad, lako se pitati zašto nisam upucao Gustava u podrumu, nakon što mi je dao novac i drogu koje je sakrio iza spremišta s ugljenom. Mogao sam jednostavno ugasiti svjetlo i pucati mu u zatiljak, pa bi Ribar dobio svoje truplo. I bilo je jednostavno. No problem je u tome što je meni bilo važnije ne staviti mu metak u glavu. Osim toga, znao sam da će trebati polovicu novca da pobjegne i ostane negdje daleko. Ali kad se sve zbrog, ja sam samo jadna, slaba budala, koja zaslužuje sva sranja koja joj je sudbina namijenila.

Ali Anna ih nije zaslužila. Anna je zaslužila više. Zaslužila je priliku da živi. Začuo sam zvuk zveckanja. Sob se dao u trk.

Netko dolazi.

Peto poglavlje

Vidio sam ga kroz dalekozor. Hodao je teturavo i bio tako nizak, s tako iskrivljenim nogama, da mu je vrijesak trljao međunožje.

Spustio sam pušku.

Kad je stigao do kolibe, skinuo je šarenu kapu i obrisao znoj. Nacerio se.

„Jedna ledena *viidna* dobro bi mi došla.“

„Bojim se da nemam...“

„To je laponska rakija. Destilirali su je najbolji. Imaš dvije boce.“

Slegnuo sam ramenima i ušli smo u kolibu. Otvorio sam jednu od boca i natočio čistu tekućinu sobne temperature u dvije čaše.

„Uzdravlje“, rekao je Mattis i podigao svoju.

Ja sam bez riječi ispio otrov. On je brzo slijedio moj primjer. Pa obrisao usta.

„Ah, ovo je bilo dobro.“ Pružio mi je čašu. Napunio sam je.

„Zar si pratio Knuta?“

„Znao sam da *viidna* nije za njegovog oca i htio sam se uvjeriti da je momak neće sam popiti. Moraš pokazati malo odgovornosti.“ Nacerio se, a smeđa se tekućina cijedila niz njegovu gornju usnu i po požutjelim prednjim zubima. „Dakle, ovdje si odsjeo.“

Kimnuo sam.

„Kako ide lov?“

„Nema previše jarebica nakon tako loše godine za miševe i lemure.“

„Imaš pušku. A u Finnmarku je puno divljih sobova.“

Otpio sam gutljaj iz čaše. Piće je bilo doista užasno, iako je prvi gutljaj otupio moje okusne pupoljke.

„Malo sam razmišljao, Ulfe. Što čovjek poput tebe radi u kolibici u Kåsundu. Ne loviš. Nisi došao zbog mira i tišine, barem si tako rekao. Onda, u čemu je stvar?“

„Što misliš, kakvo će biti vrijeme?“ Ponovo sam mu napunio čašu. „I dalje vjetrovito? S manje sunca?“

„Oprosti što pitam, ali bježiš li ti od nekoga? Od policije? Ili si nekome dužan?“

Zijevnuo sam. „Kako si znao da piće nije za Knutova oca?“

Na njegovu širokom, niskom čelu pojavila se bora. „Za Huga?“

„Osjetio sam miris u njegovoj radionici. Znam da pije.“

„Bio si u njegovoj radionici? Zar te Lea pustila u kuću?“

Lea. Zove se Lea.

„Tebe, nevjernika? Vidi ti to...“ Iznenada je zastao, a lice mu se razvuklo u osmijeh. Nagnuo se i kroza smijeh me udario po ranjenom ramenu. „To je to! Žene! Ti si jedan od onih pohotnih gadova! Progoni te nečiji muž, zar ne?“

Protrljao sam rame. „Kako si znao?“

Mattis je pokazao na svoje uske, škiljave oči. „Mi Laponci smo djeca zemlje, znaš. Vi Norvežani poznajete put razuma, a mi smo samo budalasti šamani koji ne shvaćaju, ali vidiš, možemo osjetiti stvari.“

„Lea mi je samo posudila pušku“, rekao sam. „Dok joj se muž ne vrati iz ribolova.“

Mattis me pogledao. Vilica mu je poskakivala gore-dolje. Otpio je gutljaj iz čaše.

„U tom ćeš je slučaju dugo imati.“

„Oh?“

„Pitao si kako sam znao da piće nije za Huga. Znao sam jer se on neće vratiti kući iz ribolova.“ Još jedan gutljaj. „Jutros je došla vijest da su pronašli njegov prsluk za spašavanje.“ Pogledao me. „Lea ti to nije spomenula? Ne, vjerujem da bi to prešutjela. Župa moli za Huga od preksinoć. Oni – Laestadijanci – misle da to znači da će biti spašen, ma kako loše bilo vrijeme na moru. Sve ostalo bilo bi svetogrđe.“

Kimnuo sam. Znači, to je Knut mislio govoreći mi da je njegova majka slagala kad je rekla da ne treba brinuti za oca.

„Ali sada su odustali“, nastavio je Mattis. „Sada mogu reći da im je Bog poslao znak.“

„Znači, obalna je straža jutros pronašla njegov prsluk za spašavanje?“

„Obalna straža?“ Mattis se nasmijao. „Ne, oni su ga prestali tražiti prije više od tjedan dana. Drugi je ribar pronašao njegov prsluk u

vodama zapadno od Hvassøye.“ Podigao je pogled i vidio moj upitni izraz lica. „Ribari pišu svoja imena na unutrašnju stranu prsluka. A prsluci plutaju bolje od ribara. Tako obitelj može biti sigurna.“

„To je tako tragično“, rekao sam.

Mattis se zamišljeno zagledao kroz prozor. „Oh, ima mnogo gorih tragedija od toga da budeš udovica Huga Eliassena.“

„Kako to misliš?“

„Tko zna?“ zagledao se u praznu čašu. Ne znam zašto je toliko žudio za pićem, vjerojatno kod kuće ima pune bačve tog užasa. Možda je sirovina skupa. Napunio sam mu čašu. Navlažio je usne. „Ispričavam se“, rekao je i prducnuo. „Pa, braća Eliassen su u mladosti bili prave usijane glave. Rano su se naučili tući. Rano su naučili piti. I rano su naučili kako dobiti ono što žele. Sve su to, naravno, naučili od svojeg oca. On je imao dva broda i osmoricu muškaraca zaposlenih na njima. A Lea je u ono doba bila najljepša djevojka u Kåsundu, s dugom crnom kosom i tim neobičnim očima. Čak i s tim ožiljkom. Njen otac Jakob, pastor, bdio je nad njom poput orla. Znaš, ako se Laestadijanac poševi izvan braka, svi završavaju u paklu – cura, dečko, djeca. Lea se, naravno, znala čuvati. Jaka je ona i dobro zna što želi. Ali, protiv Huga Eliassena očito...“

Duboko je uzdahnio i okrenuo čašu u rukama. Čekao sam, a onda shvatio da on čeka moje pitanje.

„Što se dogodilo?“

„To znaju samo njih dvoje. Ali ipak je pomalo čudno. Ona ima osamnaest i nikad ga nije dvaput pogledala, on ima dvadeset i četiri i bijesan je jer misli da bi trebala obožavati tlo po kojem hoda jer je, eto, nasljednik nekoliko ribarskih brodova. A bila je tu i jedna pijana zabava kod Eliassenovih i molitveni sastanak u dvorani Laestadijanaca. Bilo je to tijekom mračne sezone pa nitko ništa nije vidio, ali netko je rekao da je čuo Leine i Hugove glasove, zatim i vrisak, a onda je uslijedila tišina. Mjesec dana kasnije Hugo je stajao pred oltarom sav sređen i gledao Jakoba Saru koji je onako hladan dopratio kćer u crkvu. Imala je suze u očima i modrice na vratu i obrazu. Ali moram reći da nakon tog dana nitko više nije vidio modrice na njoj.“

Iskapio je piće i ustao.

„Ali što ja znam, ja sam samo ubogi Laponac. Možda su bili sretni od početka. Netko mora sretno završiti jer se ljudi stalno žene. A sad moram krenuti kući jer trebam dostaviti piće za vjenčanje u Kåsundu za tri dana. Ideš sa mnom?“

„Ja? Bojim se da nisam pozvan.“

„Nitko ne treba pozivnicu, ovdje su svi dobrodošli. Jesi li ikada prije bio na laponskom vjenčanju?“

Odmahnuo sam glavom.

„Onda moraš doći. Zabava traje tri dana, ako ne i duže. Dobra hrana, divlje žene i Mattisovo piće.“

„Hvala ti, ali ovdje imam puno posla.“

„Ovdje?“ Nasmijao se i navukao kapu. „Ipak ćeš doći, Ulfe. Tri dana sâm na visoravni su usamljenija nego što ti se čini. Mirnoća čudno djeluje, pogotovo na nekoga tko je godinama živio u Oslu.“

Palo mi je na pamet da on zna o čemu govori. Ostavimo po strani činjenicu da mu nikad nisam rekao odakle sam.

Kad smo izašli, sob je stajao samo desetak metara od kolibe. Podigao je glavu i pogledao me. A onda, kao da je shvatio koliko sam mu blizu, napravio je par koraka unazad, okrenuo se i odjurio.

„Nisi li rekao da su ovdašnji sobovi pitomi?“ upitao sam Mattisa.

„Nijedan sob nije posve pitom“, odgovorio je. „Ali čak i ovaj ima svog vlasnika. Oznaka na uhu govori ti tko ga je ukrao.“

„A kakvo je to zveckanje koje se čuje dok trči?“

„To su mu tetive u koljenima. Dobar alarm ako se pojavi onaj muž, ha?“

Glasno se nasmijao. Moram priznati da mi je pala na pamet ista stvar: sob je zapravo dobar čuvar.

„Vidimo se na vjenčanju, Ulfe. Ceremonija počinje u deset i jamčim ti da će biti predivno.“

„Hvala, ali mislim da ću preskočiti.“

„Dobro onda. Doviđenja, ugodan dan i zbogom. Ako nekamo putuješ, želim ti sretan put.“

Plijunuo je. Hračak je bio tako težak da je vrijesak potonuo pod njim. Nastavio se cerekati dok je teturao u smjeru sela.

„A ako se razboliš“, doviknuo mi je preko ramena, „želim ti brz oporavak.“

Šesto poglavlje

Tik-tak, tik-tak. Zagledao sam se u horizont, uglavnom u smjeru Kåsunda. Ali oni bi mogli doći duljim putem, kroz šumu, i napasti me sleđa. Dopustio sam si samo male gutljaje, ali svejedno sam dovršio prvu bocu tijekom prvog dana. Uspio sam se malo suzdržati drugog dana prije nego sam otvorio drugu. Oči su me sada još gore pekle. Naposljetku sam legao na krevet i zatvorio oči, rekavši samome sebi da ću čuti zveckanje sobovih tetiva ako mi tko pokuša prići.

Ali umjesto toga čuo sam crkvena zvona. Isprva nisam shvaćao o čemu je riječ. Vjetar je donosio zvuk, zapravo jedva čujan ostatak zvuka. Ali tada – dok je povjetarac mirno puhao iz sela – čuo sam ga jasnije. Prava zvonjava. Pogledao sam na sat. Jedanaest. Znači li to da je nedjelja? Zaključio sam da jest i da bih odsad trebao pratiti koji je dan. Jer oni će doći tijekom tjedna. Radnim danom.

Neprekidno sam tonuo u san. Nisam si mogao pomoći. Osjećao sam se kao da sam sâm u brodu na otvorenom moru – usneš nadajući se da nećeš udariti u nešto i prevrnuti se. Možda sam zato sanjao da veslam u brodu punom riba. Riba koje bi mogle spasiti Annu. Zurio sam, ali vjetar je puhao s kopna, pa sam i dalje uporno veslao, potežući vesla sve dok nisam poderao kožu na dlanovima. Krv je značila da ih ne mogu ispravno držati pa sam strgnuo košulju i svezao trake tkanine oko njih. Borio sam se protiv vjetra i struje, ali nisam bio nimalo bliže kopnu. Kakva onda korist od toga što je brod dupkom pun lijepe, debele ribe?

Treća noć. Probudio sam se pitajući se je li zavijanje koje sam čuo bilo san ili stvarnost. Kako god, pas ili nešto drugo, sad je bio bliže. Izašao sam pomokriti se i pogledao sunce koje je prelazilo iznad drveća. Sada je više nalikovalo disku iznad tankih vrhova, nego jučer. Popio sam piće i uspio odspavati još koji sat. Ustao sam, pripremio kavu, namazao maslacem šnitu kruha i sjeo ispred kolibe. Ne znam je li stvar u ulju ili u alkoholu, ali mušice su konačno odustale od mene. Pokušao sam koricom kruha namamiti soba da

pride bliže. Pogledao sam ga kroz dalekozor. Podigao je glavu i gledao me. Pretpostavljam da me mogao namirisati, ali osim toga, njegovo je držanje ostalo nepromijenjeno. Kao i okoliš. Čeljust mu se i dalje pomicala poput mješalice za cement. Preživač. Kao Mattis.

Dalekozorom sam osmotrio obzor. Nanio sam vlažni pepeo na ciljnik puške. Pogledao na sat. Možda će sačekati da se smrači kako bi mi se neprimjetno prikrali. Morao sam spavati. Morao sam nabaviti malo Valiuma.

Došao je na vrata u pola sedam jednog jutra. Zvono me jedva uspjelo probuditi. Zbog Valiuma i čepića za uši. Bio sam u pidžami. Gotovo cijele godine. Beskorisni, stari, jednostruki prozori u stanu sve su propuštali: jesenje oluje, zimsku hladnoću, pjev ptica i zvuk onoga prokletog smetlarskog kamiona koji je triput tjedno ulazio u dvorište – drugim riječima, tik ispod prozora moje spavaće sobe na prvom katu. Bog zna da sam imao dovoljno u tom prokletom pojasu za novac da ugradim prozore s dvostrukim staklima ili da preselim kat više, ali sav novac ovog svijeta ne može mi nadoknaditi ono što sam izgubio. Nakon sprovoda nisam uspio ništa napraviti. Osim što sam promijenio bravu. Ugradio sam ogromnu „odjebi“ njemačku bravu. Nikad prije ovdje nije bilo provala, ali zašto ne.

Izgledao je kao dječak odjeven u jedno od očevih odijela. Štrkljasti vrat virio mu je iz košulje, a velika glava bila prekrivena slamnatom kosom.

„Da?“

„Poslao me Ribar.“

„U redu.“ Osjetio sam kako se ledim, usprkos pidžami. „A tko si ti?“

„Ja sam nov. Zovem se Johnny Moe.“

„Dobro, Johnny. Mogao si pričekati do devet sati, pa bi me našao u stražnjoj prostoriji trgovine. Odjevenog i sve to.“

„Došao sam zbog Gustava Kinga...“

Jebemti.

„Mogu li ući?“

Dok sam razmišljao o zahtjevu, ugledao sam izbočinu u lijevom džepu njegove jakne od tvida. Veliki pištolj. Možda je zato nosio tako veliku jaknu.

„Samo da razjasnimo“, dodao je, „Ribar inzistira.“

Djelovao bih sumnjivo kada bih odbio. A to bi bilo i besmisleno.

„Naravno“, rekao sam i otvorio vrata. „Kavu?“

„Pijem samo čaj.“

„Bojim se da nemam čaja.“

Odmaknuo je pramen ustranu. Nokat na kažiprstu bio mu je dug. „Nisam rekao da ga želim, gospodine Hansen, samo da je to ono što pijem. Je li ovo dnevna soba? Izvolite, poslije vas.“

Ušao sam, maknuo sa stolaca primjerke *Mada* i par albuma Mingusa i Monice Zetterlund pa sjeo. On je potonuo u uništene opruge kauča odmah do gitare. Utonuo je tako duboko da sam morao maknuti praznu bocu votke kako bih ga vidio. I kako bih mogao točno naciljati.

„Jučer je pronađeno truplo gospodina Gustava Kinga“, rekao je. „Ali ne u Bunnefjordenu, gdje ste rekli Ribaru da ste ga bacili. Jedino što odgovara je metak u njegovoj glavi.“

„Sranje, zar je truplo pomaknuto? Gdje...?“

„U Salvadoru, u Brazilu.“

Polako sam kimnuo. „Tko...?“

„Ja“, odgovorio je on i gurnuo desnu ruku u jaknu. „Ovim.“

To nije bio pištolj, nego revolver. Velik, crn i opak. A Valium je popustio.

„Prekjučer. Dotad je definitivno bio živ.“

I dalje sam polako kimao. „Kako si ga pronašao?“

„Kad svake večeri sjediš u baru u Salvadoru i hvališ se kako si uspio namagarčiti kralja droge u Norveškoj, kralj droge u Norveškoj će saznati za to prije ili kasnije.“

„Glupo od njega.“

„Ali neovisno o tome, ionako bismo ga pronašli.“

„Čak i ako ste vjerovali da je mrtav?“

„Ribar ne prestaje tražiti svoje dužnike sve dok ne vidi truplo. Nikad.“

Johnnyjeve su se tanke usne razvukle u poluosmijeh. „A Ribar uvijek nađe ono što traži. Vi i ja možda ne znamo kako, ali on zna. Uvijek. Zato je on Ribar.“

„Je li Gustavo rekao nešto prije nego si ga...“

„Gospodin King je sve priznao. Zato sam mu i pucao u glavu.“

„Što je priznao?“

Johnny Moe je napravio gestu kao da sliježe ramenima, ali to je bilo jedva vidljivo u ogromnoj odjeći. „Dao sam mu mogućnost brze ih polagane smrti. Da nije sve priznao, smrt bi bila polagana. Pretpostavljam da ste vi, kao plaćenik, svjesni djelovanja dobro pogođenog metka u trbuh. Želučana kiselina u jetri i slezeni...“

Kimnuo sam.

Iako nisam imao pojma o čemu govori, imao sam određenu količinu mašte.

„Ribar je rekao da i vama dam isti izbor.“

„Ako p-p-priznam?“

Zubi su mi cvokotali. „Ako nam vratite novac i drogu koje je gospodin King ukrao od Ribara i od čega ste dobili polovicu.“

Opet sam kimnuo. Nevolja je bila što je Valium popuštao i što sam bio prestravljen, a jebeno je bolno biti prestravljen. A prednost je bila što sam bio sposoban barem donekle razmišljati. Palo mi je na pamet da je ovo identična kopija napada u zoru koji sam izveo s Gustavom. Pa, što bi bilo da ja kopiram Gustava?

„Možemo to podijeliti“, rekao sam.

„Kao što ste podijelili s Gustavom?“ upitao je Johnny. „Pa da vi završite kao on, a ja kao vi? Ne, hvala.“ Odmaknuo je pramen ustranu i ogrebao kožu na čelu. Njegov nokat podsjetio me na orlovu kandžu. „Brzo ili polako, gospodine Hansen?“

Progutao sam knedlu. Misli, misli. Ali umjesto rješenja, pred očima mi je prolazio čitav moj život – moji izbori, moji loši izbori. Dok sam sjedio ondje u tišini, čuo sam zvuk dizelskog motora, glasove i opušteni smijeh pod prozorom. Smetlari. Zašto ja nisam postao smetlar? Poštena plaća, čišćenje, služenje društvu i siguran povratak kući. Bio bih sam, ali barem bih mogao leći s određenim stupnjem zadovoljstva. Čekaj malo. Krevet. Možda...

„Novac i roba su u spavaćoj sobi“, rekao sam.

„Idemo.“

Ustali smo.

„Molim vas“, rekao je i mahnuo revolverom. „Stariji imaju prednost.“

Dok smo hodali tih nekoliko koraka kroz hodnik do spavaće sobe, zamišljao sam kako će se to dogoditi. Prići ću krevetu s njim iza sebe, pa zgrabiti pištolj. Okrenut ću se, neću ga gledati u lice. Jednostavno ću opaliti. Ili on ili ja. Ne smijem ga pogledati u lice.

Stajali smo ondje. Krenuo sam prema krevetu. Dohvatio jastuk. Zgrabio pištolj. On je razjapio usta. I razrogačio oči. Znao je da će umrijeti. Opalio sam.

Zapravo, želim reći da sam *mislio* opaliti. Svaka je stanica mog bića željela opaliti. Svaka stanica mojeg bića *doista* je opalila. Svaka stanica izuzev mojeg kažiprsta. Opet se dogodilo isto.

Podigao je revolver i naciljao u mene. „Ovo je bio glup potez, gospodine Hansen.“

To nije *glupo*, pomislio sam. Dobiti novac za liječenje samo tjedan ili dva nakon što je bolest tako uznapredovala da je bilo prekasno – e *to* je glupo. Glupo je miješati Valium i votku. Ali ne uspjeti pucati, čak ni kad je riječ o vlastitom životu – to je već genetska malformacija. Ja sam evolucijska greška i budućnost čovječanstva izgledat će bolje zahvaljujući mojem neumitnom kraju.

„Da pucam u glavu ili u trbuh?“

„U glavu“, odgovorio sam i prišao ormaru. Izvadio sam smeđu torbu s pojasom za novac i vrećicama amfetamina. Okrenuo sam se prema njemu. Vidio sam mu oko iznad ciljnika revolvera, vidio sam da je zaškiljio na drugo i stegnuo okidač. Na trenutak sam se pitao što čeka, a onda sam shvatio. Smetlari. Nije htio da čuju pucanj dok stoje točno pod prozorom.

Točno pod prozorom.

Prvi kat.

Tanka stakla.

Možda me moj darvinijanski tvorac ipak nije napustio jer sam se okrenuo i potrčao tri koraka prema prozoru sa samo jednom misli u glavi: preživjeti.

Ne mogu se zakleti da su pojedinosti onoga što je uslijedilo posve točne, ali mislim da sam držao torbu – ili pištolj – pred sobom, kad sam udario i razbio staklo kao da je riječ o balonu od sapunice. Već u sljedećem trenutku letio sam kroza zrak. Lijevim sam ramenom udario o krov smetlarskog kamiona, prevrnuo se, osjetio suncem ugrijani metal na trbuhu, kliznuo uz vozilo i bosim stopalima sletio na asfalt.

Glasovi su utihnuli. Dvojica muškaraca u smeđim kombinezonima ukočeno su stajala i piljila u mene. Navukao sam hlače pidžame koje su mi u međuvremenu skliznule pa zgrabio torbu i pištolj. Pogledao

sam u svoj prozor. Iza okvira razbijenog stakla stajao je Johnny i piljio u mene.

Kimnuo sam mu.

Zlobno se nasmiješio i podigao kažiprst s dugim noktom do čela. Taje gesta, sada kad se prisjećam, djelovala poput pozdrava: ovu sam rundu dobio. Ali srest ćemo se opet.

Okrenuo sam se i pojurio niz ulicu obasjanu blagim, jutarnjim suncem.

Mattis je bio u pravu.

Ovaj okoliš, ovaj mir, sve to nekako utječe na mene.

Godinama sam živio sâm u Oslu, ali nakon tri dana u ovoj izolaciji osjećao sam nekakav pritisak. Činilo mi se kao da tiho jecam, osjećao sam žeđ koju ni voda ni rakija nisu mogle utažiti. Zagledao sam se u pustu visoravan sa sivim, oblačnim nebom, bez traga sobovima, i pogledao na sat.

Vjenčanje. Nikad prije nisam bio na vjenčanju. Što to govori o trideset petogodišnjem tipu? Bez prijatelja? Ili jednostavno – s krivim prijateljima, s prijateljima koje nitko ne želi i za koje se nitko ne želi vjenčati?

Pogledao sam svoj odraz u vjedru s vodom, obrisao jaknu, gurnuo pištolj u opasač na leđima i krenuo prema Kåsundu.

Sedmo poglavlje

Stigao sam dovoljno daleko da mogu vidjeti selo ispod sebe kad su se oglasila crkvena zvona. Ubrzao sam korak. Zahladnjelo je. Možda zato što je bilo oblačno. A možda je ljeto ovdje iznenada završilo.

Nije bilo ni žive duše na vidiku, ali nekoliko je automobila stajalo parkirano ispred crkve iz koje je dopirao zvuk orgulja. Znači li to da je mladenka na putu do oltara ili je ovo samo zagrijavanje? Kao što sam rekao, nikad prije nisam bio na vjenčanju. Pogledao sam parkirane aute kako bih vidio sjedi li ona u nekom od njih i čeka da uđe. Primijetio sam da sve registarske pločice imaju na početku Y, što znači da su svi automobili iz Finnmarka. Svi, osim jednog velikog karavana koji nije imao slovo prije brojke. Automobil iz Osla.

Popeo sam se stepenicama do crkve i oprezno otvorio vrata. Prednji su redovi bili puni, ali ušuljao sam se i pronašao mjesto u jednom redu otraga. Orgulje su utihnule i ja sam podigao pogled. Nisam mogao vidjeti mladence, ali sam se nadao da ću ipak vidjeti ceremoniju. Pred sobom sam vidio niz laponskih jakni, ali ne onoliko koliko bih očekivao na laponskom vjenčanju. U prednjem redu bilo je par glava koje sam prepoznao. Bila je tu Knutova razbarušena, riđa kosa i crni vodopad Leinih uvojaka. Kosa joj je bila djelomično zastrta velom. S mjesta na kojem sam sjedio nisam mogao mnogo vidjeti, ali pretpostavljao sam da mladoženja sjedi s kumom u prvoj klupi, tik do oltara, i čeka mladenku. Čuo se žamor, kašljanje i nečiji plač. U ovom rezerviranom, pomalo ozbiljnom skupu koji je bio tako dirnut mladencima, bilo je nečeg uistinu posebnog.

Knut se okrenuo i pogledao skup. Pokušao sam mu uhvatiti pogled, ali nije me vidio, ili se barem nije nasmiješio.

Orgulje su se ponovo oglasile i skup se pridružio pjesmi s predivnim oduševljenjem. *Bliži, Bože moj, tebi...*

Ne bih mogao reći da znam puno o himnama, ali ova mi se činila kao čudan izbor za vjenčanje. Osim toga, nikad je nisam čuo u tako

polaganoj izvedbi. Skup je rastezao vokale skoro do pucanja: *Bliži tebi, iako je to možda križ koji me podiže.*

Zatvorio sam oči nakon otprilike pet stihova. Možda iz čiste dosade, a možda i zbog osjećaja sigurnosti jer sam se nakon dugih dana opreza našao u gomili – kako god – ali ja sam zaspao.

Probudili su me južnjački naglasci.

Obrisao sam slinu s kutova usana. Možda me netko gurnuo u ranjeno rame – ne znam, ali me boljelo. Protrljao sam oči. Vidio sam malene krmelje na vršcima prstiju. Zaškiljio sam. Čovjek koji je stajao ispred oltara, govorio je južnjačkim naglaskom, nosio naočale i imao tanku, bezbojnu kosu. Imao je i ogrtač ispod kojeg sam one noći zaspao.

„...ali on je bio i netko sa slabostima“, govorio je. *Slabosti.* „... kakve svi imamo. Bio je čovjek sposoban pobjeći od sukoba kad bi zgriješio, netko tko je izgubio svu svoju imovinu i tko se nadao da će problemi jednostavno nestati sakrije li se negdje dovoljno dugo. Ali dobro znamo da se ne možemo sakriti od kazne našeg Gospoda, i da će nas on uvijek pronaći. No on je bio ijedna od Isusovih izgubljenih ovčica, ona koja je pobjegla iz stada i koju Isus Krist želi pronaći i spasiti svojom milošću, ako grešnik zamoli oprost od Gospoda kada dođe čas smrti.“

Ovo nije bila propovijed za vjenčanje. Niti su za oltarom stajali mladenci. Uspravio sam se na klupi i nakrivio vrat. A onda sam ga vidio, tik pred oltarom. Veliki lijes.

„Pa ipak, možda se nadao da će zaboraviti svoju prošlost kad je krenuo na svoje posljednje putovanje. Možda se nadao da će dugovi nestati i da će ispod njegovih grijeha biti podvučena crta, pa neće morati platiti. Ali ipak je pozvan, baš kao što ćemo biti svi mi.“

Pogledao sam prema izlazu. S obje strane vrata stajala su dvojica muškaraca s rukama prekrštenim na prsima. Obojica su zurila u mene. Crna odijela. Odjeća plaćenika. Karavan iz Osla. Prevaren sam. Mattis je došao u kolibu kako bi me namamio iz utočišta. U selo. Na groblje.

„I zato danas stojimo ovdje s ovim praznim lijesom...“

Moj pogreb. Prazan lijes koji me čeka.

Znoj mi je oblio čelo. Kakav im je plan, kako će se ovo odvijati? Hoće li čekati da ceremonija završi ili će me se riješiti ovdje, pred

svima?

Gurnuo sam ruku iza sebe, kako bih provjerio je li pištolj još ondje. Trebam li se pokušati probiti pucanjem? Ili da izazovem scenu, ustanem i pokažem prema paru kraj vrata, da viknem kako su to ubojice iz Osla koje je poslao diler? Ali kako će mi to pomoći ako su seljani ovdje dobrovoljno, da bi prisustvovali pogrebu stranca s juga? Ribar je sigurno platio seljanima; čak je uspio nagovoriti Leu da sudjeluje u uroti. Ili, ako je istina ono što mi je rekla, da oni u selu ne cijene zemaljska dobra, možda su Ribarovi ljudi proširili glasine o meni i rekli da sam sam vrug. Bog zna kako su uspjeli, ali znao sam da moram pobjeći.

Krajičkom oka vidio sam kako se jedan plaćenik okreće prema drugome i nešto mu govori. To mi je bila prilika. Zgrabio sam pištolj i izvukao ga iz hlača. Ustao sam. Sada moram pucati, prije nego se okrenu prema meni, kako im ne bih vidio lica.

„...za Huga Eliassena koji je sam isplovio, iako je vrijeme bilo loše. Da lovi kalju, rekao je. Ili da pobjegne od neriješenih dugova.“

Teško sam sjeo na klupu i gurnuo pištolj u hlače.

„Moramo se nadati da je kao kršćanin pao na koljena u svom brodu i molio. Da je preklinjao tražeći oprost, preklinjao da bude pušten u Kraljevstvo Nebesko. Mnogi od vas poznavali su Huga bolje od mene, ali ljudi s kojima sam razgovarao vjeruju da je to učinio upravo zato jer je bio bogobožan čovjek. A ja vjerujem da ga je Isus, naš pastir, čuo i vratio nazad u stado.“

Tek sam tada shvatio kako mi srce udara, kao da će mi eksplodirati u grudima.

Skup je opet zapjevao.

Čisto i moćno jato.

Netko mi je pružio otvoren primjerak Landstadova himnarija i uz prijateljsko kimanje glavom pokazao požutjelu stranicu. Pridružio sam se na drugom stihu. Iz čistog olakšanja i zahvalnosti, zahvalio sam providnosti što mi je dopustila da živim još malo.

Stajao sam ispred crkve i gledao crni karavan kako odlazi s lijesom.

„Pa“, rekao je stariji muškarac koji je zastao kraj mene, „vodeni je grob bolji od nikakvog.“

„Hmmm.“

„Ti si odsjeo u lovačkoj kolibi“, dodao je i pogledao me. „I, jesi li ulovio nekog fazana?“

„Ne baš.“

„Ali čuli smo pucanj“, nastavio je. „Po ovakvom se vremenu zvuk daleko čuje.“

Kimnuo sam. „Zašto pogrebnik ima tablice iz Osla?“

„Oh, ma to je Aronsen, on je pravi hvalisavac. Kupio je kola ondje i usudio bih se reći kako misli da zato djeluje pametnije.“

Lea je stajala na crkvenim stepenicama s visokim, svjetlokosim muškarcem. Red ljudi koji su joj htjeli izraziti sućut brzo se rasuo. Malo prije no što je automobil nestao s vidika, doviknula je: „Pa, slobodno dođite k nama na kavu. Hvala vam što ste došli i sretan put kući onima koji nam se neće pridružiti.“

Palo mi je na pamet da postoji nešto neobično poznato u prizoru žene koja stoji pored tog muškarca. Kao da sam taj prizor već negdje vidio. Odjednom je puhnuo vjetar i visoki se muškarac blago zanjihao.

„Tko to stoji kraj udovice?“ upitao sam.

„Ove. On je pokojnikov brat.“

Naravno. Fotografija s vjenčanja. Vjerojatno je snimljena na istom mjestu, na stepenicama crkve.

„Brat blizanac?“

„Blizanac na svaki način“, odgovorio je muškarac. „Onda, idemo li na kavu i kolače?“

„Jeste li vidjeli Mattisa?“

„Kojeg Mattisa?“

Znači, ima ih više.

„Misliš na Mattisa pijanca?“

Ipak postoji samo jedan.

„Vjerojatno je danas na Migalovom vjenčanju u Ceavccageadgeu.“

„Molim?“

„U Transteinsletti – pored kamena od bakalarova ulja.“ Pokazao je prema moru, gdje sam – sjetio sam se – vidio dokove. „Nevjernici ondje štiju svoje lažne idole.“ Zadrhtao je. „Idemo li?“

U tišini koja je uslijedila učinilo mi se da čujem daleki zvuk bubnjeva i glazbe. Zvuk žamora. Pića. Žena.

Okrenuo sam se i vidio Leu sleđa kako žuri prema kući. Stezala je Knutovu ruku u svojoj. Pokojnikov brat i ostali slijedili su je u tišini, u tihoj procesiji. Prešao sam jezikom preko usana koje su i dalje bile suhe od drijemeža. Od tolikog straha. Možda i od tolikog pića.

„Malo kave bi mi dobro došlo“, rekao sam.

Kuća je bila tako drukčija, sad kad je bila puna ljudi.

Kimnuo sam ljudima koje nisam poznavao, a koji su me pratili pogledima i neizgovorenim pitanjima. Činilo se da se ovdje svi međusobno poznaju. Pronašao sam Leu u kuhinji, gdje je rezala kolač.

„Moja sućut“, rekao sam.

Pogledala je moju pruženu ruku i prebacila nož u svoju lijevu. Imala je osunčane obraze i odlučan pogled. „Hvala. Kako se snalaziš u kolibi?“

„Dobro, hvala. Upravo se vraćam onamo. Samo sam htio izraziti sućut jer to nisam uspio učiniti u crkvi.“

„Ne moraš odmah otići, Ulfe. Pojedi kolač.“

Pogledao sam kolač. Ne volim kolače. Nikad ih nisam volio. Moja je majka govorila da sam neobično dijete.

„Da“, rekao sam, „puno hvala.“

Ljudi su počeli ulaziti u gomilama iza nas, pa sam uzeo tanjur s kolačem i otišao u dnevnu sobu. Smjestio sam se kraj prozora i, uznemiren zbog intenzivnog i tihog propitkivanja, zagledao se u nebo, kao da se bojim da će kišiti.

„Mir s vama.“

Okrenuo sam se. Muškarac koji je stajao ispred mene imao je crnu kosu, s nešto sjedina na zaliscima. Imao je i Lein izravan, hrabar pogled. Nisam znao kako odgovoriti. Činilo mi se da će, ako uzvratim jednako – „mir s vama“ – zvučati lažno, ali „bok“ bi djelovalo previše neformalno, čak i drsko. Pa sam se odlučio za ukočeno „Dobar dan“, iako je taj pozdrav bio posve neprikladan za ovu prigodu.

„Ja sam Jakob Sara.“

„Iulf... ovaj, Ulf Hansen.“

„Moj unuk kaže da pričate viceve.“

„Stvarno?“

„Ali nije mi znao reći čime se bavite. Ili što radite ovdje u Kåsundu. Osim da imate pušku mojeg zeta. I da niste čovjek vjere.“

Tupo sam kimnuo onim neodređenim pokretom koji nije ni potvrda ni nijekanje, već samo prihvaćanje onoga što je rečeno. Potom sam ugurao veliki komad kolača u usta kako bih malo razmislio. Nastavio sam žvakati i kimati glavom.

„To me se ne tiče“, nastavio je muškarac. „Kao ni to koliko mislite ostati ovdje. Vidim da volite kolač od badema.“

Oštro me pogledao u oči dok sam se borio sa zalogajem, a onda spustio dlan na moje ranjeno rame. „Upamtite, mladiću, Milost je Božja beskrajna.“ Zastao je, a ja sam osjetio kako se toplina s njegova dlana širi kroz tkaninu i prelazi na moju kožu. „Gotovo beskrajna.“

Nasmiješio se i otišao. Prišao sam drugoj grupi ožalošćenih i čuo kako tiho razmjenjuju „Mir s tobom“.

Nisam se morao okrenuti da bih pogodio tko me zove.

„Hoćemo li se igrati tajnog skrivača?“ Pogledao me ozbiljnog lica.

„Knute, ja...“

„Molim te!“

„Hmmm.“ Pogledao sam ostatke kolača. „Što je tajni skrivač?“

„Moraš se sakriti tako da ni jedna odrasla osoba ne zna da se skrivaš. Ne smiješ trčati, vikati ili se smijati, i ne smiješ se skrivati na šašavim mjestima. Igramo se toga na sastancima župe. Zabavno je. Ja prvi tražim.“

Osvrnuo sam se oko sebe. Osim Knuta, u kući nije bilo druge djece. Sam na očevu sprovodu. Tajni skrivač. Zašto ne?

„Brojim do trideset i tri“, prošaptao je. „Odsad.“

Okrenuo se prema zidu kao da gleda roditeljsku sliku s vjenčanja, a ja sam spustio tanjur i diskretno se probio iz dnevne sobe kroz hodnik. Pogledao sam u kuhinju, ali ona više nije bila ondje. Izašao sam van. Vjetar je bio sve jači. Prišao sam starom automobilu. Nekoliko je kapi palo na vjetrobransko staklo dok je vjetar jačao. Nastavio sam hodati oko kuće. Naslonio sam se na zid ispod otvorenog prozora radne sobe i pripalio cigaretu.

Tek kad se vjetar smirio, začuo sam glasove iz radne sobe.

„Pusti me, Ove! Popio si i ne znaš što govoriš.“

„Ne opiri se, Lea. Ne bi trebala dugo žalovati. Ni Hugo to ne bi želio.“

„Ne znaš ti što bi Hugo želio!“

„Ali znam što *ja* želim. I što sam oduvijek želio. A znaš i ti.“

„Odmah me pusti, Ove, ili ću vikati.“

„Onako kako si vikala one noći s Hugom?“ Uslijedio je promukao, pijani smijeh. „Prgava si, Lea, ali na kraju se smiriš i poslušáš svoje muškarce. Kao što si slušala Huga, i kao što si slušala svog oca. I kao što ćeš odsad slušati mene.“

„Nikada!“

„Tako to radimo u našoj obitelji, Lea. Hugo mi je bio brat. Više ga nema, pa ste ti i Knut sada moja odgovornost.“

„Ove, sad je dosta.“

„Samo pitaj svog oca.“

U tišini koja je uslijedila pitao sam se trebam li se pomaknuti.

Ostao sam na mjestu.

„Udovica si i majka, Lea. Budi razumna. Hugo i ja smo dijelili sve – kunem ti se, i on bi ovo želio. A to je ono što i *ja* želim. Sada dođi ovamo, daj da samo... au! Jebene žene!“

Vrata su se zalupila.

Čuo sam tiho psovanje. Nešto je palo na pod. U tom trenutku Knut je došao iza kuće. Otvorio je usta kako bi viknuo, a ja sam se spremio na vrisak koji bi me odao.

Ali vrisak nije došao – ovo je bila nekakva nijema verzija.

Tajni skrivač.

Bacio sam cigaretu, požurio prema njemu i rezignirano podigao ruke. Poveo sam ga prema garaži.

„Brojit ću do trideset i tri“, rekao sam i okrenuo se prema crvenom Volkswagenu njegove majke. Čuo sam njegove korake u trku, a zatim otvaranje ulaznih vrata.

Kad sam završio s brojenjem, ušao sam u kuću.

Opet je stajala u kuhinji, sama, i gulila krumpir.

„Bok“, tiho sam je pozdravio.

Podigla je pogled. Obrazi su joj bili crveni, a oči sjajne.

„Oprosti“, rekla je i šmrcnula.

„Danas bi trebala imati pomoć oko večere.“

„Oh, svi su mi ponudili pomoć. Ali mislim da je bolje da sam zaposlena.“

„Da, možda si u pravu“, rekao sam i sjeo za kuhinjski stol. Primijetio sam da se ukočila. „Ne moraš ništa reći“, umirio sam je. „Samo sam

htio malo sjesti ovdje prije negoli odem... Znaš, nemam baš tema za razgovor s ljudima.“

„Osim s Knutom.“

„Oh, on uglavnom vodi razgovor. Pametan je. Puno razmišlja za nekoga te dobi.“

„Ima puno razloga za razmišljanje.“ Nadlanicom je obrisala nos.

„Da.“

Osjećao sam kao da ću još nešto reći, da su mi riječi na putu, samo nisam baš siguran što bih rekao. A kad su riječi stigle, nekako su se same poredale, kao da nemam kontrolu nad njima. Ali su ipak djelovale kao da su došle posve spontano.

„Ako želiš biti sama s Knutom“, rekao sam, „a nisi sigurna možeš li, stvarno bih ti želio pomoći.“

Pogledao sam u svoje dlanove. Čuo sam da je guljenje prestalo.

„Ne znam koliko ću još živjeti“, dodao sam. „I nemam obitelj. Ni nasljednike.“

„Što želiš reći, Ulfe?“

Da, što točno želim reći? Jesu li se te misli pojavile u nekoliko proteklih minuta, otkako sam stajao ispod prozora?

„Samo to da, ako nestanem, trebaš pogledati iza onih labavih dasaka gore, s lijeve strane zidnog ormara“, pojasnio sam. „Iza mahovine.“

Pustila je da gulilica za krumpir padne u sudoper i zabrinuto me pogledala. „Ulfe, jesi li bolestan?“

Odmahnuo sam glavom.

Pogledala me onim zamišljenim, tužnim izrazom lica. Onim pogledom koji je i Ove vidio i u kojem se izgubio. Sigurno je bilo tako.

„Onda mislim da ne bi trebao tako razmišljati“, rekla je. „A Knut i ja ćemo biti dobro, ne moraš brinuti o nama. Ako tražiš gdje ćeš potrošiti novac, ima mnogo ljudi u selu kojima je teže nego nama.“

Osjetio sam kako mi se obrazi rumene. Okrenula mi je leđa i opet počela guliti krumpir. Prestala je kad je začula škripanje stolca.

„Ali hvala ti što si došao“, rekla je. „To je jako razveselilo Knuta.“

„Hvala tebi“, rekao sam i krenuo prema vratima.

„I... Ulfe?“

„Da?“

„Za dva dana imat ćemo molitveni sastanak. U šest sati. Kao što sam rekla, dobrodošao si.“

Pronašao sam Knuta u – vjerojatno – njegovoj sobi. Njegove mršave noge virile su ispod kreveta. Nosio je kopačke koje su mu bile barem dva broja premalene. Nasmijao se kad sam ga izvukao i spustio na krevet.

„Idem ja“, rekao sam.

„Već? Ali...“

„Imaš li nogometnu loptu?“

Kimnuo je, nezadovoljno napućivši donju usnu.

„Dobro, onda možeš vježbati udarce na zidu garaže. Nacrtaj krug, naciljaj i udari što jače možeš, a onda zaustavi loptu kad se bude vraćala. Napraviš li to tisuću puta, bit ćeš bolji od ostalih u timu kad se vrate kući nakon ljeta.“

„Ja nisam u timu.“

„Ako to napraviš, bit ćeš.“

„Nisam u timu jer mi to nije dopušteno.“

„Nije ti dopušteno?“

„Mama kaže da smijem, ali deda misli da sport odvlači pažnju od Boga. Kaže da ostatak svijeta može provoditi nedjelje vičući i urlajući i trčeći za loptom, ali naše nedjelje pripadaju svetoj knjizi.“

„Shvaćam“, slagao sam. „A što je tvoj otac mislio o tome?“

Momak je slegnuo ramenima. „Ništa.“

„Ništa?“

„Nije ga bilo briga. Njemu je bio važan samo...“ Knut je ušutio. Imao je suze u očima. Zagrlio sam ga. Nisam morao čuti kraj rečenice. Već sam ga znao – upoznao sam mnoge poput Huga, a neki od njih bili su mi kupci. I sam sam sklon takvoj vrsti bijega, takvom izlazu. Ali nekako, dok sam osjećao kako se dječak stišće uza me i dok sam slušao njegovo nijemo jecanje koje je potresalo malo, toplo tijelo, nisam mogao a da ne pomislim kako *mora* postojati nešto od čega ni jedan otac ne bi smio pobjeći, ne bi čak *ni htio* pobjeći. To je zasigurno i blagoslov i prokletstvo koje te drži čvrsto na zemlji. Ali tko sam ja da kažem išta o tome, ja koji sam – svojom voljom ili protiv nje – napustio brod prije no što se ona rodila? Pustio sam Knuta.

„Doći ćeš na molitveni sastanak?“ upitao je.

„Ne znam. Ali imam još jedan posao za tebe.“

„Dobro!“

„To je nešto poput tajnog skrivača: ne smiješ reći nikome.“

„Sjajno!“

„Koliko često dolazi autobus?“

„Četiri puta dnevno. Dva dolaze s juga, a dva s istoka. Dva danju, dva noću.“

„Dobro. Želim da budeš ovdje po danu, kad stigne autobus s juga. Ako siđe netko koga ne poznaješ, odmah dođi k meni. Nemoj trčati, nemoj vikati, nemoj ništa reći. Isto vrijedi ako se pojavi automobil s tablicama iz Osla. Jesi li shvatio? Dat ću ti pet kruna svaki put.“

„To je kao... špijunska misija?“

„Nešto takvo, da.“

„To su ljudi koji će ti donijeti sačmaricu?“

„Vidimo se, Knute.“ Razbarušio sam mu kosu i ustao.

Na izlazu iz kuće susreo sam svjetlokosog muškarca koji je teturajući izlazio iz toaleta. Čuo sam šum vode iza njega i vidio da još petlja s remenom. Podigao je glavu i pogledao me. Ove Eliassen.

„Mir s vama“, rekao sam.

Osjetio sam njegov teški, pijani pogled na leđima.

Zastao sam malo dalje, niz cestu. Vjetar je donosio zvuk bubnjeva. Ali već sam utažio glad i ispunio potrebu da vidim druge ljude.

„Mislim da je vrijeme da odem kući i dobro se isplačem“, znao je reći Toralf kasno uvečer. Na tu bi se rečenicu ostali pijanci uvijek nasmijali. No posve je druga stvar što je on to doista i činio.

„Pusti onog svog bijesnog tipa“, rekao bi kad bismo došli kući. „Idemo u dubine.“ Ne znam je li doista volio Charlesa Mingusa, ili bilo koju od mojih ploča s džezom, ili je samo htio društvo još jednog depresivnog tipa. Ali Toralf i ja povremeno smo istodobno ulazili u crnilo noći.

„Sada smo jadni baš kako treba!“ rekao bi i nasmijao se.

Toralf i ja zvali smo to crnom rupom. Čitao sam o tipu po imenu Finkelstein koji je otkrio da u prostoru postoje rupe koje usišu sve ako im se previše približiš, čak i svjetlost, i da su tako crne da ih je nemoguće opaziti golim okom. I s nama je bilo tako. Ništa ne vidiš, samo živiš svoj život, a onda jednog dana, doslovno osjećaš da si uhvaćen u gravitacijskom polju, da si izgubljen, usisan u crnu rupu beznađa i beskrajnog očaja. Unutra je zrcalna slika onoga kako

izgleda vani i stalno se pitaš ima li razloga da se nadaš, postoji li dobar razlog da *ne* očajavaš. Bila je to rupa i najbolje bi bilo pustiti da sve ide svojim tokom, pustiti ploču još jedne depresivne duše, ljutitog čovjeka džezza Charlesa Mingusa i nadati se da ćeš izroniti negdje na drugoj strani, poput neke jebene Alice koja iskače iz zečje rupe. Ali prema Finkelsteinu i drugima, stvarnost je možda upravo takva – možda doista na drugoj strani crne rupe postoji nekakva zrcalna zemlja čuda. Ne znam, ali čini mi se da je to dobra i pouzdana religija, nimalo lošija od drugih.

Pogledao sam prema mjestu s kojeg je počinjala staza. Činilo se da se obzor podiže i nestaje u oblacima. A negdje u njima počinjala je i duga noć.

Osmo poglavlje

Bobby je bila jedna od cura u Slottsparkenu. Imala je jako dugu, smeđu kosu i tamne oči, i pušila je hašiš. To je, očito, veoma površan opis bilo koga, ali to su prve stvari kojih se mogu sjetiti. Nije mnogo govorila, ali je puno pušila pa su joj oči izgledale blage. Bili smo donekle slični. Njezino pravo ime bilo je Borgny, a dolazila je iz bogate obitelji u zapadnom predgrađu. Zapravo, nije bila baš toliko bogata kako se voljela prikazivati, ali joj se sviđala ideja buntovne hipi cure koja bježi od socijalnog konzervativizma, financijske sigurnosti i desničarske politike i pokušava... što? Pokušava testirati neke naivne ideje o tome kako živjeti, kako proširiti svijest i maknuti se od staromodnih konvencija. Primjerice, kada muškarac i žena imaju zajedničko dijete, da to donosi određenu odgovornost za obje strane. Kao što sam rekao, bili smo prilično slični.

Sjedili smo u Slottsparkenu i slušali tipa koji je izvodio neku šeptrljivu verziju pjesme „The Times They Are A-Changin’“ na neuštimanoj gitari, kad mi je Bobby rekla da je trudna. I da je prilično sigurna da sam ja otac.

„Kul, bit ćemo roditelji“, rekao sam, pokušavajući ne djelovati kao da me netko upravo polio vjedrom ledene vode.

„Samo moraš plaćati alimentaciju“, rekla je.

„Naravno, rado ću sudjelovati. Bit ćemo zajedno u tome.“

„Zajedno je točna riječ“, rekla je. „Ali ne mislim zajedno s tobom.“

„Oh? Onda... zajedno s kime?“

„S Ingvaldom“, pokazala je prema tipu s gitarom. „Sada smo zajedno i on kaže da će rado biti otac. Naravno, pod uvjetom da ti plaćaš alimentaciju.“

Tako je i bilo. Dobro, Ingvald se nije dugo zadržao. Kad je Anna rođena, Bobby je bila s drugim tipom čije je ime također počinjalo na „I“, mislim da se zvao Ivar. Annu sam mogao vidati samo povremeno, u nepravilnim vremenskim razmacima, ali moja briga o njoj nikad nije dolazila u pitanje. Mislim da to nisam ni želio,

pogotovo onda. Ne zato što mi nije bilo stalo – zaljubio sam se u nju čim sam je ugledao. Njene su oči imale plavičast sjaj dok je ležala u kolicima i gugutala mi. Premda je dotad nisam ni poznavao, preko noći je postala najvrjednijim dijelom mog života.

Možda je to razlog. Bila je tako sitna i krhka, a istovremeno tako vrijedna, da se nisam htio sam brinuti za nju. Nisam se usuđivao. Bio sam siguran da ću nekako pogriješiti, napraviti neku nepopravljivu štetu. Bio sam siguran da ću na ovaj ili onaj način nepovratno oštetiti Annu. Nije stvar u tome da sam neodgovorna ili nepažljiva osoba. Samo sam sklon pogrešnim procjenama. Zato sam oduvijek bio spreman slušati savjete nepoznatih ljudi i prepuštati odluke drugima. Čak i onda kad oni – u ovom slučaju Bobby – nisu bili ništa bolji od mene. Mislim da je riječ koju tražim *kukavica*. Zato sam se držao po strani, prodavao hašiš i jednom tjedno davao Bobby polovicu novca, kad bih dobio priliku gledati čudesan plavičasti sjaj Anninih nasmiješenih očiju, a ponekad je i držati u naručju dok bismo pili kavu, ako je Bobby trenutačno bila između dvojice muškaraca.

Rekao sam Bobby da ću se, bude li se ona držala podalje od Slotsparkena i droge, ja držati podalje od murjaka, od Ribara i od nevolja, jer se ona i Anna ne bi mogle snaći završim li u zatvoru. Kao što sam već spomenuo, Bobbyni roditelji zapravo nisu bili toliko bogati. Pripadali su srednjoj konzervativnoj klasi i jasno joj dali do znanja da ne žele imati posla s promiskuitetnom hipi hašomankom od kćeri te da će se ona i djetetov otac morati brinuti sami za sebe i za dijete, možda i uz pomoć države.

Konačno je stigao dan kad je Bobby rekla da se više ne može brinuti za proketo dijete. Anna je plakala, krvario joj je nos i četiri je dana bez prestanka imala groznicu. Kad sam pogledao u njezin krevetac, plavkasti sjaj njezinih očiju zamijenili su plavi kolobari oko njih; bila je blijeda i imala je neobične plave modrice po koljenima i laktovima. Odnio sam je liječniku, a tri dana kasnije stigla je dijagnoza. Akutna leukemija. Bila je to jednosmjerna karta u smrt. Liječnici su joj davali četiri mjeseca života. Govorili su mi da se takve stvari jednostavno događaju, da je to poput groma koji nasumično, nemilosrdno i besmisleno udari.

Obuzeo me bijes, pa sam počeo postavljati pitanja, telefonirati i raspitivati se. Otišao sam specijalistima i naposljetku saznao da u

Njemačkoj postoje lijekovi za leukemiju. Ne spašavaju svakoga i stoje cijelo bogatstvo, ali ipak daju važnu stvar: nadu. Naravno, norveška je država trošila novac na važnije stvari od krhke nade, a Bobbyni su roditelji rekli da je to sudbina te stvar norveškog Ministarstva zdravstva te da oni ne misle plaćati izmišljene lijekove iz naci-države. Zbrojio sam sve. Kada bih prodavao pet puta više hašiša nego dosad, i dalje ne bih na vrijeme skupio cijelu svotu. Ipak sam pokušao. Radio sam po osamnaest sati, luđački ganjao prodaju i odlazio pred katedralu kad bi Slotsparken uvečer utihnuo. Kada sam sljedeći put došao u bolnicu, pitali su me zašto nitko nije bio u posjetu posljednja tri dana.

„Nije li Bobby dolazila?“

Medicinska sestra i liječnik su odmahnuili glavama, rekavši da su je pokušali dobiti, ali čini se da joj je telefon isključen.

Kad sam stigao do Bobby, našao sam je u krevetu. Rekla je da je bolesna i da sam ja kriv što ne može platiti telefonski račun. Otišao sam u toalet, a u trenutku kad sam htio baciti opušak u kantu za otpatke, vidio sam u njoj krvavi komad vate. Pronašao sam i špricu. Možda sam to napola očekivao: vidio sam i krhkije duše od Bobby kako prelaze onu tanku liniju.

Što sam onda napravio?

Ništa.

Ostavio sam Bobby u krevetu i pokušao uvjeriti samoga sebe da je Anni bolje s liječnicima, nego s bilo kojim od njenih roditelja. I dalje sam prodavao hašiš i štedio za prokleti, čudesni lijek u koji sam polagao sve nade jer je alternativa bila nepodnošljiva. Moj strah da će djevojčica s plavim iskrama u očima umrijeti, bio je jači od mojeg straha od smrti.

U takvim trenucima nalazimo utjehu ondje gdje se nudi: u njemačkom medicinskom časopisu, u šprici punoj heroina, u sjajnoj novoj knjizi koja obećava vječni život, ako se prepustite posljednjem spasitelju kojeg su izmislili. Nastavio sam prodavati hašiš i štedjeti krune, brojeći dane.

A onda se pojavio Ribar i ponudio mi posao.

Prošla su dva dana. Oblaci su sada bili nisko, ali nije kišilo. Zemlja se okretala, ali nisam vidio sunce. Sati su bili, ako je to uopće

moguće, još monotoniji. Pokušavao sam ih prespavati, ali pokazalo se da je to nemoguće bez Valiuma.

Ludio sam, sve gore i gore. Knut je bio u pravu. *Nema ničega goreg od spoznaje da metak dolazi.*

Krajem drugog dana bilo mi je svega dosta.

Mattis je rekao da će vjenčanje trajati tri dana.

Oprao sam se u potoku. Više nisam primjećivao mušice – smetale su mi samo kad bi mi sletjele na oči, u usta ili na komad kruha. Ni rame me više nije boljelo. Smiješno, ali bolje nestao kad sam se probudio dan nakon sprovoda. Pokušao sam se prisjetiti jesam li učinio nešto drukčije, ali nisam se mogao ničeg sjetiti.

Opravši se u potoku, oprao sam i košulju, dobro je ocijedio i odjenuo. Nadao sam se da će se osušiti dok stignem do sela. Pitao sam se trebam li ponijeti pištolj. Na kraju sam ga odlučio ostaviti, sakrivši ga iza mahovine, pored pojasa s novcem. Pogledao sam pušku i streljivo. Prisjetio sam se Mattisovih riječi. U Kåsundu nitko ne krade jer nema ničega vrijednog krađe. Iza dasaka nije bilo mjesta za pušku pa sam je umotao u ceradu koju sam pronašao ispod kreveta i sakrio ispod četiri velika kamena kraj potoka.

A onda sam pošao u selo. Iako je vjetar bio snažan, bilo je nečega teškog u zraku; kao da mi je nešto pritiskalo glavu. Možda stiže grmljavina. Možda je proslava već završila. Možda su popili sve piće. Vjerojatno su pokupili i sve slobodne žene. Ali kad sam se približio selu, čuo sam iste one bubnjeve koje sam čuo i dva dana ranije. Prošao sam pored crkve i krenuo prema obali. Slijedio sam zvuk.

Skrenuo sam s ceste i pošao prema istoku, penjući se uzbrdo. Ispred mene, u smjeru čeličnoplavog mora, prostirala se kamenita siva pustinja. Na njezinom vrhu, točno ispred mene, nalazio se dobro utabani komad zemlje na kojem su plesali. Ispred pet-šest metara visoke stijene koja je nalikovala obelisku što strši iz tla, gorjela je velika lomača. Pored stijene su bila dva kruga, sastavljena od manjeg kamenja. Iako nije bilo složeno simetrično i nije imalo prepoznatljiv obrazac, kamenje je djelovalo poput temelja nedovršene zgrade. Možda prije poput gradilišta koje je napušteno, uništeno ili spaljeno. Krenuo sam prema njima.

„Zdravo!“ doviknuo je visoki, svjetlokosi mladić u laponskoj jakni koji je mokrio na rubu čistine. „Tko si ti?“

„Ulf.“

„Južnjak! Dobro došao! Bolje ikad nego nikad!“ Protresao je spolovilo, raspršivši kapi u svim smjerovima, ugurao ga nazad u hlače i pružio mi ruku. „Kornelius, Mattisov rođak u drugom koljenu! O da.“

Nisam mu htio pružiti ruku.

„Dakle, to je kamen od ulja bakalara“, rekao sam. „Što je to, neki uništeni hram?“

„Transteinen?“ Kornelius je odmahnuo glavom. „Ne, ovdje ga je bacio Beave-Vuolab.“

„Stvarno? A tko je to?“

„Jedan jako snažan Laponac. Možda polubog. Ne, četvrt. Četvrt-bog.“

„Hmmm. A zašto je četvrt-bog bacio te stijene ovamo?“

„Zašto itko baca stijene? Da pokaže kako može, naravno!“ Nasmijao se. „Zašto nisi došao prije, Ulfe? Zabava je skoro gotova.“

„Krivo sam shvatio. Mislio sam da je vjenčanje u crkvi.“

„Što? S onom praznovjernom gomilom?“ Izvukao je pljosku. „Mattis bolje zna vjenčati ljude od onih slabokrvnih luterana.“

„Stvarno? A u ime kojih bogova ih on vjenčava?“ Pogledao sam prema lomači i dugom stolu. Djevojka u zelenoj haljini prestala je s plesom i sad me znatiželjno promatrala. Čak sam iz daljine mogao vidjeti da ima lijepu liniju.

„Bogova? Nema tu nikakvih bogova; vjenčava ih u ime norveške države.“

„I smije to činiti?“

„O da. On je jedan od troje ljudi u oblasti koji to smije.“ Kornelius je podigao stisnutu šaku, nabrajajući prst po prst: „Svećenik, pomoćni sudac i kapetan broda.“

„Ideš! Znači, Mattis je i kapetan broda?“

„Mattis?!“ Kornelius se nasmijao, a potom otpio gutljaj iz pljoske. „Izgleda li ti on kao Laponac koji plovi? Jesi li ga vidio kako hoda? Ne, kapetan je Eliassen stariji. On može vjenčati ljude samo na svojim brodovima, ali ni jedna žena nije zakoračila na neki od njih. O da.“

„Što misliš time, jesam li vidio Mattisa kako hoda?“

„Samo Laponci nomadi imaju tako iskrivljene noge, Ne i Laponci pomorci.“

„Stvarno?“

„Zbog ribe“, dodao je pruživši mi pljosku. „U unutrašnjosti ne jedu ribu, pa ne dobivaju dovoljno joda. Zato im se kosti krive.“ Izbacio je koljena kako bi mi pokazao.

„A ti si...“

„Lažni Laponac. Moj je otac iz Bergena, ali nemoj nikome reći. Pogotovo mojoj majci.“ Nasmijao se. Nisam si mogao pomoći pa sam se i ja nasmijao. Piće je bilo gore od onoga koje mi je Mattis nabavio.

„A što je onda on? Svećenik?“

„Nešto slično“, nastavio je objašnjavati Kornelius. „Otišao je u Oslo studirati teologiju, ali je ondje izgubio vjeru. Pa se prebacio na pravo. Tri je godine radio kao pomoćni sudac u Tromsøu. O da.“

„Bez uvrede, Korneliuse, ali otprilike osamdeset posto onoga što si mi rekao zvuči kao laž ili kao bajka.“

Na licu mu se pojavio povrijeđen izraz. „Dovraga, ne lažem. Prvo je izgubio vjeru u Boga, a potom i u pravni sustav. Jedino u što sada vjeruje jest alkohol. Tako barem tvrdi.“ Kornelius se glasno nasmijao i tako me snažno udario po leđima da sam gotovo ispljunuo piće. A to možda i ne bi bilo tako loše.

„Kakva je to vražja mješavina?“ upitao sam i vratio mu pljosku.

„*Reikas*“, odgovorio je. „Fermentirano mlijeko soba.“ Tužno je odmahnuo glavom. „Ali današnja mladež želi samo pjenušava pića ili *Colu*. Slatkiše i hot-dogove. Prava rakija, kobasice i meso soba uskoro će nestati. Svi ćemo otići dovraga. O da.“ Otpio je još jedan utješan gutljaj, a onda zatvorio pljosku. „Ah, evo nam Anite.“

Promatrao sam djevojku u zelenoj haljini kako nam prilazi, hodajući naizgled besciljno i odmah sam se ispravio.

„Polako, Ulfe“, rekao je Kornelius tiho. „Pusti je da te čita, ali ništa više od toga.“

„Da me čita?“

„Da te pročita. Ona je prava šamanica. Ali ti ne želiš ono što ona želi.“

„A to je?“

„To je jasno već odavde.“

„Hmmm. A zašto ne? Je li udana? Zaručena?“

„Ne, ali ti ne želiš ono što ona ima.“

„Što ima?“

„Ima i širi.“

Polako sam kimnuo.

Spustio mi je ruku na rame.

„Ali zabavi se. Kornelius ne traća.“

Okrenuo se prema djevojci. „Bok, Anita!“

„Doviđenja, Korneliuse.“

Nasmijao se i otišao.

Djevojka je stala ispred mene i nasmiješila se zatvorenih usta. Bila je znojna i još malo zadihana od plesa. Imala je dva žarkocrvena prišta na čelu, zjenice veličine pribadača i divlje oči koje su govorile same za sebe. Droga, vjerojatno spid.

„Bok“, rekao sam.

Nije odgovorila, samo me motrila od glave do pete.

Promeškoltio sam se.

„Želiš li me?“ upitala je.

Odmahnuo sam glavom.

„Zašto ne?“

Slegnuo sam ramenima.

„Izgledaš kao zdrav primjerak muškarca. Što nije u redu?“

„Ako sam dobro shvatio, ti znaš takve stvari o ljudima.“

Nasmijala se. „To ti je rekao Kornelius? O da, Anita vidi stvari. I vidjela je da si prije nekoliko trenutaka bio zainteresiran. Što se dogodilo, jesi li se uplašio?“

„Nije stvar u tebi, nego u meni. Malo me napao sifilis.“

Kad se nasmijala, shvatio sam zašto se smiješi zatvorenih usta.

„Imam zaštitu.“

„Više nego malo, zapravo. Kurac mi je otpao.“

Prišla mi je korak bliže i spustila ruku na moje međunožje. „Ne čini se da je otpao. Dođi, živim iza crkve.“

Odmahnuo sam glavom i uhvatio je za zapešće.

„Jebeni južnjaci“, procijedila je i istrgnula ruku. „Što ne valja s brzom ševom? Zar ne znaš da ćemo uskoro svi umrijeti?“

„Da, čuo sam glasine“, rekao sam i pogledom potražio mjesto za bijeg.

„Ne vjeruješ mi“, kazala je. „Pogledaj me. Rekla sam, *pogledaj me!*“
Pogledao sam je.

Nasmiješila se. „O da. Dobro je Anita vidjela. Imaš smrt u očima. Ne okreći se! Anita vidi da ćeš pucati u odraz. Da, pucaj u odraz.“

U glavi mi se oglasio alarm. „O kakvim jebenim južnjacima pričaš?“

„O tebi, naravno.“

„O kojim *drugim* južnjacima?“

„Nije rekao kako se zove.“ Uхватила me za ruku. „Ali sad, kad sam te pročitala, sada možeš...“

Povukao sam ruku. „Kako je izgledao?“

„Opa, sad se *stvarno* bojiš.“

„Kako je izgledao?“

„Zašto je to tako važno?“

„Molim te, Anita.“

„Dobro, dobro, polako. Mršav tip. Naći frizura. Zgodan. Ima dugi nokat na kažiprstu.“

Sranje. *Ribar uvijek nađe ono što traži. Ti i ja možda ne znamo kako, ali on zna. Uvijek.*

Progutao sam knedlu. „Kad si ga vidjela?“

„Malo prije no što si stigao. Otišao je u selo. Rekao je da mora razgovarati s nekim.“

„Što je htio?“

„Tražio je nekog južnjaka po imenu Jon. Jesi li to ti?“

Odmahnuo sam glavom. „Zovem se Ulf. Što je još rekao?“

„Ništa. Dao mi je svoj broj za slučaj da nešto čujem, ali to je broj iz Osla. Što ćeš učiniti?“

„Samo čekam nekoga da mi donese moju sačmaricu, ali to vjerojatno nije on.“

Dakle, Johnny Moe je bio ovdje. A ja sam ostavio pištolj u kolibi. Otišao sam nekamo gdje nisam bio siguran, a nisam ponio jedinu stvar koja me mogla zaštititi. Jer sam mislio da bi moglo biti nezgodno ako upoznam neku ženu i budem se morao skidati. A sada sam upoznao ženu i očito se nisam želio skinuti.

Postoji li razina *gora* od idiota? Smiješno, ali bio sam više nervozan negoli uplašen. Trebao bih se više bojati. Dakle, došao me ubiti. Sakrio sam se ovdje jer želim preživjeti, nije li tako? Onda mi je bolje da se saberem i počnem preživljavati!

„Rekla si da živiš iza crkve?“

Razvedrila se. „Da, nije daleko.“

Pogledao sam šljunčanu stazu. Mogao bi se svakog trena vratiti.

„Možemo li krenuti okolo, preko groblja, tako da nas nitko ne vidi?“

„Zašto ne želiš da nas vide?“

„Samo sam mislio na tvoju... ovaj, reputaciju.“

„Moju reputaciju?“ prezrivo je otpuhнула. „Svi znaju da Anita voli muškarce.“

„Dobro, onda na moju.“

Slegnula je ramenima. „U redu, ako si tako proketo važan.“

Kuća je imala zastore.

I par muških cipela na prolazu.

„Čije su...?“

„Od mog oca“, odgovorila je Anita. „I ne moraš šaptati, zaspao je.“

„Nije li to inače razlog da ljudi šapću?“

„I dalje se bojiš?“

Pogledao sam cipele. Bile su manje od mojih. „Ne.“

„Dobro. Dođi.“

Ušli smo u njezinu spavaću sobu. Bila je pretrpana, a krevet je napravljen za jednu osobu. Jednu mršavu osobu. Skinula je haljinu preko glave, otkopčala moje hlače i jednim mi potezom skinula gaće. Onda je otkopčala grudnjak i svukla gaćice. Koža joj je bila blijeda, gotovo bijela, s crvenim tragovima i ponekom ogrebotinom. Ali bez tragova uboda igle. Bila je zgodna. No nije stvar u ome.

Sjela je na krevet i pogledala me. „Mogao bi skinuti jaknu.“

Dok sam skidao jaknu i košulju i stavljao ih na jedini stolac u prostoriji, začuo sam hrkanje iz susjedne sobe. Promukle, teške udahe i izdahe, poput dotrajalog prigušivača. Anita je otvorila noćni ormarić.

„Nemam više kondoma“, rekla je. „Moraš paziti jer ne želim dijete.“

„Nisam baš dobar kad treba paziti“, brzo sam odgovorio. „Nikad nisam bio. Možda bismo se mogli... ovaj... samo malo zabavljati?“

„Zabavljati?“ Izgovorila je tu riječ kao da joj se gadi. „Tata ima kondome.“

Izašla je van gola i čuo sam kako otvara vrata susjedne sobe – hrkanje je na trenutak prestalo pa se opet nastavilo. Nekoliko

sekundi kasnije vratila se s iskrzanom, smeđom lisnicom i stala kopati po njoj.

„Evo ga“, dobacila mi je četvrtasti komadić plastike.

Plastika je bila potrgana na rubovima. Potražio sam rok valjanosti, ali nisam ga mogao vidjeti.

„Ne mogu s kondomom“, rekao sam joj. „Jednostavno mi ne ide.“

„O da, ići će“, rekla je i zgrabila moj prestravljeni kurac.

„Oprosti. Onda, što radiš ovdje u Kåsundu, Anita?“

„Šuti.“

„Hmmm. Možda treba malo... ovaj, joda?“

„Rekla sam da šutiš.“

Pogledao sam malenu ruku koja je očito vjerovala da može učiniti čuda. Pitao sam se gdje bi Johnny mogao biti. U ovako malenom selu ne bi moglo biti teško pronaći nekoga tko bi mu mogao reći kako nedavno pristigli južnjak boravi u lovačkoj kolibi. Tražit će ondje i na svadbi. Kornelius je obećao šutjeti. Sve dok sam ovdje, siguran sam.

„Eto vidiš!“ veselo je uzviknula Anita.

Zaprepašteno sam gledao čudo. Sigurno je to posljedica nekakve stresne reakcije – čitao sam da obješeni muškarci ponekad dobiju erekciju. Bez zaustavljanja i usporavanja, Anita je lijevom rukom podigla paketić, otvorila ga zubima, izvukla kondom, usnama napravila krug i sagnula se. Kad je ponovo podigla glavu, bio sam opremljen i spreman za bitku. Namjestila se na krevet i raširila noge.

„Samo sam htio reći da...“

„Nisi li gotov s pričom, Ulfe?“

„Ne volim biti izbačen odmah poslije. To je stvar samopoštovanja, ako ne...“

„Daj šuti i primi se posla dok još možeš.“

„Obećavaš?“

Uzdahnula je. „Samo me pojebi.“

Uvukao sam se u krevet. Pomogla mi je da se smjestim. Zatvorio sam oči i počeo se nabijati, ni prebrzo ni presporo. Ona je stenjala, psovala i klela, ali na način koji sam doživio ohrabrujućim. U nedostatku drugog metronoma, slijedio sam ritam hrkanja u susjednoj sobi. Osjećao sam kako raste. Pokušavao sam ne

razmišljati o stanju kondoma i o tome kako bi izgledala kombinacija Anite i mene.

Ona se iznenada ukočila i prestala proizvoditi bilo kakav zvuk.

Prestao sam se kretati. Pomislio sam da je nešto čula, neku nepravilnost u očevu hrkanju ili nekoga tko se približava kući. Zadržao sam dah i osluškivao. Mojim je ušima ono isprekidano hrkanje zvučalo isto kao i prije.

A onda se tijelo ispod mene iznenada posve opustilo. Nervozno sam je pogledao. Oči su joj bile zatvorene i djelovala je posve beživotno. Pažljivo sam spustio palac i kažiprst na njezin vrat i opipao puls. Nisam ga mogao naći. Sranje, gdje joj je puls, zar je...?

A onda se iz njenoga grla začuo tihi zvuk. Isprva je djelovao kao tupo režanje koje je polako postajalo sve jače. A onda se zvuk pretvorio u nešto dobro poznato. Hvatala je dah i ispuštala ga poput pokvarenog prigušivača.

O da, bila je prava kći svog oca.

Ugurao sam se između vitkog ženskog tijela i zida, osjećajući na leđima hladnu tapetu, a na boku tvrdi okvir kreveta. Ali bio sam siguran. Zasad.

Zatvorio sam oči. Pomislio sam na dvije stvari. Prva je da mi *nije* pala na pamet misao na Valium, a druga, da ću *pucati u odraz*.

A onda sam utonuo u san.

Deveto poglavlje

Kad sam za doručkom vidio Anita oca, prilično je dobro odgovarao slici koju sam stvorio na temelju hrkanja. Kosmat, prilično debeo i mrk tip. Čak sam zamišljao da u tom hrkanju nekako čujem njegov oklop.

„Jesi dobro?“ upitao je. Mrko. I ugasio cigaretu u napola pojedenoj šniti kruha ispred sebe. „Izgledaš kao da ti treba kava.“

„Hvala“, rekao sam i s olakšanjem sjeo nasuprot njemu, za stol na sklapanje.

Pogledao me, a onda se okrenuo novinama, polizao vrh olovke i pokazao glavom prema štednjaku i džezvi. „Uzmi sam. Ne možeš mi poševiti kćer i dobiti kavu na pladnju.“

Kimnuo sam da se slažem i pronašao šalicu u ormariću. Napunio sam je crnom kavom i zagledao se kroz prozor. I dalje je bilo oblačno.

Anitin je otac gledao u novine. U tišini sam čuo njezino hrkanje.

Moj je sat pokazivao devet i petnaest. Je li Johnny još u selu ili je otišao dalje?

Otpio sam gutljaj kave. Gotovo sam imao osjećaj da bih je trebao prožvakati prije gutanja.

„Daj mi...“, muškarac me pogledao, „drugu riječ za kastraciju.“

Pogledao sam ga. „Sterilizacija.“

A on je pogledao novine, brojeći slova. „Sa 4j?“

„Da.“

„Dobro. Valjda.“ Opet je polizao vrh olovke i ispisao riječ.

Dok sam u hodniku obuvao cipele i spremio se otići, Anita je izjurila iz spavaće sobe. Blijeda i gola, raščupane kose, razrogačenih očiju. Zagrlila me i čvrsto stisnula.

„Nisam te htio buditi“, rekao sam, uzalud pokušavajući uhvatiti kvaku.

„Hoćeš li se vratiti?“

Naslonio sam se i pogledao je. Znala je da znam. Da znam kako se obično ne vraćaju. Ali ipak je htjela znati. Ili nije.

„Pokušat ću“, odgovorio sam.

„Pokušat ćeš?“

„Da.“

„Pogledaj me. *Pogledaj me!* Obećavaš?“

„Naravno.“

„Eto, rekao si to, Ulfe. *Obećao si.* A nitko ne može dati Aniti lažno obećanje. Sada imam tvoju dušu.“

Progutao sam knedlu. I kimnuo. Ako bih bio posve iskren, nisam obećao ništa nego da ću pokušati. Pokušat ću to poželjeti, a pokušat ću na primjer, i pronaći vremena. Oslobodio sam jednu ruku i uhvatio kvaku.

Hodao sam do kolibe dužim putem. Obišao sam brda sa sjeveroistoka, kako bih joj prišao kroz šumarak. Približio sam se hodajući između stabala.

Sob je upravo označavao teritorij, trljajući jedan rog o rub kolibe. Ne bi se usudio činiti to da je netko unutra. Ipak sam kliznuo u jarak što ga je izdubio potok i pratio ga u čučućem položaju, sve do mjesta na kojem sam sakrio pušku. Maknuo sam kamenje, izvadio pušku iz cerade, provjerio je li nabijena i brzo prišao kolibi.

Sob je stajao na istom mjestu i sa zanimanjem me promatrao. Bog zna što on može nanjušiti. Ušao sam unutra.

Netko je bio ovdje. Johnny je bio ovdje.

Osvrnuo sam se po sobi. Nije se puno promijenila. Ormar je bio otvoren, a pazio sam da ga uvijek zatvaram zbog miševa. Prazan kožni kovčeg virio je ispod kreveta, a na kvaki s unutarnje strane bilo je malo pepela. Maknuo sam dasku pored ormara i gurnuo ruku u udubinu. S olakšanjem sam uzdahnuo kad sam napipao pištolj i pojas s novcem. Potom sam sjeo na jedan od stolaca i pokušao si predočiti kako je rezonirao.

Kovčeg mu je rekao da sam bio ovdje. Ali činjenica da na vidiku nije bilo novca, droge ni osobnih predmeta, mogla bi mu sugerirati da sam otišao, nabavivši praktičniji ruksak ili nešto slično. A onda je gurnuo ruku u peć, kako bi provjerio je li pepeo još topao i tako možda shvatio koliku prednost imam.

Do tog sam trenutka mogao pratiti njegovo razmišljanje. Ali što je bilo potom? Bi li krenuo dalje ako nema pojma kamo sam mogao otići, ili zašto sam napustio Kåsund? Možda se skriva u blizini i čeka da se vratim? Ako je tako, ne bi li onda bio pažljiviji kod prikrivanja tragova, tako da ništa ne posumnjam? Ili bi – čekaj malo – možda ja mislim da očiti znakovi njegova posjeta govore da je krenuo dalje, a to je upravo ono što *on* želi da pomislim!

Jebemti sve!

Zgrabio sam dalekozor i osmotrio horizont koji sam dosad detaljno upoznao. Tražio sam nekoga ili nešto čega prije nije bilo. Promatrao sam. Koncentrirao se.

Sve sam to ponovio.

Nakon otprilike sata, počeo sam osjećati umor. Ali nisam htio pripremiti kavu i poslati dimni signal da sam se vratio, jer bi se mogao vidjeti na udaljenosti od nekoliko kilometara.

Kad bi barem počela kiša, kad bi se barem oblaci ispraznili, kad bi se barem nešto *dogodilo*. Ovo prokleta iščekivanje dovodilo me do ludila.

Spustio sam dalekozor. Na trenutak sam zatvorio oči.

Prišao sam sobu.

Oprezno me pogledao, ali nije se ni pomakao.

Pogladio sam mu robove.

A onda sam mu se popeo na leđa.

„Spremi se“, rekao sam.

Napravio je nekoliko koraka. Isprva oprezno.

„Da!“

A onda sve čvršće. I brže. Pošli smo prema selu. Koljena su mu škripala dok je jurio sve brže i brže, poput Geigerova brojača koji se približava atomskoj bombi.

Crkva je izgorjela. Nijemci su očito bili i ovdje. Lovili su članove pokreta otpora. Ali ruševine su i dalje bile tu, bile su tople, i dimilo se iz njih. Kamen i pepeo. Oni su i dalje plesali oko crnog kamenja; neki su bili goli. Njegova je bijela oprava bila crna od čađi, a pred njim su stajali mladenci, ona u crnom, on u bijelom, od bijele kape do bijelih klompi. Kad sam dojahao bliže, pjevanje je utihnulo.

„U ime norveške države, proglašavam vas mužem i ženom“, rekao je Mattis pa ispljunuo smeđu pljuvačku na križ koji je visio pored

njega. Potom je podigao sudački čekić i udario po čađavom, crnom okviru oltara. Jednom. Dvaput. Triput.

Naglo sam se probudio. Sjedio sam glave naslonjene na zid.

Dovraga, ovi snovi će me izmoriti.

Ali kucanje se i dalje čulo.

Srce mi je prestalo udarati i zagledao sam se u vrata.

Puška je bila oslonjena o zid.

Zgrabio sam je ne ustajući sa stolca. Prisionio sam kundak na rame i naslonio obraz na pušku. Stavio sam prst na okidač. Ispustio sam dah koji sam dotad zadržavao.

Još dva udarca.

A onda su se vrata otvorila.

Nebo se raščistilo. I bila je večer. Kako su vrata bila okrenuta prema zapadu, lik koji je stajao na njima imao je iza sebe sunce, ali ipak sam vidio tamnu siluetu s aureolom narančaste svjetlosti, iza koje su se nazirala brdašca.

„Hoćeš li pucati u mene?“

„Oprosti“, rekao sam i spustio pušku. „Mislio sam da si tetrijeb.“

Smijeh joj je bio dubok i iskren, ali lice je bilo u sjeni pa sam mogao samo zamišljati blještavo svjetlo u njezinim očima.

Deseto poglavlje

Johnny je otišao.

„Danas je sjeo u autobus i otišao natrag za jug“, rekla je Lea. Poslala je Knuta da donese drva i vodu. Htjela je kavu.

Kao i objašnjenje za posjet južnjaka koji je htio znati gdje sam ja.

Slegnuo sam ramenima. „Mnogo je južnjaka. Što je htio?“

„Rekao je da stvarno mora razgovarati s tobom. O poslu.“

„Oh, dobro“, rekao sam. „Je li to bio Johnny? Izgleda li kao kanarinac?“

Nije odgovorila. Samo je sjedila s druge strane stola i pokušavala mi uhvatiti pogled.

„Saznao je da boraviš u lovačkoj kolibi i netko mu je pokazao put. Ali nisi bio ovdje pa mu je netko drugi rekao da si poslije sprovoda bio kod mene. Vjerojatno je mislio da znam nešto.“

„A što si mu ti rekla?“ Pogledao sam je u oči. Dopustio sam joj da me proučava. Imao sam mnogo toga za sakriti, a opet, ništa nisam krio.

Uzdahnula je. „Rekla sam da si se vratio na jug.“

„Zašto si to rekla?“

„Zato jer nisam glupa. Ne znam u kakvim si nevoljama i ne želim znati, ali ne želim biti ni odgovorna za još gore stvari.“

„Gore stvari?“

Odmahnula je glavom. To je moglo značiti da se pogrešno izrazila, da sam je pogrešno shvatio ili da ne želi razgovarati o tome. Pogledala je kroz jedan od prozorskih otvora.

Mogli smo čuti Knuta kako vani cijepa drva.

„On tvrdi da se zoveš Jon, a ne Ulf.“

„Jesi li ikad povjerovala da se zovem Ulf?“

„Nisam.“

„Ali ipak si ga poslala u pogrešnom smjeru. Lagala si. Što tvoja vjera kaže o tome?“

Pokazala je pokretom glave u smjeru udaraca o drvo. „On kaže da moramo brinuti o tebi. A i vjera nalaže nešto u tom smislu.“

Neko smo vrijeme sjedili u tišini – ja s rukama na stolu, a ona s rukama u krilu.

„Hvala ti što si brinuo o Knutu nakon sprovoda.“

„Nema na čemu. Kako je on to primio?“

„Zapravo dobro.“

„A ti?“

Slegnula je ramenima. „Žene se uvijek nekako snađu.“

Udarci su prestali. Uskoro će se vratiti. Ponovo me pogledala. Oči su joj poprimile boju kakvu nikad prije nisam vidio, a pogled je bio odlučno intenzivan.

„Predomislila sam se. Želim znati od čega bježiš.“

„Tvoja je prvotna odluka vjerojatno bila razumnija.“

„Reci mi.“

„Zašto?“

„Vjerujem da si dobar čovjek. A grijesi dobrih ljudi mogu biti oprosteni.“

„Što ako se varaš, ako nisam dobar čovjek? Znači li to da ću gorjeti u tom tvom paklu?“

Riječi su djelovale ogorčenije nego što sam želio. „Ne varam se, Ulfe, jer te vidim. Vidim te.“

Duboko sam udahnuo. I dalje nisam znao hoće li mi riječi izaći iz usta. Bio sam u njezinim plavim očima, plavim poput mora ispod tebe kad ti je deset i kada stojiš na stijeni, a cijelo tvoje biće želi da skočiš, cijelo biće, osim nogu koje se odbijaju pomaknuti.

„Imao sam posao koji je uključivao utjerivanje dugova povezanih s drogom i ubijanje ljudi“, čuo sam sebe kako govorim. „Ukrao sam novac poslodavcu koji me sada progoni. Uspio sam u to uvući i Knuta, tvog desetogodišnjeg sina. Plaćam mu da špijunira za mene. Točnije – plaćam mu ako mi dojavu bilo što sumnjivo. Na primjer, ako ugleda ljude koji ne bi oklijevali ubiti dječaka da je to nužno.“ Istresao sam cigaretu iz kutije. „Kako zasad stojim s oprostom?“

Zaustila je da nešto kaže, upravo u trenutku kad je Knut otvorio vrata.

„Evo“, rekao je i spustio drva pored peći. „Umirem od gladi.“

Lea me pogledala.

„Imam riblje okruglice“, rekao sam.

„Fuj“, stresao se Knut. „Zar ne možemo jesti svježi bakalar?“

„Bojim se da ga nemam.“

„Ne ovdje. Na moru. Možemo otići u ribolov. Možemo li, mama?“

„Kasno je i noć je“, rekla je Lea tiho, i dalje ne skidajući pogled s mene.

„To je najbolje vrijeme za ribolov“, Knut je skakutao oko nas. „Molim te, mama!“

„Nemamo čamac, Knute.“

Trebalo je nekoliko sekundi prije nego je shvatio što želi reći. Lice mu se smračilo. Ali onda se opet razvedrilo. „Možemo uzeti djedov čamac. U spremištu je, a on je rekao da smijem.“

„Doista?“

„Da! Bakalar! Voliš bakalar, zar ne, Ulfe?“

„Volim bakalar“, rekao sam i pogledao je u oči. „Ali ne znam želi li ga tvoja majka baš sada.“

„Želiš mama, zar ne?“

Nije odgovorila.

„Mama?“

„Pustit ćemo Ulfa da odluči“, rekla je.

Dječak se ugurao između stola i mog stolca i natjerao me da ga pogledam.

„Ulfe?“

„Da, Knute?“

„Možeš dobiti jezik.“

Spremište se nalazilo stotinjak metara od keja. Miris trule morske trave i slane vode oživio je neke blijede ljetne uspomene. Nešto o guranju moje glave u pojas za spašavanje koji mi je premalen, o rođaku koji se hvalisao jer je njegova obitelj bila dovoljno bogata da kupi čamac i kolibu, o ujaku crvenog lica koji psuje jer ne može pokrenuti brodski motor.

U spremištu je bilo mračno i osjećao se ugodan miris katrana. Sve što nam je bilo potrebno za ribolov, već se nalazilo u čamcu čija je kobilica stajala u drvenom držaču.

„Nije li ovo preveliko za čamac na vesla?“ Procijenio sam čamac na pet do šest metara duljine.

„Ma, prije bih rekla da je srednje veličine“, odgovorila je Lea. „Dođi, moramo ga gurati.“

„Tatin je bio mnogo veći“, rekao je Knut. „Čamac s deset vesala i jarbolom.“

Pokrenuli smo čamac i uspio sam se popeti a da previše ne smočim noge.

Namjestio sam vesla na jedan od dva para držača i počeo veslati od obale, mirnim i odlučnim zaveslajima. Sjećam se kako sam se silno trudio veslati bolje od svojeg rođaka onog ljeta kad je meni, siromašnom rođaku bez oca, bilo dopušteno da boravim kod njih kao gost. Pa ipak, činilo mi se da Knut i Lea nisu impresionirani.

Kad smo odmakli, uvukao sam vesla.

Knut se odvukao do krme, nagnuo preko ruba, bacio udicu i zagledao se za njom.

Vidio sam mu u očima odsutan pogled, dok mu je mašta slobodno lutala.

„Dobar dečko“, rekao sam i skinuo jaknu koju sam pronašao na kuki u spremištu.

Lea je kimnula.

Nije bilo vjetra, a more, ili ocean, kako su ga zvali Lea i Knut, bio je sjajan poput zrcala. Djelovao je dovoljno čvrsto da bismo mogli prošetati po njemu, prema crvenom kolutu sunca koje se uzdizalo iznad obzora na sjeveru.

„Knut kaže da te kod kuće nitko ne čeka“, rekla je Lea.

Odmahnuo sam glavom. „Srećom ne.“

„Zar to nije čudno?“

„Što to?“

„Nemati nikoga. Mislim, nikoga tko misli na tebe. Tko brine o tebi. I o kome ti brineš.“

„Pokušao sam“, rekao sam, oslobađajući udicu sjedne od žica. „I nisam to mogao podnijeti.“

„Nisi mogao podnijeti da imaš obitelj?“

„Nisam mogao podnijeti da brinem za njih“, rekao sam. „Nisam baš – kao što si dosad vjerojatno shvatila – tip čovjeka na kojeg se možeš osloniti.“

„Čula sam da to govoriš, Ulfe, ali ne znam je li to istina. Što se dogodilo?“

Oslobodio sam mamac s udice. „Zašto me i dalje zoveš Ulf?“

„To si mi ime dao i to ću koristiti. Sve dok se ne budeš htio zvati drukčije. Svatko mora dobiti priliku i povremeno promijeniti ime.“

„A koliko se dugo ti zoveš Lea?“

Zaškiljila je na jedno oko. „Zar se ženu pita za godine?“

„Nisam mislio...“

„Dvadeset i devet godina.“

„Hmmm. Lea je lijepo ime, nemaš ga razloga mijenjati...“

„Znači ‘krava’“, prekinula me. „Radije bih se zvala Sara. To znači ‘princeza’. Ali moj je otac rekao da se ne mogu zvati Sara Sara. Zato me već dvadeset i devet godina zovu kravom. Što imaš reći na to?“

„Pa,“ na trenutak sam se zamislio, „*muu*?“

Isprva me pogledala u nevjerici. A onda se počela smijati. Oko nas je odjekivao onaj njezin duboki smijeh. Sve glasniji i glasniji. Knut se okrenuo na krmu. „Što je? Je li ti ispričao vic?“

„Jest“, odgovorila je Lea, ne skidajući pogleda s mene. „Mislim da jest.“

„Ispričaj mi ga!“

„Kasnije.“ Nagnula se prema meni. „Onda, što se dogodilo?“

„Zapravo, ništa se nije dogodilo“, rekao sam i bacio udicu u dubinu. „Samo sam zakasnio.“

Namrštila se. „Zakasnio na što?“

„Da spasim svoju kćer.“ Voda je bila tako bistra da sam mogao vidjeti sjajnu udicu kako tone sve dublje i dublje. A onda je nestala u zelenkastoj tami. „Kad sam konačno skupio dovoljno novca, već je bila u komi. Umrla je tri tjedna nakon što sam skupio dovoljno novca za liječenje u Njemačkoj. Iako ne bi puno pomoglo, već je bilo prekasno. Barem su mi tako rekli liječnici. Poanta je u tom da nisam uspio napraviti ono što sam trebao. Izdao sam je. To je vječni refren u mom životu. Ali činjenica je da se nisam mogao nositi... da nisam uspio učiniti ništa kad...“

Šmrcnuo sam. Možda nisam trebao skidati jaknu; naposljetku, bili smo u blizini Sjevernog pola. Osjetio sam nešto na podlaktici. Naježio sam se od njezina dodira. Ne sjećam se kada me posljednji put dotakla žena. A onda sam se sjetio da se to ipak dogodilo, prije manje od dvadeset i četiri sata. Dovraga s ovim mjestom i s ovim ljudima, dovraga sa svim ovim.

„Zato si ukrao novac, zar ne?“

Slegnuo sam ramenima.

„Ukrao si novac za svoju kćer, iako si znao da će te ubiti ako te uhvate.“

Plijunuo sam preko ograde čamca jer sam htio vidjeti kako nešto probija užasnu mirnoću vode. „Zvuči dobro kada tako kažeš. Recimo samo da sam otac koji je predugo čekao da nekako pomogne svojoj kćeri.“

„Ali već je bilo prekasno, nije li? Nisu li tako rekli i liječnici?“

„Rekli su, ali oni *ne znaju*. Nitko *ne zna*. Ni ja, ni ti, ni svećenik, ni ateist. Zato vjerujemo. Vjerujemo jer je to bolje od shvaćanja da postoji samo jedna stvar koja nas čeka u dubinama, a to je tama, hladnoća i smrt.“

„Zar stvarno vjeruješ u to?“

„Vjeruješ li ti stvarno da postoje biserna vrata s anđelima i tipom po imenu sveti Petar? Zapravo ne, ne vjeruješ u to; sekta koja je deset tisuća puta veća od tvoje vjeruje u svece. A oni misle da ćeš, ako ne vjeruješ točno u ono u što oni vjeruju, do najsitnijeg detalja, završiti u paklu. Da, katolici vjeruju da vi luterani idete ravno u podrum. A ti vjeruješ da oni idu onamo. Stvarno si imala sreće što si rođena ovdje, na Sjevernom polu, među pravim vjernicima, a ne negdje u Italiji ili Španjolskoj. U tom bi te slučaju čekao jako dug put do spasenja.“

Vidio sam da se udica napela pa sam je povukao. Trznula se, očito se nešto uhvatilo. Vjerojatno je ovdje plitko. Povukao sam jače i udica je izašla, posve prazna.

„Ljutit si, Ulfe.“

„Ljutit? Jebeno sam bijesan, eto što sam. Ako taj tvoj bog postoji, zašto se tako igra s ljudima? Zašto dopušta da se netko rodi i ima život pun patnje, a netko drugi živi život prepun obilja? Zašto se netko rađa s prilikom da pronade vjeru koja ga treba spasiti, dok većina ostalih nikad ne dobije priliku čuti ni riječ o Bogu. Zašto bi on... kako bi on...?“

Prokleta hladnoća.

„Uzeo tvoju kćer?“ tiho je upitala.

Trepnuo sam. „Nema ničega dolje“, rekao sam. „Samo tama, hladnoća i...“

„Riba!“ uzviknuo je Knut.

Okrenuli smo se prema njemu. Već je potezao udicu. Lea me još jednom potapšala po ruci, a onda me pustila i okrenula se prema krmu.

Zagledali smo se u vodu. Čekali smo da ono što je Knut uhvatio, izađe na površinu. Iz nekog sam razloga počeo razmišljati o žutoj kabanici. Iznenada sam imao predosjećaj. Ne, bilo je to više od predosjećaja. Sa sigurnošću sam znao da će se vratiti. Da, jasno sam to vidio. Johnny će se vratiti. Znao je da sam i dalje ovdje.

„Ha!“ pobjedonosno je viknuo Knut.

Kad sam otvorio oči, vidio sam kako se veliki bakalar migolji na dnu čamca. Iskolačio je oči, kao da ne vjeruje onom što vidi. Imao je pravo – teško da je mogao predvidjeti ovakav razvoj događaja.

Jedanaesto poglavlje

Veslali smo do otoka, a onda je kobilica nježno zagrebala po pijesku. Između blago zaobljenog otoka i kopna koje se naglo i mračno rušilo u more s visoravni pokrivene vrijeskom, bilo je tek nekoliko stotina metara. Knut je skinuo cipele, izašao na obalu i vezao čamac za stijenu. Ponudio sam Lei da je prenesem, ali ona se samo nasmiješila i ponudila isto meni.

Knut i ja smo upalili vatru, dok je Lea čistila ribu.

„Jednom smo uhvatili toliko ribe da smo morali donijeti bačvu kako bismo ispraznili čamac“, rekao je Knut. Već je oblizivao usne.

Ne sjećam se da sam toliko volio ribu kao dječak. Možda zato što je uglavnom dolazila duboko smrznuta ili u obliku ribljih štapića, ih pak oblikovana u okruglice, s bijelim umakom nalik na spermu.

„Ovdje ima mnogo hrane“, rekla je Lea pa umotala ribu u srebrnu foliju i položila je ravno na plamen. „Deset minuta“, dodala je.

Knut mi se popeo na leđa, očito uzbuđen zbog hrane koja ga je čekala. „Bori se sa mnom!“ viknuo je i zgrabio me kad sam pokušao ustati. „Južnjak mora umrijeti!“

„Imam komarca na leđima!“ viknuo sam i trznuo se, bacajući se amo-tamo poput jahača rodea. Malac je sletio u pijesak i vrisnuo od sreće.

„Ako ćemo se hrvati, onda je bolje da to napravimo kako treba“, predložio sam.

„Da! Što to znači?“

„Sumo hrvanje“, podigao sam štap i nacrtao krug u pijesku. „Pobjeđuje onaj tko prvi natjera onoga drugog da iskorači izvan kruga.“

Pokazao sam mu obred koji prethodi svakoj rundi te kako moramo čučnuti jedan nasuprot drugome ispred kruga i pljesnuti se dlanovima.

„To je molitva bogovima da budu uz nas u borbi, kako ne bismo bili sami.“

Vidio sam da se Lea mršti, ali ništa nije rekla.

Dječak je pratio moje pokrete dok sam polako dizao dlanove i spuštao pogled, a onda ih položio na koljena.

„To služi uništavanju zlih duhova“, rekao sam topćući nogama.

Knut je učinio isto.

„Priprema... pozor...“ prošaptao sam.

Knut je iskrivio lice u agresivnu grimasu.

„Kreni!“

Skočio je u krug i gurnuo me ramenom.

„Vani si!“ trijumfalno je uzviknuo.

Moj otisak stopala izvan kruga nije ostavljao mjesta sumnji. Lea se nasmijala i zapljeskala.

„Još nije gotovo, *rikishi* Knut-san iz Finnmark *kena*“, zarezao sam i opet čučnuo. „Tko prvi dođe do pet, taj je Futabayama.“

„Futa...?“ Knut je čučnuo s druge strane.

„Futabayama. Sumo legenda. Veliki, debeli gad. Priprema... pozor...“

Uhvatio sam ga oko ramena i iznio daleko izvan kruga.

Kad je rezultat bio 4-4, Knut je bio tako znojan i umoran da je zaboravio uvodni ritual i bacio se na mene. Zakoračio sam ustranu. Nije uspio stati na vrijeme pa je izletio iz kruga.

Lea se nasmijala. Knut je nepomično ležao s glavom u pijesku.

Sjeo sam kraj njega.

„U sumu su neke stvari važnije od pobjede“, tješio sam ga. „Na primjer, pokazati dostojanstvo i u pobjedi i u porazu.“

„Izgubio sam“, prošaptao je Knut u pijesak. „Pretpostavljam da je to lakše kada pobijediš.“

„Jest.“

„Pa, čestitam. Ti si Futa... Futa...“

„...bayama. A Futabayama ti čestita, hrabri Haguroyama.“

Podigao je glavu. Na njegovom mokrom licu bilo je pijeska. „Tko je to?“

„Futabayamin učenik. Haguroyama je kasnije postao učitelj.“

„Stvarno? Pobijedio je Futabayamu?“

„O da. Poigravao se s njime. Samo je prvo morao naučiti nekoliko stvari. Na primjer, kako izgubiti.“

Knut je sjeo. A onda zaškiljio. „Zar te porazi čine boljim, Ulfe?“

Polako sam kimnuo. Vidio sam kako nas Lea pažljivo sluša. „Da. Postaneš bolji u porazima“, rekao sam i pljesnuo mušicu koja mi je sletjela na podlakticu.

„Bolji u porazima? Kakva je svrha biti bolji u tome?“

„Život se uglavnom sastoji od isprobavanja stvari koje ne možeš napraviti“, nastavio sam. „Gubiš češće nego što pobjeđuješ. Čak je i Futabayama morao gubiti prije nego je počeo pobjeđivati. A važno je biti dobar u nečemu što ćeš češće raditi, zar ne?“

„Valjda.“ Malo je razmislio. „Ali što znači da si dobar u porazima?“

Uhvatio sam Lein pogled preko dječakova ramena. „Znači da se usuđuješ ponovo izgubiti“, odgovorio sam.

„Večera je spremna“, dobacila je ona.

Koža bakalara zalijepila se za srebrnu foliju pa smo, kad je Lea otvorila smotuljak, morali trgati komade bijelog mesa i gurati ih u usta.

„Božanski“, rekao sam. Ne znam što sam htio reći riječju božanski, ali nisam se mogao sjetiti boljeg izraza.

„Mmm“, preo je Knut.

„Nedostaje nam samo bijelo vino“, rekao sam.

„Pakao“, nacerio se Knut.

„Isus je pio vino“, rekla je Lea. „Uostalom, uz bakalar ide crno vino.“ Nasmijala se kad smo Knut i ja prestali jesti i pogledali je. „Tako sam čula!“

„Tata je pio“, rekao je Knut.

Lea se prestala smijati.

„Želim se još hrvati!“, viknuo je Knut.

Potapšao sam trbuh i pokazao da sam se prejeo.

„Dosadno mi je...“ objesio je donju usnu.

„Pokušaj pronaći galebova jaja“, rekla je Lea.

„Jaja? Sada?“

„Ljetna jaja“, objasnila mu je. „Rijetka su, ali postoje.“

Zatvorio je jedno oko, a onda ustao, odjurio i nestao preko vrha otoka.

„Ljetna jaja?“ upitao sam i izvalio se na pijesak. „Je li to istina?“

„Mislim da većina stvari postoji“, odgovorila je ona. „A i rekla sam mu da su rijetka.“

„Kao tvoja ekipa?“

„Koja moja ekipa?“

„Laestadijanci.“

„To misliš o nama?“ dlanom je zaklonila oči. Shvatio sam gdje je Knut naučio škiljiti na jedno oko.

„Ne“, odgovorio sam naposljetku i zatvorio oba oka.

„Pričaj mi nešto, Ulfe.“ Stavila je pod glavu jaknu koju sam bio posudio.

„Što?“

„Bilo što.“

„Daj da razmislim.“

Ležali smo u tišini. Slušao sam pucketanje vatre i nježni ples valova na obali.

„Ljetna večer u Stockholmu“, počeo sam. „Sve je zeleno. Svi spavaju. Polako hodam kući s Monicom. Zastajemo i ljubimo se. A onda nastavljamo. Kroz otvoreni prozor čujemo smijeh. S otočja dolazi povjetarac i donosi miris trave i mora.“ Zapjevušio sam u sebi. „Povjetarac nam miluje obraze, privlačim je k sebi... Noć ne postoji, samo mir, sjene i vjetar.“

„To je lijepo“, rekla je Lea. „Nastavi.“

„Noć je kratka i svijetla i bježi dok se ptice bude. Muškarac prestaje veslati kako bi pogledao labuda. Dok hodamo preko Zapadnog mosta, kraj nas prolazi prazan tramvaj. A ondje, u Stockholmu, usred noći, polako cvate stablo, dok prozori bojaju grad svjetlošću. A grad pjeva pjesmu za sve one koji sanjaju, za sve koji moraju daleko putovati, ali će se opet vratiti u Stockholm. Ulice mirišu na cvijeće i opet se ljubimo, dok polako hodamo, polako hodamo kroz grad.“

Osluškivao sam. Čuli su se valovi. Vatra. I udaljeni vrisak galeba.

„Je li Monica tvoja voljena?“

„Da“, odgovorio sam. „Ona je moja voljena.“

„Ah. Koliko dugo?“

„Da vidimo. Nekih deset godina, mislim.“

„To je dugo.“

„Jest, ali zaljubljeni smo samo tri minute.“

„Tri minute?“

„Da budem precizan, tri minute i devetnaest sekundi. Toliko traje njezina pjesma.“

Čuo sam je kako ustaje. „Upravo si mi ispričao pjesmu?“

„Polako hodamo kroz grad“, odgovorio sam. „Pjesma Monice Zetterlund.“

„I nikad je nisi upoznao?“

„Nisam. Imao sam karte za koncert u Stockholmu, na kojem je nastupala sa Steveom Kuhnom, ali Anna se razboljela i morao sam raditi.“

Tiho je kimnula.

„Mora da je lijepo biti tako sretan s nekim“, rekla je. „Mislim na par iz te pjesme.“

„Ali to ne traje.“

„Ne znaš to.“

„Istina. Nitko ne zna. A prema tvom iskustvu, traje li?“

Iznenada je puhnuo hladan vjetar i ja sam otvorio oči. Ugledao sam nešto na litici s druge strane vode. Vjerojatno siluetu na velikoj stijeni. Okrenuo sam se Lei. Sjedila je pognute glave.

„Kažem samo da je sve moguće“, rekla je. „Čak i vječna ljubav.“

Pramenovi kose na vjetru plesali su joj oko lica i palo mi je na pamet da ga i ona ima. Onaj plavičasti sjaj. Osim ako to nije svjetlost koja tako pada.

„Oprosti, ne tiče me se, samo...“ Zastao sam. Pogledom sam potražio onu stijenu, ali više je nisam mogao vidjeti.

„Samo ti...“

Duboko sam udahnuo. Znao sam da ću zažaliti. „Nakon sprovoda stajao sam pod prozorom radne sobe. Slučajno sam čuo tvoj razgovor s muževim bratom.“

Prekrižila je ruke i pogledala me. Nije bila šokirana, više ozbiljna. Okrenula je glavu u smjeru u kojem je nestao Knut, a onda me opet pogledala.

„Nemam iskustva koliko dugo može trajati ljubav prema muškarcu jer nikad nisam voljela muškarca kojeg sam dobila.“

„Dobila? Znači li to da je brak bio dogovoren?“

Odmahnula je glavom. „Dogovoreni su brakovi ugovarani između obitelji u neko prošlo doba. Radi savezništva. Dogovora oko pašnjaka i povećanja stada. Radi iste vjere. Hugo i ja nismo imali takvu vrstu braka.“

„Nego?“

„Bio je to brak pod prisilom.“

„Tko te prisilio?“

„Okolnosti.“ Opet je pogledom potražila Knuta.

„Bila si...?“

„Da, bila sam trudna.“

„Mislim da tvoja religija nije posebno tolerantna prema djeci rođenoj izvan braka, ali Hugo nije iz laestadijanske obitelji, zar ne?“

Odmahnula je glavom. „Okolnosti i moj otac. Te su nas dvije stvari natjerale u brak. Rekao je da će me izbaciti iz kongregacije ako ne učinim ono što je tražio. Izbacivanje znači da nemam nikoga, da sam *posve* sama. Shvaćaš li?“ Položila je dlan na usne. Isprva sam mislio da to čini kako bi sakrila ožiljak. „Vidjela sam što se događa s ljudima koji budu izbačeni...“

„Shvaćam...“

„Ne, *ne shvaćaš*, Ulfe. I ne znam zašto to pričam jednom strancu.“ Tek sam sada čuo jecaj u njenom glasu.

„Možda baš zato što sam stranac.“

„Da, možda“, šmrcnula je. „Ionako ćeš otići.“

„Kako je tvoj otac mogao prisiliti Huga, kad on ne pripada kongregaciji iz koje bi mogao biti izbačen?“

„Otac mu je rekao da će ga, ako me ne oženi, prijaviti zbog silovanja.“

Nijemo sam je pogledao.

Uspravila se, ispravila leđa, podigla glavu i zagledala se u more.

„Da, kad mi je bilo osamnaest, udala sam se za čovjeka koji me silovao. I rodila sam mu dijete.“

S kopna se začuo oštar vrisak. Okrenuo sam se. Crni kormoran letio je tik do vode, ispod litice.

„Je li to tvoja verzija Biblije?“

„U našem domu samo jedna osoba tumači Sveto Pismo.“

„Tvoj otac.“

Slegnula je ramenima. „Otišla sam kući one noći kad se to dogodilo i rekla majci da me Hugo silovao. Utješila me, a onda rekla da je to najbolje zaboraviti. Što bih postigla time da jedan od Eliassenovih sinova bude osuđen zbog silovanja? A kad je saznala da sam trudna, otišla je ocu. Prvo nas je pitao jesmo li se molile Bogu da ne ostanem trudna. Onda je rekao da se Hugo i ja moramo vjenčati.“

Progutala je knedlu. Pa zastala. Tada sam shvatio da je ovo priča koju zna malo ljudi. Možda nitko. Ja sam joj bio prva i najbolja prilika da to glasno kaže nakon sprovoda.

„A onda je otišao starom Eliassenu“, nastavila je. „Hugov i moj otac moćni su ljudi ovdje u selu, svaki na svoj način. Stari Eliassen zapošljava ljude na moru, a moj im otac tumači Sveto Pismo i pomaže umiriti izmučene duše. Otac je rekao da će, ako Eliassen ne pristane, uvjeriti nekoga iz župe da je nešto čuo te noći. Stari Eliassen je odgovorio da mu ne mora prijetiti, da sam ja ipak dobra prilika i da ću možda malo smiriti Huga. Čim su njih dvojica odlučili što se treba dogoditi, to se i dogodilo.“

„Kako...“ počeo sam, ali prekinuo me novi vrisak. Ovaj put nije bila ptica.

Knut.

Oboje smo skočili.

Ribar uvijek nađe ono što traži.

Novi vrisak. Pojurili smo prema njemu. Ja sam prvi stigao do vrha otoka. Ugledao sam ga. Okrenuo sam se Lei koja je trčala iza mene podignute suknje.

„Dobro je.“

Dječak je stajao nekih stotinu metara dalje i gledao nešto na obali.

„Što je to?“ doviknuo sam mu.

Pokazao je nešto crno, nešto što su zapljuskivali valovi. A onda sam osjetio smrad. Smrad trupla.

„Što je to?“ upitala je Lea kad je stigla do mene.

Učinio sam isto što i Knut i samo joj pokazao.

„Smrt i uništenje“, rekla je.

Zadržao sam je kad je krenula prema Knutu. „Možda je bolje da ostaneš ovdje, a ja ću otići pogledati što je to.“

„Nema potrebe“, uzvratila je. „Vidim što je.“

„Onda, što je?“

„Mladunac.“

„Mladunac?“

„Mladi tuljan“, odgovorila je. „Mrtav je.“

Još je bila noć kad smo doveslali nazad.

Bilo je posve mirno: čulo se samo pljuskanje vesala dok su izlazila iz vode. Kapi su blještale na suncu poput dijamanta.

Sjedio sam u čamcu i gledao majku i sina kako veslaju. U glavi sam pjevušio „Polako hodamo kroz grad“. Djelovali su kao jedno tijelo. Knut – s izrazom duboke koncentracije – pokušavao je zadržati čvrstoću tijela, koristeći leđa i bokove. Trudio se održavati miran, ravnomjeran, odrastao ritam s teškim veslima. Njegova je majka sjedila iza njega i pratila njegove pokrete, pazeći da budu sinkronizirani s njezinima. Svi smo šutjeli. Mišići i žile na njenim rukama i leđima pomicali su se, a crna joj je kosa na vjetru letjela ustranu, dok bi se svako toliko okrenula i pogledala preko ramena da vidi jesmo li na pravom putu. Knut se, naravno, pravio da me ne pokušava impresionirati svojim veslanjem, ali odavali su ga potajni pogledi u mom smjeru. Isturio sam vilicu i zadovoljno kimnuo. Pravio se da ne primjećuje, ali vidio sam da se još više trudi.

Upotrijebili smo uže vezano uz gat, kako bismo izvukli čamac na drveni nosač, a potom ga odvukli u spremište. Bilo je iznenađujuće lako izvući tako težak čamac. Stalno sam razmišljao o upornosti ljudskog roda i njegovoj želji za preživljavanjem. I o našoj spremnosti da, ako je potrebno, činimo užasne stvari.

Hodali smo duž šljunčane ceste prema kućama. Zastali smo kraj telefonskog stupa na početku staze. Preko oglasa za plesnu grupu pojavio se novi sloj postera.

„Doviđenja, Ulfe“, rekla je Lea. „Uživala sam u druženju s tobom. Želim ti siguran put kući i lijepe snove.“

„Doviđenja“, rekao sam i nasmiješio se. Ovdje stvarno ozbiljno doživljavaju oproštaje. Možda zato što su udaljenosti tako velike, a okoliš tako grub. Ne možeš pretpostaviti da ćete se ponovo vidjeti. I hoćete li uopće.

„Bilo bi mi jako drago vidjeti te na molitvenom sastanku u župi u subotu ujutro“, dodala je. Izgovorila je to pomalo ukočeno, s grčem na licu. „Zar ne, Knute?“

Knut je kimnuo, nijem i napola usnuo.

„Hvala, ali bojim se da sam zakasnio sa spasenjem.“ Ne znam jesam li namjerno bio dvoznačan.

„Ne može ti škoditi da čuješ riječ Božju.“ Pogledala me onim čudnim, intenzivnim pogledom, koji kao da je nešto tražio.

„Pod jednim uvjetom“, rekao sam. „Da poslije mogu posuditi tvoj auto i odvesti se do Alte. Moram kupiti neke stvari.“

„Znaš li voziti?“

Slegnuo sam ramenima.

„Onda je možda bolje da idem i ja“, rekla je.

„Ne moraš.“

„Nije lako kako izgleda.“

Ne znam je li dvoznačnost bila namjerna.

Kad sam stigao do kolibe, legao sam i odmah zaspao, i ne taknuvši bocu. Koliko se sjećam, nisam sanjao. Probudio sam se s osjećajem da se nešto dogodilo. Nešto dobro. A prošlo je vraški mnogo vremena otkako sam posljednji put imao takav osjećaj.

Dvanaesto poglavlje

*Duhu sveti, tebi se molimo
Da na pravom putu ostanemo
I branimo ga čitavim srcem
Do posljednjeg daha,
A kad se riješimo zemaljskog jada
Da nakon smrti dođemo kući, k Tebi.
Kyrie Eleison!*

Himna se kotrljala poput grmljavine među zidovima malene molitvene dvorane. Zvučala je kao da je pjeva čitava kongregacija, njih dvadesetak.

Pokušao sam pratiti riječi u crnoj knjižici koju mi je Lea pružila. Lanstadov himnarij. „Ovlašten prema kraljevskoj dozvoli, 1869.“, pisalo je na naslovnici. Već sam je bio prolistao. Čini se da otad nije promijenjeno ni slovo.

Kad je himna završila, muškarac je teškim koracima prešao škripavi pod do jednostavne propovjedaonice. Okrenuo se prema nama.

Bio je to Lein otac. Djed. Jakob Sara.

„Vjerujem u Boga oca svemogućega, stvoritelja neba i zemlje“, počeo je. Svi su se utišali i pustili ga da sam pročita objavu vjere. Zatim je ostao nepomičan i tiho se zagledao u propovjedaonicu. Dugo. Kad sam već bio uvjeren da nešto nije u redu, da ima nekakvu mentalnu blokadu, on je podigao glas: „Dragi kršćani, u ime Oca i Sina i Duha Svetoga. Da, htjeli smo ovaj skup početi u ime Svetog Trojstva. Da.“ Još jedna stanka. I dalje je stajao pognute glave, pogrbljen u odijelu koje mu je bilo malo preveliko, poput nervoznog početnika, nimalo nalik na ogrubjelog propovjednika koji se naputovao po svijetu, kako ga je opisao Knut. „Jer ako čovjek pogleda samoga sebe, svoje biće, onda nije dovoljno izaći na ovu propovjedaonicu kao siroti grešnik.“ Stanka. Osvrnuo sam se oko sebe. Čudno, očiti problemi ovog čovjeka nisu nikome izazivali nelagodu. Uspio sam nabrojiti do deset prije nego je nastavio. „A ova

vrijedna stvar oko koje smo se okupili, sveta i čista Riječ Božja – čovjek se mora zapitati koliko se ta riječ poštuje? Odnosno, zašto je tako teško popeti se na ovu propovjedaonicu jer je to ono što čovjek mora učiniti.“ Konačno je podigao glavu. Pogledao je ravno u nas. U njegovom čvrstom, izravnom pogledu nije bilo ni tračka neodlučnosti. Ni tračka poniznosti koju je spominjao. „Jer mi smo tek prah. I u prah ćemo se pretvoriti. Ali imat ćemo vječni život ostanemo li odani vjeri. Svijet u kojem živimo svijet je propasti, a njime vlada Vladar svijeta, sam vrag, Sotona, onaj koji zavodi stado.“ Nisam se mogao zakleti, ali nije li gledao ravno u mene? „U takvom svijetu mi, sirote duše, moramo živjeti. Uspijemo li zaboraviti vruga i provesti u nadi kratko vrijeme koje nam je preostalo.“

Još jedna himna. Lea i ja smo sjedili blizu izlaza. Pokazao sam joj da idem van zapaliti.

Naslonio sam se na zid dvorane i slušao pjevanje koje je dopiralo iznutra.

„Oprosti što pitam, ali mogu li dobiti jedan od čavala tvojeg lijesa?“

Molitvena se dvorana nalazila na kraju ceste. Mattis je sigurno došao iza ugla. Ponudio sam mu kutiju.

„Jesu li te uspjeli spasiti?“ upitao je.

„Ne još“, odgovorio sam. „Pjevaju malo falš.“

Nasmijao se. „Oh, moraš naučiti pjevati himne na ispravan način. Pjevanje u ritmu upravo je ono što svjetovni ljudi drže važnim. Ali za istinske vjernike sve je u emociji. Što misliš, zašto bismo inače mi Laponci postali Laestadijanci? Vjeruj mi, Ulfe, malen je korak od bubnjanja šamana i čarobnjaštva do laestadijanskog govorenja u jezicima, čudesnih izlječenja i prepuštanja emocijama.“ Pripalio sam mu cigaretu. „A ovo pakleno, raštimano pjevanje himni...“ mrmljao je i dalje.

Istovremeno smo povukli dim i osluškivali. Kad su završili, Lein je otac opet progovorio.

„Zar propovjednik treba djelovati kao da se muči?“ upitao sam.

„Tko, Jakob Sara? Da. Njegov je posao praviti se da je on samo budalasti kršćanin koji zapravo nije odabrao stajati za propovjedaonicom, već ga je odabrala Crkva.“ Mattis je pognuo glavu i progovorio dubokim, propovjedničkim glasom: „*Otkako sam odabran voditi ovu kongregaciju, moja je želja bila da me Bog natjera*

na poslušnost. Ali čovjeka kvari njegovo pokvareno tijelo.“ Povukao je dim cigarete. „Tako je to već stotinu godina. Ideal je poniznost i jednostavnost.“

„Tvoj mi je rođak rekao da si bio jedan od njih.“

„Ali onda sam doživio prosvjetljenje“, objasnio je Mattis i nezadovoljno pogledao cigaretu. „Reci mi, ima li u njima uopće duhana?“

„Prestao si vjerovati dok si studirao teologiju?“

„Da, ali ovdje su me otpisali čim sam otišao u Oslo. Istinski Laestadijanac ne uči da bi bio svećenik među zemaljskim ljudima. Ovdje je jedini zadatak svećenika širiti staro, istinsko vjerovanje, a ne novovjeke gluposti iz Osla.“

Unutra je završila i posljednja himna i opet je odjeknuo glas Jakoba Sare: „Gospod već dugo pati, ali nemajte sumnje, doći će poput lopova u noći, a svijet i zemlja će se raspasti kad se otkrije nedostatak vjere.“

„Kad smo već kod toga“, rekao je Mattis, „oni među nama koji žive u strahu od smrtne kazne, ne žele da se on vrati prije nego mora, zar ne?“

„Molim?“

„Usudio bih se reći da bi neki ljudi bili sretni ako ga nikad više ne bi vidjeli u Kåsundu.“

Zastao sam usred dima.

„U redu je“, umirivao me Mattis. „Ne znam je li Johnny otišao dalje na sjever, ili se vratio kući, ali činjenica da nije našao ono što traži, nije nikakvo jamstvo da se neće vratiti.“

Iskašljao sam malo dima.

„Naravno, neće se vratiti odmah. Vjerojatno si siguran ovdje, Ulfe. Ali netko bi mogao okrenuti broj i reći par riječi onima tamo.“ Pokazao je telefonske žice nad našim glavama. „Za to im je obećan novac.“

Bacio sam cigaretu na tlo. „Hoćeš li mi reći zašto si došao ovamo, Mattise?“

„Rekao je da si uzeo novac, Ulfe. Onda to možda ipak nije imalo veze sa ženama?“

Nisam odgovorio.

„A Pirjo iz trgovine kaže da je vidjela kako ga imaš tonu. Mislim na novac. Onda vrijedi žrtvovati malo i pobrinuti se da se on ne vrati, ha Ulfe?“

„A koliko bi me to koštalo?“

„Ništa više od onoga što je on ponudio. Zapravo čak i manje.“

„Zašto manje?“

„Zato jer se ponekad noću i dalje budim s osjećajem sumnje. Što ako On stvarno postoji i mogao bi se – kao i Johnny – jednog dana vratiti da sudi žive i mrtve? Ne bi li bilo bolje imati više dobrih nego loših djela i dobiti malo blažu kaznu? Gorjeti malo manje od vječnosti, na nešto nižoj temperaturi?“

„Želiš me ucjenjivati za manji iznos nego što bi ga dobio da me izdaš, jer misliš da je to *dobro* djelo?“

Mattis je povukao dim. „Rekao sam *malo manji iznos*. Ne želim biti kanoniziran. Pet tisuća.“

„Ti si bandit, Mattise.“

„Dođi mi ujutro. Dat ću ti još jednu bocu. Piće i šutnja, Ulfe. Dobro piće i dobra šutnja. Takve stvari koštaju.“

Dok je hodao niz cestu, izgledao je kao jebena patka.

Vratio sam se unutra i sjeo. Lea me znatiželjno pogledala.

„Danas imamo posjetitelja“, rekao je Jakob Sara. Čuo sam meškoljenje dok su se ostali okretali. Nasmiješili su se i kimnuli mi, zračeci čistom toplinom i prijateljstvom. „Molimo Gospoda da ga zaštiti, kako bi imao siguran put i uskoro se sigurno vratio onamo kamo pripada.“

Pognuo je glavu, a njegova je kongregacija učinila isto. Molio je ispod glasa i nerazumljivo, uglavnom ponavljajući neke staromodne riječi i fraze koje nešto znače samo iniciranima. Ali jednu sam riječ dobro razumio. *Uskoro*.

Sastanak je završen himnom. Lea mi je pomogla pronaći je. Pridružio sam im se. Nisam znao melodiju, ali bila je tako spora da sam uspio samo malo kasniti kako bih pratio note.

Pjevanje je stvaralo dobar osjećaj; osjećao sam se dobro što mi glasnice vibriraju. Lea je to možda pogrešno protumačila, kao entuzijazam prema Božjoj poruci, jer se smiješila.

Na izlasku me netko tko je stajao vani nježno uhvatio za nadlakticu i usmjerio nazad u kapelicu. Bio je to Jakob Sara. Poveo me prema

prozoru. Promatrao sam Leu kako izlazi kroz vrata. Njezin je otac pričekao da izađe i posljednji posjetitelj pa me upitao.

„Je li ti se svidjelo?“

„Na neki način“, odgovorio sam.

„Na neki način“, ponovio je on i pogledao me. „Misliš li je odvesti sa sobom?“ Nestalo je polagane, nježne poniznosti iz njegova glasa, a pogled koji me prostrijelio ispod onih čupavih obrva prikovao me uza zid.

Nisam znao što odgovoriti. Zar se šalio kad je pitao mislim li pobjeći s njegovom kćeri?

„Da“, odgovorio sam.

„Da?“ Podigao je jednu obrvu.

„Da. Vodim je u Altu. I vraćam nazad. Odnosno, ona vodi mene. Radije bi sama vozila.“

Progutao sam knedlu. Nadao sam se da nisam izazvao nevolju. Da je grijeh da žene voze druge muškarce. Nešto takvo.

„Znam da idete u Altu“, rekao je on. „Lea je poslala Knuta u posjet. Đavao ima dobru bazu u Altu. Znam jer sam bio ondje.“

„Onda je bolje da ponesemo svetu vodicu i češnjak“, kratko sam se nasmijao i još brže požalio. Njegovo se lice uopće nije promijenilo, izuzev one iskre u očima koja je nestala čim se pojavila, kao da je čekić udario nešto iznutra.

„Ispričavam se“, htio sam ga umiriti, „ja sam samo u prolazu. *Uskoro* ćete me se riješiti i sve će opet biti normalno. Onako kako to, čini se, volite.“

„Zašto si tako siguran u to?“

Nisam znao pita li me jesam li siguran da će se sve vratiti u normalu ili da oni tako žele.

Znao sam samo da nemam preveliku želju nastaviti razgovor.

„Volim ovu zemlju“, rekao je i okrenuo se prozoru. „Ne zato što je velikodušna ili laka. Kao što vidiš, škrtu je i gruba. Ne volim je ni zato jer je lijepa ili posebna – to je samo zemlja kao i svaka druga. I ne volim je jer ona voli mene. Ja sam Laponac, a naši su nas vladari tretirali kao neposlušnu djecu. Proglašavali su nas nesposobnima i mnogima od nas oduzeli su samopoštovanje. Volim je jer je to *moja* zemlja. I činim ono što moram kako bih je obranio. Onako kako otac brani svoje najružnije i najgluplje dijete. Shvaćaš li?“

Kimnuo sam kako bih mu pokazao da razumijem.

„Bile su mi dvadeset i dvije kad sam se pridružio pokretu otpora protiv Nijemaca. Došli su ovamo i silovali moju zemlju – što sam drugo mogao? Usred zime ležao sam na visoravni i skoro se nasmrt smrznuo. Nikad nisam upucao nekog Nijemca. Morao sam obuzdati svoju žeđ za krvlju jer bi, da smo bilo što učinili, došlo do odmazde protiv lokalnog stanovništva. Ali osjećao sam silnu mržnju. Osjećao sam mržnju dok sam gladovao, smrzavao se i čekao. Kad je konačno došao taj dan da Nijemci nestanu, vjerovao sam da je zemlja opet moja. Ali onda sam shvatio da Rusi, koji su stigli nakon njih, ne misle nužno i otići. Očito su mislili da će nakon Nijemaca lako zauzeti moju zemlju. Sišli smo s visoravni i našli zgarišta. Pronašao sam svoju obitelj u *lavvou* s četiri druge obitelji. Sestra mi je rekla da ruski vojnici dolaze svake večeri i siluju žene. Napunio sam pištolj i čekao. Kad je stigao prvi, stao sam na ulaz u *lavvo*, gdje sam objesio parafinsku lampu, naciljao u njegovo srce i opalio. Pao je poput vreće. Potom sam mu odrezao glavu, ostavio na njoj vojnu kapu i objesio je ispred *lavvoa*. Ništa mi od toga nije previše značilo – osjećao sam se kao da se radi o bakalaru, kojem sam odrezao glavu i ostavio je da se suši. Sljedećeg su dana stigla dvojica ruskih časnika i pokupila bezglavo vojnikovo tijelo. Nisu postavljali pitanja i nisu dirali glavu. Nakon toga nitko više nije silovan.“ Zakopčao je svoj iskrzani sako. Jednom je rukom otresao rever. „To sam učinio i učinio bih opet. Moraš štiti ono što je tvoje.“ Pogledao me.

„A da ste jednostavno rekli časnicima što taj vojnik čini“, rekao sam, „možda biste postigli isto.“

„Možda. Ali radije sam to učinio sâm.“

Jakob Sara je spustio ruku na moje rame.

„Osjećam da je bolje“, rekao je.

„Molim?“

„Tvoje rame.“

Nasmiješio se usiljenim, blagim smiješkom, podigao obrve kao da se nečeg upravo sjetio, a onda se okrenuo i otišao.

Lea je već sjedila u automobilu kad sam stigao do kuće.

Sjeo sam na suvozačko mjesto. Nosila je jednostavan sivi kaput i crveni svileni šal.

„Uredila si se“, pogledao sam je.

„Svašta“, odgovorila je i okrenula ključ.

„Lijepa si.“

„Nisam se uredila. Ovo je samo odjeća. Je li bio grub?“

„Tvoj otac? Samo je podijelio sa mnom malo mudrosti.“

Lea je uzdahnula, ubacila u brzinu i otpustila kvačilo. Krenuli smo.

„A tvoj razgovor s Mattisom ispred dvorane... je li i to bilo o mudrosti?“

„Ah, to“, odgovorio sam. „Htio je da platim neke njegove usluge.“

„A ti to ne želiš?“

„Ne znam. Nisam još odlučio.“

Pored crkve smo vidjeli nekoga tko je hodao kraj ceste. Kad smo prošli, pogledao sam u retrovizor i vidio kako stoji u oblaku prašine i promatra nas.

„To je Anita“, rekla je Lea. Sigurno je vidjela da gledam u retrovizor.

„Oh“, rekao sam što sam ravnodušniji mogao.

„Kad smo već kod mudrosti“, nastavila je, „Knut mi je prepričao razgovor koji ste vodili.“

„Koji razgovor?“

„Kaže da će nakon ljeta imati curu. Čak i ako ga Ristiinna odbije.“

„Stvarno?“

„Da. Rekao mi je da je i Futuyama, sumo legenda, gubio i gubio prije nego je počeo pobjeđivati.“

Nasmijali smo se. Slušao sam njezin smijeh. Bobbyn je smijeh bio lak i pjenušav, poput živahnog potoka. A Lein je bio nalik na izvor. Ne, nalik na rijeku što polagano teče.

Cesta je na mjestima vijugala, prolazeći između omanjih brda, ali uglavnom je vodila ravno preko visoravni, kilometar za kilometrom. Držao sam se za ručku iznad vrata. Ne znam zašto – ne moraš se držati kad se voziš šezdeset kilometara na sat po ravnoj, praznoj cesti. Jednostavno, to je nešto što uvijek činim. Držim se za ručku sve dok mi ruka ne utrne. Vidio sam da i drugi rade isto. Možda ljudi ipak imaju nešto zajedničko, na primjer želju da se drže za nešto čvrsto.

Povremeno smo mogli vidjeti more, a ponekad je cesta prolazila između brda i niskih stijena. Krajoliku je nedostajala upečatljiva dramatičnost Lofotena ili ljepota Vestmarka, ali imao je nešto drugo. Imao je tihu prazninu, neki rezervirani nemir. Čak je i zelenilo ljeta

sadržavalo u sebi neminovnost dolaska grubljeg, hladnijeg vremena koje će te pokušati povući za sobom i koje će, naposljetku, pobijediti.

Susreli smo svega nekoliko drugih vozila, ali nismo vidjeli druge ljude ni životinje. Svako toliko naišli bismo na kuću ili kolibu i ja bih se pitao: Zašto? Zašto baš ovdje, od svih mjesta?

Nakon dva i pol sata, kuće su se počele pojavljivati u sve pravilnijim razmacima. Iznenada smo prošli kraj znaka na cesti na kojem je pisalo Alta.

Stigli smo – tako je barem znak tvrdio – u grad.

Kad smo došli do raskršća – trgovine, škole i javne zgrade koje su ga okruživale imale su gradski grb, bijelu strijelu – pokazalo se da grad nema samo jedan centar, već tri. A svaki je izgledao poput malene, zasebne zajednice. Tko bi rekao da je Alta Los Angeles u malom?

„Kad sam bila malena, bila sam sigurna da je kraj svijeta upravo ovdje, u Altu“, oglasila se Lea.

Ja nisam bio siguran da nije tako. Prema mojim procjenama, sada smo bili još dalje na sjeveru.

Parkirali smo – što nije bio neki problem – i uspio sam kupiti stvari koje sam želio prije no što su se trgovine zatvorile. Donje rublje, čizme, kabanicu, cigarete, sapun i pribor za brijanje. Poslije smo otišli u lokal Kaffistova, na večeru. Još sam živo pamtio okus bakalara i uzaludno tražio na jelovniku ribu. Lea je s osmijehom odmahнула glavom.

„Ovdje ne jedemo ribu kad izađemo“, objasnila je. „Kad izlaziš, jedeš nešto posebno.“

Naručili smo mesne okruglice.

„Dok sam odrastao, najmanje sam volio ovaj dio dana“, rekao sam, gledajući pustu ulicu. Čak je i grad odašiljao neku usamljenu i nemirnu energiju: proganjao me osjećaj da priroda ima potpunu kontrolu nad svime, a da su ljudska bića ustvari sitna i nemoćna. „Subotom, nakon završetka radnog vremena, prije nego padne mrak, osjećao sam kao da je taj dio tjedna ničija zemlja. Imaš osjećaj da su svi pozvani na tulum ili nešto što će uskoro početi. Nešto što je svima poznato. A ti nemaš ni bliskih prijatelja koje bi mogao gnjaviti. Bilo bi malo bolje poslije vijesti u sedam; onda bih gledao nešto na televiziji i s nečim se zaokupio.“

„Mi nismo imali ni tulumu ni televiziju“, rekla je Lea. „Ali oko nas je uvijek bilo ljudi. U pravilu ne bi ni pokucali, samo bi ušli u dnevnu sobu i počeli bismo razgovarati. Ili bismo samo sjedili ondje u tišini i slušali. Naravno, otac je najviše pričao, ali majka je donosila odluke. Dok smo bili kod kuće, ona je brinula o tom kad se otac treba smiriti i dati drugima priliku te kada posjetitelji trebaju otići. Smjeli smo ostati i slušati odrasle. Osjećala sam se sigurno i dobro. Sjećam se kako je otac jednom prigodom plakao jer je Alfred, siroti pijanac, konačno našao Isusa. Kad je godinu dana kasnije otkrio da je Alfred umro od predoziranja, dolje u Oslu, vozio je četiri tisuće kilometara da pokupi lijes i doveze ga ovamo, kako bismo ga dostojno pokopali. Pitao si me u što vjerujem...“

„Da?“

„U to. Vjerujem u čovjekovu sposobnost da bude dobar.“

Nakon večere smo izašli na ulicu. Bilo je oblačno što je stvaralo dojam sumraka. Glazba je dopirala kroz otvorena vrata kioska u kom su prodavali hotdog, pomfri i sladoled. Cliff Richard – „Čestitam.“

Ušli smo. Za jednim od četiri stola sjedio je par. Oboje su pušili i nezainteresirano nas pogledali. Naručio sam dva velika sladoleda s čokoladnim preljevom. Iz nekog me razloga bijeli sladoled koji je iscurio iz stroja i uredno sletio na kornet, podsjetio na mladenkin veo. Odnio sam sladoled Lei koja je stajala pokraj džuboksa.

„Pogledaj“, rekla je. „Nije li to...?“

Pročitao sam pločicu iza stakla. Ubacio sam novčić od pedeset ørea i pritisnuo gumb.

Odjeknuo je hladan, ali senzualan glas Monice Zetterlund. Onaj pušački par je izašao. Lea se oslonila na džuboks; činilo se da upija svaku riječ, svaku notu. Oči su joj bile poluzatvorene. Jedva primjetno njihala je bokovima, pomičući rub suknje. Kad je pjesma završila, ubacila je opet pedeset ørea i pustila istu stvar. Pa opet. A onda smo izašli u ljetnu večer.

Glazba je dopirala iza drveća u parku. Automatski smo krenuli prema tom zvuku. Ispred blagajne s kartama vijugao je red mladih ljudi. Sretni, bučni, odjeveni u laganu, šarenu ljetnu odjeću. Na blagajni sam prepoznao poster s telefonskog stupa u Kåsundu.

„Hoćemo li...?“

„Ne smijem“, nasmiješila se. „Mi ne plešemo.“

„Ne moramo plesati.“

„Kršćani ne idu na takva mjesta.“

Sjeli smo na jednu od klupa ispod stabala.

„Kad kažeš kršćanin...“ počeo sam.

„Mislim na Laestadijance, da. Znam da strancima izgleda pomalo čudno, ali mi se držimo starih prijevoda Biblije. Ne vjerujemo da se sadržaj vjere može promijeniti.“

„Ali ideja da goriš u paklu ubačena je u Bibliju tek u srednjem vijeku, pa je i to donekle moderan izum. Ne biste li i to trebali odbaciti?“

Uzdahnula je. „Razum živi u glavi, a vjera u srcu. I nisu uvijek dobri susjedi.“

„Ali i ples živi u glavi. Kad si se njerala u ritmu glazbe kraj džuboksa, jesi li i onda bila na rubu grijeha?“

„Možda“, nasmiješila se. „Ali vjerujem da ima i gorih stvari.“

„Na primjer?“

„Pa... na primjer, druženje s pentekostalcima.“

„Zar je to *gore*?“

„Imam rođakinju u Tromsøu koja se iskrala i otišla na susret lokalne pentekostalne grupe. Kad je njezin otac saznao da je bila vani, slagala je i rekla da je otišla u disko.“

Oboje smo se nasmijali.

Malo se smračilo. Bilo je vrijeme da pođemo, ali ipak smo ostali sjediti.

„Što ljudi osjećaju dok šecu kroz Stockholm?“ upitala je.

„Puno toga“, odgovorio sam i pripalio cigaretu. „Zaljubljeni su. Zato vide, čuju i mirišu sve oko sebe.“

„To ljudi rade kad su zaljubljeni?“

„Nikad to nisi doživjela?“

„Nikad nisam bila zaljubljena“, odgovorila je.

„Stvarno? Zašto nisi?“

„Ne znam. Možda opsjednuta. Ali ako je zaljubljenost onakva kakva tvrde da jest, onda ne, nisam bila zaljubljena.“

„Znači, bila si ledena princeza? Cura koju svi dečki žele, ali joj se ne usuđuju prići.“

„Ja?“ Nasmijala se. „Teško.“

Stavila je dlan ispred usta, ali ga je brzo maknula. Možda je to bila nesvjesna gesta jer mi je teško vjerovati da bi tako lijepa žena imala kompleks zbog sitnog ožiljka na gornjoj usni.

„A ti, Ulfe?“ Obratila mi se mojim lažnim imenom bez traga ironije u glasu.

„Puno puta.“

„Blago tebi.“

„Oh, nisam baš siguran.“

„Zašto?“

Slegnuo sam ramenima. „To uzima svoj danak. Ali naučio sam dobro prihvaćati odbijanje.“

„Glupost“, rekla je.

Nacerio sam se i povukao dim. „Znaš, možda sam ja bio jedan od onih dečki.“

„Kojih dečki?“

Znao sam da ne moram odgovoriti: njezino mi je rumenilo otkrilo da zna o čemu govorim. Ali bio sam iznenađen: nije se činila kao tip cure koja lako porumeni.

Upravo sam joj htio odgovoriti kad me prekinuo oštar glas: „Kog vraga radiš ovdje?“

Okrenuo sam se. Stajali su iza klupe, deset metara dalje. Trojica. Svaki je u ruci imao bocu. Mattisove boce. Nisam bio siguran koga pitaju, ali čak i u sumraku jasno sam vidio i čuo tko postavlja pitanje: Ove. Šogor s pravom nasljedstva.

„S tim... tim... južnjakom?!“

Petljanje jezika jasno mi je govorilo da je kušao sadržaj boce, ali bio sam uvjeren da alkohol nije jedino objašnjenje za nemogućnost pronalaska bolnije uvrede.

Lea je skočila i požurila k njemu pa ga uhvatila za ruku. „Ove, nemoj...“

„Hej, ti! Južnjače! Pogledaj me! Mislio si da ćeš je moći pojebati, ha? Sad kad mi je brat u grobu, a ona udovica. Ali nije im dopušteno, znaš li to? Ne smiju se jebati, čak ni kad ostanu udovice! Ne dok se opet ne vjenčaju! Ha ha!“ Odgurnuo je Leu i podigao bocu do usana.

„Ali ipak, s ovom bi ti moglo upaliti...“ S usana su mu kapali alkohol i slina. „Jer ova je kurva!“ Zagledao se u mene luđačkim pogledom. „Kurva!“ ponovio je kad nisam reagirao. Naravno da sam znao da je

zvati ženu kurvom međunarodno prihvaćen signal da čovjek ustane i šakom razvali govornika. Ali sam i dalje mirno sjedio.

„Što je, južnjače? Jesi li kukavica, kao što si kradljivac pički?“ Nasmijao se, očito zadovoljan što je pronašao prave riječi.

„Ove...“ pokušala je Lea, ali on ju je odgurnuo rukom u kojoj je držao piće. Možda nije bilo namjerno, ali udario ju je bocom po čelu. *Možda nije bilo namjerno. Ustao sam.*

Ove se nacerio. Pružio je bocu prijateljima koji su stajali u polutami ispod stabla i krenuo prema meni s podignutim šakama. Raširene noge, kratki i vješti koraci. Namjestio se u pravi položaj, blago pognuo glavu ispod šaka i pogledao me, iznenada jasnim i fokusiranim pogledom. Nisam se baš tukao još od osnovne škole. Ispravka. Nisam se uopće tukao od osnovne škole.

Prvi me udarac pogodio u nos. Zasljepile su me suze koje su mi odmah ispunile oči. Drugi je sletio na moju vilicu. Osjetio sam da se nešto pomaknulo, a onda mi je usta ispunio metalni okus krvi. U trećem mi je udarcu opet stradao nos. Ne znam kako je to njima zvučalo, ali meni je zvučalo kao lomljava automobila.

Vidio sam zvijezde u ljetnoj noći. Sljedeći me udarac pogodio u prsa pa sam zateturao i obgrlio ga rukama. Pokušao sam mu pribiti ruke uz tijelo, kako me ne bi mogao opet udariti, ali oslobodio je lijevu ruku i udario me njome po uhu i licu. Čuli su se udarci i cviljenje. Osjećao sam kao da nešto puca. Škrgutao sam zubima poput psa i dohvatio nešto, valjda uho, pa zagrizao što sam jače mogao.

„Jebote!“ zaurloao je pa istrgnuo obje ruke i desnom mi uhvatio glavu u škripac. Iznenadio me neugodan zadah znoja i adrenalina. Već sam ga osjetio – na muškarcima koji bi iznenada bili suočeni sa činjenicom da Ribaru duguju novac i da ne znaju što će se dogoditi.

„Ako je takneš...“, prošaptao sam mu u ostatak uha, izgovarajući te riječi ustima punim krvi, „...ubit ću te.“ Nasmijao se. „Ma nemoj, južnjače? Što ćeš ako ti izbijem ostatak tih lijepih, bijelih zuba?“

„Samo daj“, dahtao sam. „Ali ako je takneš...“

„Ovime?“

Jedino što sam sa sigurnošću mogao reći o nožu koji je držao u slobodnoj ruci, bilo je to da je manji od Knutova.

„Nemaš muda“, zarežao sam.

Prislonio mi je vrh noža uz obraz. „Nemam?“

„Samo daj, jebeni...“ Nisam znao odakle to iznenadno frfljanje, a onda sam osjetio hladan čelik na jeziku i shvatio da mi je nožem probio obraz, „...mamojebu“, uspio sam reći uz napor jer riječ ipak traži pomicanje jezika. „Što si rekao, seronjo?“

Osjetio sam zakretanje noža.

„Brat ti je otac“, frfljao sam. „Zato si tako glup i ružan.“

Iznenada je izvukao nož.

Znao sam što slijedi. Znao sam da ću ovdje skončati. I da sam to uglavnom sam tražio – gotovo sam molio da se to dogodi. Čovjek koji je naslijedio tako nasilne gene, nema drugog izbora osim izbosti me nožem.

Zašto sam to onda napravio? Jebeš mi sve ako znam. Jebeš mi sve ako znam kakve se računice vrte u našim glavama, kako zbrajamo i oduzimamo u nadi da će rezultat biti pozitivan. Znam samo da je komadić te računice protutnjao mojim neispavanim mozgom, natopljenim suncem i alkoholom, kao i to da je dio računice pozitivan rezultat koji znači da će muškarac provesti mnogo godina u zatvoru zbog ubojstva s predumišljajem. U međuvremenu, žena poput Lee otići će jako, jako daleko, ili će barem imati tu mogućnost, ako se sjeti zadržati dio novca za koji sam joj rekao. Bio je tu još jedan plus: do vremena Oveova puštanja na slobodu, Knut Haguroyama dovoljno bi odrastao da ih oboje zaštiti. Na negativnoj strani te računice bio je moj život. A imajući u vidu vjerojatno trajanje i kvalitetu vremena koje mi je preostalo, on i ne vrijedi mnogo. Da, čak i ja znam računati.

Zatvorio sam oči, osjećajući vrelu krv koja mi se slijevala niz obraz u kragnu.

Čekao sam.

Ništa se nije dogodilo.

„Znaš da ću to napraviti“, rekao je glas.

Popustio je stisak oko moje glave.

Napravio sam dva koraka unazad. I otvorio oči.

Ove je podigao ruke i ispustio nož. Lea je stajala pred njim. Prepoznao sam pištolj koji je držala u ruci i uperila ga u njegovo čelo.

„Gubi se“, rekla je.

Adamova jabučica Ovea Eliassena poskakivala je gore-dolje.
„Lea...“

„Odmah!“

Sagnuo se kako bi podigao nož.

„Mislim da si to izgubio“, zarezala je ona.

Podigao je dlanove prema njoj i krenuo natraške u tamu, praznih ruku. Čuli smo bijesno psovanje, potezanje iz boca i lomljivu granja dok su nestajali među drvećem.

„Izvoli“, rekla je Lea i pružila mi pištolj. „Bio je na klupi.“

„Valjda mi je ispao“, rekao sam i gurnuo ga nazad u hlače. Progutao sam krv s obraza, osjećajući kako mi srce divlje udara u sljepoočnicama i shvatio da ne čujem dobro na jedno uho.

„Vidjela sam da ga vadiš prije nego si ustao, Ulfe.“ Zatvorila je jedno oko. Obiteljska navika. „Trebalo ti zašiti tu rupu u obrazu. Dođi, imam iglu i konac u autu.“

Ne sjećam se dobro puta nazad. Zapravo, sjećam se da smo se dovezli do rijeke Alta i sjedili na obali dok mi je ona prala rane. Slušali smo šum vode i gledali stijene koje su djelovale poput šećera rasutog po oštrim, strmim obalama. I sjećam se kako sam mislio da sam u ovih nekoliko dana i noći vidio više neba, negoli tijekom cijelog prijašnjeg života.

Nježno mi je opipala nos i zaključila da nije slomljen. A onda mi je zašila obraz, pričajući mi nešto na laponskom. Izgovorila je nešto što bi trebao biti *joik* za brzo ozdravljenje. *Joik* i šum rijeke. Sjećam se da mi je bilo mučno, ali ona je tjerala mušice i milovala mi čelo duže nego je potrebno da bi mi maknula kosu s rane. Kad sam je upitao zašto ima u automobilu iglu, konac i antiseptik i je li njezina obitelj sklona nezgodama pri izlascima, odmahнула je glavom.

„Nisu pri izlascima. Ali su skloni kućnim nezgodama.“

„Kućnim nezgodama?“

„Da. Nezgodama po imenu Hugo. Često me tukao i stalno pio. Mogla sam jedino pobjeći iz kuće i srediti rane.“

„Sama si se šivala?“

„Sebe i Knuta.“

„Tukao je *Knuta*?“

„A što misliš kako je dobio one ožiljke na čelu?“

„Ti si ga sašila? Ovdje, u autu?“

„Dogodilo se to početkom ljeta. Hugo je bio pijan, kao i obično. Rekao je da ga gledam s prijekornim pogledom i da me one noći ne bi ni taknuo da sam mu pokazala malo poštovanja, umjesto što sam ga ignorirala. Naposljetku, ja sam tada bila samo cura, a on je bio Eliassen koji se upravo vratio s mora sa sjajnim ulovom. Nisam odgovorila, ali on je bio sve ljući i najzad me počeo tući. Znala sam se obraniti, ali u tom je trenutku ušao Knut. Hugo je uzeo bocu i bacio je. Udarila je Knuta po čelu i on se srušio pa sam ga odnijela u auto. Kad sam se vratila, Hugo se donekle smirio. Ali Knut je morao ležati tjedan dana: stalno mu se vrtjelo i bilo mu je mučno. Došao ga je pogledati liječnik iz Alte. Hugo je rekao liječniku i svima ostalima da je Knut pao niza stepenice. A ja... nisam nikome ništa govorila, ali sam stalno ponavljala Knutu da se to više neće dogoditi.“

Krivo sam shvatio. Krivo sam shvatio kad mi je Knut rekao kako je njegova mama kazala da više ne mora brinuti zbog oca.

„Nitko nije ništa znao“, nastavila je Lea, „sve dok se jedne večeri kod Ovea nije okupilo uobičajeno društvo. Netko je tada pitao što se *stvarno* dogodilo, pa im je Hugo ispričao priču o svojoj groznoj ženi i derištu i o tome kako ih je doveo u red. Tako je saznalo cijelo selo. A onda je Hugo otišao na more.“

„Znači, na to je propovjednik mislio kad je rekao da je Hugo pokušao pobjeći od dugova za koje se nije pokajao?“

„Na to, ali i na ostalo“, rekla je. „Čelo ti krvari.“

Skinula je svoj crveni, svileni šal i povezala mi ga oko glave.

Ne sjećam se ničega neko vrijeme nakon toga. Kad sam se osvijestio, bio sam sklupčan na stražnjem sjedištu automobila, a Lea mi je rekla da smo stigli. Vjerojatno sam dobio blagi potres mozga, dodala je. Zato sam bio tako pospan. Ponudila je da me otprati do kolibe.

Hodao sam ispred nje i sjeo na stijenu kad smo se maknuli izvan sela. Oko nas se prostirala svjetlost i vladao je mir. Poput trenutka malo prije oluje. Ili odmah poslije oluje, oluje koja je izbrisala sav život. Pramičci magle vukli su se niza zelene obronke brda, poput duhova u bijelim haljama, i gutali malene, tupe padine planina koje su, kad bi se promolile iz magle, izgledale kao da su začarane.

A onda je stigla ona. Njihala se, kao da je također začarana.

„Krenuo si u šetnju?“ upitala je s osmijehom. „Možda idemo u istom smjeru?“

Tajno skrovište.

U uhu mi je počelo zviždati i pištati i osjetio sam vrtoglavicu pa me Lea pridržala da ne posrnem. Hodali smo nevjerojatno brzo, možda i zato što mi se činilo da na trenutke gubim svijest. Kad sam se konačno vratio u kolibu, imao sam čudan osjećaj da sam kod kuće, u čvrstoj sigurnosti i miru kakve nisam osjećao u kućama u kojima sam živio u Oslu.

„Sada možeš spavati“, rekla je i opipala mi čelo. „Sutra miruj. I nemoj piti ništa osim vode. Obećavaš?“

„Kamo ideš?“ upitao sam kad se pomaknula s ruba kreveta.

„Kući, naravno.“

„Žuriš li? Knut je kod djeda.“

„Pa, ne žurim previše. Samo mislim da moraš spavati. Ne smiješ govoriti ni brinuti.“

„Slažem se. Ali možeš li leći tu kraj mene? Samo malo.“

Zatvorio sam oči. Čuo sam njezino mirno disanje. Zamišljao sam da čujem kako razmatra razloge za i protiv.

„Nisam opasan“, umirivao sam je. „Nisam pentekostalac.“

Tiho se nasmijala. „Onda samo malo.“

Pomakao sam se bliže zidu pa se stisnula kraj mene na uskom krevetu.

„Otići ću kad zaspiš“, rekla je. „Knut će doći rano.“

Ležao sam ondje osjećajući da napola gubim svijest, a opet sam bio posve priseban, kao da mi osjetila upijaju sve: vrelinu i puls tijela, njen miris koji se širi iz otvora košulje, miris sapuna s njezine kose, ruku i dlan koje je smjestila između nas tako da se ne dodirujemo.

Kad sam se probudio, imao sam osjećaj da je noć. Nekako me taj mir podsjećao na noć. Čak i dok je ponoćno sunce bilo u zenitu, priroda je djelovala kao da se odmara, kao da joj je puls usporio. Leino je lice kliznulo u udubinu mog vrata. Mogao sam osjetiti na svojoj koži njezin nos i njeno mirno disanje. Trebao bih je probuditi, reći joj da je vrijeme da krene, ako želi stići kući prije nego se Knut vrati. Htio sam da bude kod kuće kako se on ne bi brinuo, ali sam, naravno, htio i da ostane, barem još nekoliko sekundi. Zato se nisam micao, samo sam ležao i razmišljao. Osjećao sam se živim – kao da

njeno tijelo mojem udahnuje život. Čuo sam tutnjavu u daljini i osjetio kako joj se trepavice pomiču po mojoj koži. Tako sam shvatio da je budna.

„Što je to bilo?“ prošaptala je.

„Grmljavina“, odgovorio sam. „Nema razloga za brigu, daleko je.“

„Ovdje nikad nema grmljavine“, rekla je ona. „Previše je hladno.“

„Možda dolazi toplije vrijeme s juga.“

„Možda. Jako sam ružno sanjala.“

„Što si sanjala?“

„Da dolazi. Da nas dolazi ubiti.“

„Muškarac iz Osla? Ili Ove?“

„Ne znam. Ne mogu se sjetiti.“ Ležali smo i očekivali sljedeću grmljavinu. Ali nije je bilo.

„Ulfe?“

„Da?“

„Jesi li bio u Stockholmu?“

„Jesam.“

„Je li lijep?“

„Ljeti je jako lijep.“

Podigla se na jednu ruku i pogledala me. „Jon“, rekla je. „Lav.“

Kimnuo sam. „Je li ti i to rekao muškarac iz Osla?“

Odmahnula je glavom. „Pogledala sam ti pločice na lančiću dok si spavao. Jon Hansen, rođen 24. srpnja. Ja sam vaga, a ti lav. Ti si vatra, a ja zrak.“

„Ja ću gorjeti, a ti ćeš u raj.“

Nasmiješila se. „To ti prvo pada na pamet?“

„Ne.“

„A što ti onda pada na pamet?“ Lice joj je bilo tako blizu mog, a pogled tako mračan i intenzivan.

Nisam znao da ću je poljubiti sve dok to nisam učinio. Nisam siguran ni jesam li ja poljubio nju ili ona mene. Ali kasnije sam je zagrlio, privukao k sebi i čvrsto držao. Osjećao sam toplinu njenog tijela dok je ispuštala zrak kroza zube.

„Ne!“ zastenjala je. „Ne smiješ!“

„Lea...“

„Ne! Mi... Ne mogu! Pusti me!“

Pustio sam je.

Skočila je s kreveta. Stajala je zadihana nasred prostorije i strijeljala me pogledom.

„Mislio sam... Oprosti, nisam mislio da...“

„Šššš“, rekla je tiho. „Ovo se nije dogodilo. I neće se ponoviti. Nikad više. Shvaćaš li?“

„Ne.“

Ispustila je dah a zatim i dug, drhtav jecaj.

„Udana sam, Ulfe.“

„Udana? Ali sad si udovica.“

„Ne shvaćaš. Nisam udana samo za njega. Udana sam za... za sve. Za sve ovo. Ti i ja pripadamo različitim svjetovima. Ti zarađuješ od droge, a ja sam vjernica. Ne znam za što ti živiš, ali ja živim za sve ovo, za ovo i za svog sina. Ništa drugo nije važno i neću dopustiti da... da to uništi neki glupi, nemogući san. Ne mogu to dopustiti, Ulfe. Shvaćaš li?“

„Ali već sam ti rekao da imam novca. Pogledaj iza daske pored ormara, ondje je...“

„Ne, ne, ne!“ Dlanovima je poklopila uši. „Ne želim slušati, i ne želim nikakav novac! Želim ono što imam, ništa više. Ne možemo se više vidjeti, ne želim te opet vidjeti, završilo je... završilo je glupo i ludo i... i ja sada idem. Nemoj mi dolaziti u posjet. A ja neću dolaziti tebi. Doviđenja, Ulfe. Želim ti dobar život.“

Trenutak kasnije Lea je izašla iz kolibe, a ja sam posumnjao da se sve ovo dogodilo. Dobro, poljubila me, bol u obrazu ne laže. Ali onda i ostatak mora biti istinit, onaj dio u kojem kaže da me više ne želi vidjeti. Ustao sam i izašao iz kolibe. Vidio sam je na mjesečini kako žuri prema selu.

Naravno da bježi. Tko ne bi? I ja bih. Nekada davno. Ali opet, ja sam tip koji bježi. Ona si ne može priuštiti bijeg, a ja si ne mogu priuštiti ostanak. Što mi je bilo na umu? Zar sam mislio da ljudi poput nas mogu biti zajedno? Ne, nisam to mislio. Vjerojatno sam sanjao, onako kako naš um osmisli slike i fantazije. Ali sada je vrijeme za buđenje.

Začula se nova grmljavina, ovaj put bliže. Pogledao sam prema zapadu. U daljini su se uzdizali visoki, olovnosivi oblaci.

Sanjao sam da dolazi. Da nas dolazi ubiti.

Ušao sam u kolibu i naslonio čelo na zid. Vjerovao sam u snove koliko i u bogove. Bio sam skloniji vjerovati u ljubav narkića prema drogi, nego u ljubav jednog čovjeka prema drugome. Ali vjerovao sam u smrt. To je obećanje koje će, bio sam siguran, biti ispunjeno. Vjerovao sam u devetmilimetarski metak koji putuje brzinom od tisuću kilometara na sat. Vjerovao sam da je život vrijeme između trenutka kada metak izađe iz cijevi pištolja i onoga u kojem ti raznese mozak.

Izvukao sam uže ispod kreveta i vezao ga oko kvake. Drugi sam kraj svezao na teški okvir koji je bio pribijen na zid, tako da se vrata ne mogu otvoriti. Povukao sam ga čvršće. Gotovo. A onda sam legao i zagledao se u daske na stropu.

Trinaesto poglavlje

Bilo je to u Stockholmu. Prije puno, puno vremena, zapravo prije svega ovoga. Bilo mi je osamnaest i sjeo sam u vlak iz Osla. Hodao sam ulicama Södermalma. Šetao sam kroz travu na Djurgårdenu, mahao nogama s keja dok sam gledao Kraljevsku palaču i shvatio da nikad ne bih mijenjao slobodu koju sam imao za ono što oni imaju. Onda sam se odjenuo najbolje što sam mogao, za ono malo novca koji sam imao, i otišao u Kraljevsko dramsko kazalište jer sam bio zaljubljen u Norvežanku koja je igrala Solveig u *Peer Gyntu*.

Bila je tri godine starija od mene, a upoznao sam je na tulumu. To je valjda bio razlog što sam se našao ondje. Najviše zbog toga. Bila je dobra u predstavi, govorila je švedski kao materinji jezik – ili je barem tako meni zvučalo. Bila je atraktivna i nedostupna. A onda, tijekom predstave, moja je zaljubljenost nestala. Možda zbog toga što se nije mogla usporediti s danom koji sam doživio, sa Stockholmom. Možda je stvar bila i u tome što mi je bilo tek osamnaest i što sam se već zaljubio u crvenokosu djevojku koja je sjedila u redu ispred mene.

Sljedećeg dana kupio sam malo hašiša u Sergelstorgu. Hodao sam do Kungsträdgårdena, gdje sam opet vidio onu crvenokosu. Pitao sam ju je li uživala u predstavi, ali ona je samo slegnula ramenima i pokazala mi kako smotati joint na švedskom. Bilo joj je dvadeset, dolazila je iz Östersuda i imala maleni stan na Odenplanu. U ulazu do njezinog nalazio se pristojan restoran koji se zvao Tranan i u kojem smo pojeli prženu haringu s pireom i pili srednje jaki lager.

Ispostavilo se da ona nije djevojka koju sam vidio u redu ispred sebe, jer nikad nije bila u Kraljevskom dramskom kazalištu. Ostao sam s njom tri dana. Otišla je na posao dok sam ja lunjao uokolo, udišući mirise i ozračje grada. Na putu kući, sjedio sam i gledao kroz prozor, razmišljajući o onome što sam bio rekao o povratku. Tada sam prvi put došao na onu najdepresivniju pomisao: da povratka nema. Da sada postaje onda, i sada opet postaje onda, u

beskrajnom, jebenom slijedu. U ovom vozilu koje zovemo život nema vožnje unazad.

Opet sam se probudio.

Čuo sam nekakvo grebanje po vratima. Okrenuo sam se u krevetu i vidio kako se kvaka pomiče gore-dolje.

Predomisli se. Ipak se vratila.

„Lea?“ Srce mi je divlje tuklo od sreće. Zbacio sam pokrivače i skočio na pod.

Nije bilo odgovora.

To nije bila Lea.

Bio je to muškarac. Snažan, ljutit muškarac. Snaga kojom je pritiskao kvaku, izazvala je škripu krevetnog okvira.

Zgrabio sam pušku koja je bila naslonjena na zid i uperio je u vrata.

„Tko je to? Što želiš?“

I dalje bez odgovora. Ali što će reći? Da su me došli srediti i da bi bilo lijepo da ljubazno otključam vrata? Uže je podrhtavalo poput klavirske žice, a vrata su već bila odškrinuta. Dovoljno da se u procijep ugura cijev revolvera.

„Odgovori ili pucam!“

Zvučalo je kao da daske kreveta vrište od bola dok se čavlići čupaju iz okvira, milimetar po milimetar. A onda sam izvana začuo zvuk koji je nalikovao napinjanju revolvera.

Pucao sam. Pucao. Pucao. I pucao. Tri metka u spremniku ijedan u cijevi.

Tišina koja je zavladala bila je još napetija.

Zadržao sam dah.

Sranje! Ono se škripanje i dalje čulo. Začuo se tresak kad je kvaka iščupana iz vrata. A onda glasan, bolan jauk pa opet ono isto klikanje. Koje sam konačno prepoznao.

Zgrabio sam pištolj ispod jastuka, otpustio uže i otvorio vrata.

Sob nije daleko odmakao. Vidio sam ga kako leži na vrijesku, nekih dvadesetak metara daleko od kolibe, licem okrenut prema selu. Kao da instinktivno traži ljude umjesto šume.

Prišao sam mu.

Mirno je ležao, pomičući samo glavu. Kvaka mu je i dalje bila među rogovima. Trljao se. Trljao je rogove po vratima kolibe i zapetljao ih u kvaku.

Ležao je s glavom na tlu i gledao me. Znao sam da u sobovom pogledu nema nikakve molbe, da to samo ja tako doživljavam. Podigao sam pištolj. Vidio sam pokret u njegovim vlažnim očima.

Što je ono Anita rekla? *Pucat ćeš u odraz*. Usamljeni sob koji je pobjegao od stada i ovdje pronašao svoje skrovište, ipak je stigao do kraja svojeg života. Zar sam to ja?

Nisam se mogao natjerati da pucam. Naravno da nisam.

Zatvorio sam oči. Čvrsto. Pomislio sam na ono što slijedi. I na ono što ne slijedi. Nema više suza, nema više straha, nema kajanja, krivnje, žeđi, žudnje, osjećaja gubitka, propuštanja dobivenih šansi.

Opalio sam. Dvaput.

A onda sam se vratio u kolibu.

Legao sam na krevet. Poljubac i smrt. Poljubac i smrt.

Probudio sam se par sati kasnije, s glavoboljom, zujanjem u ušima i osjećajem da je to to. Gravitacija mi je povlačila tijelo, cijedeći iz njega svu svjetlost i nadu. Ali još nisam povučen tako duboko da se ne mogu izvući, budem li dovoljno brz da uhvatim kolut za spašavanje. Imao sam samo jedan izlaz, a kad opet potonem, tama će postati još gušća i trajat će još duže. Ali sada mi je trebao taj izlaz.

U nedostatku princa Valiuma, zgrabio sam jedini pojas za spašavanje koji sam imao. Otvorio sam bocu pića.

Četrnaesto poglavlje

Možda je piće ispralo najgori dio tame, ali nije moglo isprati Leu iz mojeg srca i misli. Ako to nisam prije shvaćao, sada sam bio siguran. Bio sam glupavo, beznadno i beskrajno zaljubljen. Opet.

Ali ovog je puta bilo drukčije. Nije bilo cure u redu ispred, koju bih radije imao. Samo ona. Želio sam tu pobožnu kršćanku s djetetom, ožiljkom na usni i nedavno utopljenim mužem. Želio sam Leu. Curu kose crne poput ugljena, s plavičastim sjajem u očima i zibanjem bokova. Curu koja je govorila polako, promišljeno, bez nepotrebnih objašnjenja. Ženu koja me vidjela onakvim kakav jesam i prihvatila me. Prihvatila je *mene*. Samo tako...

Okrenuo sam se prema zidu.

I ona je željela mene. Iako je rekla da me nikad više ne želi vidjeti, znao sam da me želi. Zašto bi me inače poljubila? Poljubila me, a ne bi to učinila da ne želi. Osim toga, od tog se trenutka nije dogodilo ništa, sve dok iznenada nije pobjegla. Nadam se da nije zaključila da se ljubim tako loše da bi me tog trena ostavila; trebao sam je samo natjerati da shvati kako sam ja muškarac s kojim može računati. Onaj koji će brinuti za nju i Knuta. Da me pogrešno shvatila. Da sam ja samog sebe pogrešno shvatio. Nisam htio bježati, ne ovog puta. Jer, imao sam to u sebi, samo nisam dobio priliku dokazati i stvoriti dom. Ali sada, dok sam razmišljao o tome, ta mi se pomisao sve više sviđala. Sviđala mi se ideja čvrstine, predvidljivosti, čak i jednoličnosti i monotonije. Naposljetku, uvijek sam tražio upravo to. Samo što nisam našao. Sve dosad.

Nasmijao sam se samome sebi. Nisam si mogao pomoći – ležao sam ovdje osuđen na smrt. Neuspjeli plaćeni ubojica. Planirao sam dug i sretan život sa ženom koja mi je, kad smo zadnji put razgovarali, otvoreno rekla da sam posljednja osoba koju bi htjela ponovo vidjeti.

A onda sam se opet okrenuo prema sobi i vidio da je boca na stolcu prazna. Znao sam da se mora dogoditi jedna od dviju stvari.

Moram je vidjeti. Ili se moram još jače napiti.

Prije no što sam opet utonuo u san, čuo sam zavijanje u daljini, zavijanje koje je odjednom utihnulo. Vratili su se. Mogu namirisati smrt i trulež i uskoro će biti ovdje.

Postajao sam sve očajniji.

Ustao sam rano. Skupine oblaka i dalje su se vidjele na zapadu, ali nisu došli bliže – zapravo kao da su se malo odmaknuli. I nisam opet čuo grmljavinu.

Oprao sam se u potoku. Skinuo sam crveni, svileni šal koji mi je i dalje bio vezan oko glave i isprao ranu na čelu. Navukao sam novo donje rublje i novu košulju. Obrijao sam se i upravo htio oprati svileni šal kad sam primijetio da je na njemu ostao tračak njezinog mirisa. Zato sam ga radije svezao oko vrata. Promrmljao sam riječi koje joj namjeravam reći, riječi koje sam promijenio najmanje osam puta u posljednjih sat vremena, ali sam ih i dalje znao napamet. Nisu trebale biti komplicirane, samo iskrene. Završavale su sa: „Lea, volim te.“ Dovraga, naravno da sam tako morao završiti. Ovdje sam i volim te. Baci me na cestu ako moraš i ako možeš. Ali stojim ovdje i pružam ti dlan, a na njemu je moje srce. Isprao sam britvicu i oprao zube za slučaj da me poželi opet poljubiti.

A onda sam krenuo prema selu.

Jato mušica uzdiglo se s trupla soba dok sam prolazio. Čudno, ali kao da je nekako narastao. Iz životinje se širio smrad koji dosad nisam primjećivao, iako je ležao tek dvadesetak metara od kolibe. Vjerojatno ga je odnosio umjereni zapadnjak. Sobu je nedostajalo jedno oko. Sigurno su ga našli lešinari. Ali nije se činilo da ga je dohvatio vuk ili kakva veća životinja. Ne još.

Nastavio sam hodati, brzo i odlučno. Išao sam pored sela, sve do obale. Prije nego posjetim Leu, morao sam srediti neke stvari.

Izvukao sam pištolj iz opasača, potrčao uz par stepenica i bacio ga u more, što sam dalje mogao. A onda sam ušao u Pirjinu trgovinu. Kupio sam konzervu okruglica od sobovine, eto tako, pa upitao gdje živi Mattis. Nakon što mi je bezuspješno triput pokušala objasniti na finskom, žena me izvela iz trgovine i pokazala kuću malo dalje niz cestu.

Mattis je otvorio nakon što sam triput pozvonio na vrata i taman se spremao otići.

„Učinilo mi se da čujem nekoga“, rekao je. Kosa mu je bila raščupana, a nosio je džemper prepun rupa, duge gaće i debele vunene čarape. „Vrata su otključana. Kog vruga stojiš vani?“

„Nisi čuo zvono?“

Sa zanimanjem je pogledao zvono koje sam pokazivao.

„Vidi ti to, imam zvono“, objavio je. „Ali čini se da ne radi. Uđi.“

Mattis je živio u kući bez namještaja.

„Živiš ovdje?“ upitao sam ga. Glas mi je odjekivao među zidovima.

„Što je manje moguće“, odgovorio je. „Ali da, ovo mi je adresa.“

„Onda, tko ti je projektirao kuću?“

„Naslijedio sam je od Siverta. Namještaj je naslijedio netko drugi.“

„Sivert ti je bio rođak?“

„Ne znam. Možda. Zapravo, mislim da smo bili pomalo slični. Vjerojatno je mislio da smo u rodu.“

Nasmijao sam se. Mattis me tupo pogledao, navukao hlače i sjeo na pod. Prekrižio je noge.

Učinio sam isto.

„Oprosti što pitam, ali što se dogodilo s tvojim licem?“

„Naletio sam na granu“, odgovorio sam i izvukao novac iz džepa na jakni.

Prebrojio ga je, a potom se nacerio i gurnuo ga u džep. „Imaš šutnju“, rekao je. „I piće, lijepo i hladno, iz podruma. Kakvo želiš?“

„Zar imaš više vrsta?“

„Ne.“ Isti cerek. „Znači li to da ostaješ u Kåsundu, Ulfe?“

„Možda.“

„Sada si siguran ovdje. Zašto bi odlazio? Ostaješ li u kolibi?“

„A gdje drugdje?“

„Pa...“ Djelovao je kao da mu se onaj cerek zalijepio za lice. „Upoznao si i par žena ovdje u selu. Možda se poželiš ugrijati, sad kada dolazi jesen.“

Poigravao sam se mišlju da ga šakom raspalim posred njegovih smeđih zuba. Odakle mu, dovruga, to? Natjerao sam se da se nasmiješim: „Znači, rođak ti priča priče, ha?“

„Rođak?“

„Konrad. Kåre. Kornelius.“

„On mi nije rođak.“

„Rekao je da jest.“ Pokušao sam raspetljati noge.

„Stvarno?“ Mattis je podigao obrvu i počeo čupavu glavu.
„Dovraga, to onda znači... Hej, kamo si krenuo?“

„Što dalje odavde.“

„Ali nisi još uzeo piće.“

„Snaći ću se i bez njega.“

„Hoćeš li?“ viknuo je za mnom.

Hodao sam među nadgrobnim spomenicima i stigao do crkve.

Vrata su bila pritvorena pa sam ušao.

Stajala je kraj oltara, okrenuta leđima, i slagala cvijeće u vazuu. Udahnio sam i pokušao mirno disati, ali srce mi je već bilo izvan kontrole. Prišao sam joj sporim korakom. Ipak je poskočila kad sam se nakašljao.

Naglo se okrenula. Dvije stepenice koje su vodile do oltara značile su da gleda na mene odozgo. Oči su joj bile crveni, uski procijepi između teških vjeđa. Pomislio sam da se vidi kako mi srce udara i da će mi uskoro probiti rupu u prsima.

„Što želiš?“ Glas joj je bio promukao od plača.

Nestalo je.

Sve što sam planirao reći nestalo je, zaboravljeno.

Ostala je samo posljednja rečenica.

Pa sam je izgovorio.

„Lea, volim te.“

Vidio sam kako je trepnula, kao da je užasnuta.

Nastavio sam, ohrabren činjenicom da me nije odmah izbacila:
„Želim da ti i Knut pođete sa mnom. Tamo gdje nas nitko neće pronaći. U veliki grad. U grad s arhipelagom i pireom i srednje jakim lagerom. Možemo pecati i ići u kazalište. A poslije toga možemo polako odšetati do našeg stana na Strandvägen. Ne mogu si priuštiti veliki stan ako odaberemo tu ulicu jer je skupa. Ali stan bi bio naš.“

Prošaptala je nešto dok su joj suze punile ionako crvene oči.

„Što?“ Zakoračio sam prema njoj, ali stao sam kad je podigla ruke. Držala je ispred sebe buket uvelog cvijeća, kao da se želi zaštititi. Ponovila je, ovaj put glasnije.

„Jesi li to rekao i Aniti?“

Osjećao sam se kao da me netko zalio kantom vode iz Barentsova mora.

Lea je odmahнула glavom. „Bila je ovdje. Došla je izraziti sućut zbog Huga. Rekla je da nas je vidjela u mom autu pa se pitala gdje si. Jer si joj obećao da ćeš se vratiti.“

„Lea, ja...“

„Nema potrebe, Ulfe. Samo odi.“

„Neću! Znaš da sam se morao sakriti negdje. Johnny me tražio. Nisam znao kamo bih, a Anita mi je ponudila svoju kuću.“

Učinilo mi se da čujem tračak sumnje u njezinom glasu. „Znači, nisi je ni taknuo?“

Htio sam zaniijekati, ali mišići vilice bili su mi kao paralizirani, a usta razjapljena. Knut je bio u pravu: ni laganje mi ne ide.

„Ja... ja... možda sam je taknuo. Valjda. Ali to mi nije ništa značilo.“

„Nije li?“ šmrcnula je Lea i nadlanicom obrisala suzu. „Možda je tako najbolje, Ulfe. Ionako ne bih mogla otići s tobom, ali sada barem neću morati brinuti o tome što bi bilo kad bi bilo.“

Spustila je glavu, okrenula se i pošla prema sakristiji. Bez dugog oproštaja.

Htio sam pojuriti za njom. Zaustaviti je. Objasniti joj. Moliti. Natjerati je. Ali kao da sam u potpunosti ostao bez energije, bez prijašnje odlučnosti.

I dok je zvuk lupanja vratima odjekivao među zidovima, znao sam da Leu vidim posljednji put.

Isteturao sam na danju svjetlost. Stajao sam na stepenicama crkve i očima punim suza gledao u beskrajne redove nadgrobnih spomenika.

Tama je stigla i sve prekrila. Rupa me usisala, uvukla me u sebe i nema tog pića na svijetu koje bi to zaustavilo.

Ali naravno, čak i kada nimalo ne pomaže, piće je i dalje piće. Kad sam pokucao na Mattisova vrata i ušao, on je već imao dvije boce na stolu.

„I mislio sam da ćeš se vratiti“, nacerio se.

Uzeo sam boce i bez riječi otišao.

Petnaesto poglavlje

Kako priča završava? Moj je djed bio arhitekt. Govorio je da crta – i priča – završava tamo gdje počinje. I obrnuto. Projektirao je crkve jer je, kako je govorio, bio dobar u tome, a ne zato što je vjerovao u postojanje nekakvih bogova. Bio je to način da plaća račune. A govorio je i to da bi rado vjerovao u Boga zbog kojeg mu plaćaju da gradi crkve. Da bi onda i posao bio smisleniji.

„Trebao bih raditi bolnice u Ugandi“, govorio je. „Moglo bi ih se isplanirati za pet dana, a sagraditi za deset. Tako bismo spašavali živote. Umjesto toga, mjesecima projektiram spomenike praznovjerju koje ne spašava nikoga.“

Svoje je crkve zvao utočištem. Utočište pred strahom od smrti. Utočište za neizlječivu ljudsku nadu u beskrajni život.

„Bilo bi jeftinije dati ljudima za utjehu toplu dekvicu i medvjedića“, govorio je. „Ali vjerojatno je bolje da ja projektiram crkve koje ljudi mogu gledati, umjesto da puštam drugim idiotima da to upropaste. Danas su napunili zemlju užasima koje zovu crkvama.“

Sjedili smo u smradu staračkog doma, moj bogati ujak, moj rođak i ja, ali ova dvojica nisu slušala. Basse je ponavljao sve ono što je rekao već stotinu puta. Oni su samo kimali glavama, mrmljajući kao da se slažu i pogledavali na sat. Prije nego smo ušli, moj je ujak rekao da je pola sata dovoljno. Htio sam ostati duže, ali ujak je vozio. Basse je sve češće bio zbunjen, ali uživao sam ga slušati kako ponavlja što misli o životu. Možda zato jer mi je to davalo osjećaj da se stvari mogu srediti, usprkos svemu.

„Umrijet ćeš. Primi to kao muškarac, dečko!“

Brinula me mogućnost da bi ga jedna od starijih sestara, s golemim križem oko vrata, mogla uvjeriti da preda dušu njihovom bogu, sad kad mu se bliži kraj. Valjda sam pomislio da bi to bilo traumatično za dečka koji je odrastao uz djedov ateizam. Nisam vjerovao u život poslije smrti, ali vjerovao sam u smrt poslije života. U svakom slučaju, tome sam se najiskrenije nadao i to sam iskreno želio.

Prošla su dva dana otkako su se za Leom zalupila vrata. Dva dana u krevetu u kolibi, dva dana slobodnog pada u rupu, dok sam praznio boce s pićem. Pa, kako završavamo ovu priču? Dehidriran, isteturao sam iz kreveta i oteturao do potoka. Kleknuo sam u vodu i pio. Poslije sam pogledao svoj odraz u plićaku, iza nekih stijena. A onda sam znao. *Pucat ćeš u odraz*. Dovraga, zašto ne? Neće me dohvatiti oni. Dohvatit ću sam sebe. Ovdje je kraj linije. I što je, dovraga, tako grozno u tome?

Son cuatro días, govorio je Basse. Život traje četiri dana.

Gotovo ekstatičan zbog odluke, odjurio sam do kolibe. Puška je bila naslonjena na zid. Bila je to dobra odluka, odluka bez posljedica za ostatak svijeta. Nitko neće plakati za mnom, nikome neću nedostajati, nikome neće biti žao. Bilo mi je teško zamisliti da postoji netko zamjenjiviji od mene. Ukratko, bila je to odluka koja bi svima koristila. Samo sam je trebao provesti u djelo, prije nego se previše uplašim, prije nego me moj lažljivi, nepouzdana mozak nekim očajničkim argumentom uspije uvjeriti da nastavim ovo bijedno postojanje.

Naslonio sam kundak puške na pod i stavio cijev u usta. Čelik je imao gorak i slankast okus baruta. Da bih dohvatio okidač, morao sam gurnuti cijev tako duboko u grlo, da sam se gotovo ozlijedio. I dalje sam ga jedva doticao vrhom kažiprsta. Hajde više. Samoubojstvo nije tako strašno. Prvi je put najteže.

Okrenuo sam rame i povukao okidač. Začulo se prazno klikanje. Jebemti. Zaboravio sam da su meci završili u sobu. Ali imao sam ih još. Negdje. Pretražio sam ormare i police. Nisu bili na mjestima na kojima bih odložio kutiju sa streljivom. Na kraju sam kleknuo, pogledao ispod kreveta i ondje je našao. Ubacio sam metke u spremnik. Da, znam da je dovoljan jedan metak u glavu, ali iz nekog sam se razloga osjećao sigurnije znajući da ih je više, za slučaj da nešto krene krivo. I da, prsti su mi drhtali pa mi je trebalo vremena. Ali naposljetku sam ugurao spremnik u pušku i napeo je onako kako mi je Lea pokazala.

Opet sam gurnuo cijev u usta. Bila je mokra od sline. Posegnuo sam za okidačem. Ali puška kao da se produžila. Ili sam se ja skratio. Zar odustajem? Ne, konačno sam uspio saviti prst oko okidača. Kad sam odlučio da će se to dogoditi, nisam htio dopustiti

da me mozak spriječi. Čak ni moj mozak nije mogao naći dovoljno dobre protuargumente. I on je žudio za odmorom. Više nije htio padati, žudio je za drukčijom tamom. Duboko sam udahnuo i počeo pritiskati.

Udahnuo sam još jednom i pokušao povući okidač. Zujanje u ušima kao da je dobilo nekakvu melodiju.

Čekaj malo, taj zvuk nije dopirao iz moje glave, nego izvana. Zvonjava zvonâ. Vjerojatno je vjetar promijenio smjer, ali nisam mogao zanijekati da je zvonjava crkvenih zvona prikladna. Pritisnuo sam okidač malo jače, ali još mi je nedostajao milimetar do pucnja. Savio sam koljena i pokušao progutati još djelić cijevi. Bedra su me boljela.

Crkvena zvona i dalje su zvonila.

Sada?

Primijetio sam da se vjenčanja i sprovodi održavaju u jedan sat. Krštenja i službe su nedjeljom. A u kolovozu, koliko je meni poznato, nema vjerskih praznika.

Cijev mi je kliznula dublje u grlo. Ovdje. Sada.

Nijemci.

Lea mi je rekla da su zvonili crkvenim zvonima kako bi javili članovima pokreta otpora da Nijemci stižu po njih.

Zatvorio sam oči. Pa ih opet otvorio. Izvukao sam cijev iz usta i ustao. Odložio sam pušku kraj vrata i prišao prozoru okrenutom prema selu. Nikoga nisam mogao vidjeti. Podigao sam dalekozor. Ništa.

Da budem siguran, provjerio sam i drugi smjer, onaj prema šumi. Opet ništa. Namjestio sam dalekozor kako bih provjerio greben iza drveća. Bili su ondje.

Bila su četvorica. I dalje su bili predaleko da bih mogao vidjeti tko su. Ali prepoznao sam jednog. Sad nije bilo teško prepostaviti tko su ostala trojica.

Mattisovo se tijelo njihalo s jedne na drugu stranu. Novac koji sam mu dao očito nije bio dovoljan, pa je prihvatio i ponudu druge strane. Pretpostavljam da im je dodatno naplatio vodstvo do kolibe, kako bi mi se prikrali na najbolji i najmanje primjetan način.

Ali zakasnili su. Ja ću dovršiti posao umjesto njih. Nisam imao želju trpjeti mučenje prije smrti. Ne zato što bi to previše boljelo, nego zato

što ne bi dugo trebalo da im kažem kako sam sakrio novac u zidu kolibe, a drogu ispod podnih dasaka praznog stana. Bio je prazan jer su se ljudi nerado useljavali u stanove u kojima se netko ubio. Iz te je perspektive Toralf donio financijski pogrešnu odluku kad se ubio u svom stanu. Trebao je odabrati mjesto na kojem njegovi nasljednici neće doživjeti pad vrijednosti. Na primjer, lovačku kolibu bogu iza nogu.

Pogledao sam pušku naslonjenu na zid. Ali nisam je dirao. Imao sam dovoljno vremena. Morali su proći kroz šumu, a za to im treba još barem deset minuta, možda i petnaest. Ali to nije bio razlog.

Slušao sam crkvena zvona. Zvonila su i dalje. Zvonila su za mene. A ona je potezala užad. Moja je ljubljena ignorirala crkvene običaje; nije ju bilo briga što će reći svećenik i suseljeni, nije brinula ni za svoj život jer je Mattis vjerojatno shvatio što radi. Na umu joj je bilo samo jedno: upozoriti tipa kojeg više nije htjela vidjeti, da Johnny stiže.

A to je sve promijenilo.

Sada su se prikradali između drveća i kroz dalekozor sam vidio obrise one trojice. Jedan je donekle sličio ptici: mršavi vrat virio mu je iz prevelike jakne. To je Johnny. Vidio sam i da nešto visi s ramenâ druge dvojice. Puške. Vjerojatno automatske. Ribar je imao pun kontejner takvih pušaka u skladištu u luci.

Procijenio sam svoje šanse. Mogao sam ih skidati jednog po jednog ako pokušaju napasti kolibu. Ali oni to neće učiniti. Mattis će im pomoći da istraže teren. Spustit će se do potoka kako bi se dovoljno približili kolibi da je raznesu u paramparčad. Osvrnuo sam se oko sebe. Jedino iza čega sam se mogao sakriti bilo je napravljeno od drva, pa bih jednako tako mogao stati pred kolibu i početi mahati. Drugim riječima, moja je jedina šansa bila ubiti ih prije nego što oni ubiju mene. A za to će morati prići bliže. Morat ću ih pogledati u lice.

Trojica su nestala u šumi. Četvrti, onaj u odijelu i s puškom, malo je zaostao i nešto viknuo. Nisam čuo što.

Sljedećih nekoliko minuta neće me moći vidjeti od šume. To mi je bila prilika za bijeg. Mogao bih otrčati do sela i uzeti Volkswagen. Ako mislim tako učiniti, onda to moram napraviti sada. Zgrabiti pojas s novcem i...

Dvije točke.

Činilo se kao da lete po vrištini i spuštaju se do drveća.

A tad sam shvatio što je tip viknuo. I shvatio sam da su mislili na sve. Vidio sam pse. Dva psa. Bili su tihi. Palo mi je na pamet da psi koji ne laju dok su vani, moraju biti prokleta dobro dresirani. Nemam nikakve šanse, ma kako brzo trčao.

Situacija izgleda sve lošije. Možda ne tako loše kao prije tri minute, dok sam stajao ovdje s puškom u ustima, ali sada je sve bilo posve drukčije. Daleki, mukli zvuk crkvenih zvona nije mi govorio samo da su na putu k meni mutni likovi, nego i to da sada imam što izgubiti. Osjećao sam kao da me istovremeno probadaju dva noža, jedan vreo, a drugi hladan, jedan od sreće, a drugi od straha od smrti. Nada je prava kuja.

Osvrnuo sam se oko sebe.

Pogled mi je pao na Knutov nož.

Sreća i strah od smrti. Nada.

Čekao sam dok nisam vidio kako četvrti muškarac nestaje u šumi zajedno s psima, a onda sam zgrabio iz rupe u zidu pojas s novcem, otvorio vrata i istrčao van.

Jato muha podiglo se sa soba kad sam kleknuo kraj njega. Vidio sam da su se sada i mravi bacili na posao, pa je napuhnuti leš životinje izgledao kao da je još živ. Osvrnuo sam se preko ramena. Koliba je bila između mene i šume pa ću biti skriven sve dok ne stignu do nje. Ali nemam puno vremena.

Zatvorio sam oči i zario nož u trbuh soba.

Začulo se dugo stenjanje kad je plin izašao iz strvine.

A onda sam povukao nož niz trbuh. Zadržao sam dah kad su crijeva ispala. Bilo je manje krvi no što sam očekivao. Vjerojatno se skupila u dnu trupla, ili se možda zgrušala. Ili je pojedena. Naime, sad sam vidio da nije samo vanjski dio strvine prepun života. I meso se migoljilo, žućkasto od crva koji su puzali i množili se. Jebem ti sve.

Duboko sam udahnuo. Zatvorio sam oči, progutao žuč koja mi se penjala uz grlo i navukao svileni šal preko usta i nosa. Potom sam gurnuo obje ruke u sobovu utrobu i povukao golemu, sluzavu vreću koja je, pretpostavljao sam, bila želudac. Povremeno sam koristio nož kako bih je dokraja izvukao. Nekako se otkotrljala niz padinu.

Zagledao sam se u tamnu unutrašnjost strvine. Nisam htio ući. Za samo nekoliko minuta, možda i sekundi, oni će stići ovamo, ali i dalje

nema šanse da uđem u to smrdljivo, odvratno truplo. Moje tijelo to odbija.

Začuo sam jednog psa kako je kratko zalajao. Sranje.

Pomislio sam na Leu, na njezine oči, na njene usne dok joj se osmijeh polako širi preko lica, na njezin dubok, topao glas kako mi govori: „Uspio si, Ulfe.“

Progutao sam knedlu, a onda uhvatio dijelove kože i uvukao se u strvinu.

Iako je sob stvarno bio velik i premda sam uklonio dobar dio iznutrica, nije bilo previše mjesta. Morao sam se posve uvući i pokušati ga zatvoriti preko sebe. Sve je bilo ljepljivo od raznih tekućina i vruće od plinova i energije koja se oslobađa truljenjem te od zajedničke vreline sitnih insekata koji se brzo pomiču uokolo, onako kako rade u mravinjaku. Više nisam mogao zadržavati mučninu i počeo sam povraćati. I povraćati.

Postupno sam se počeo osjećati bolje. Ali i dalje su me mogli vidjeti izvana. Kako ću zatvoriti otvor? Pokušao sam uhvatiti dvije strane procijepa i držati rubove, ali bili su tako skliski da su mi iskliznuli iz stiska.

No imao sam i većih problema. Preko visoravni do mene su dojurila dva golema, crna psa.

Bacili su se na soba. Jedan je gurnuo glavu u strvinu i zalajao na mene. Bocnuo sam ga nožem i glava je nestala. Ali onda je počelo lajanje. Morao sam zatvoriti strvinu prije nego muškarci stignu. Lajanje je bilo sve glasnije, a onda sam začuo i glasove.

„Koliba je prazna!“

„Tu je neka životinja!“

Gurnuo sam nož kroz sobovu kožu pri dnu otvora, navukao je preko vrha i uspio kroz to progurati nož prije nego mi je stisak popustio.

Upotrijebio sam nož kao spajalicu. Dva su okreta bila dovoljna da se rupa zatvori. Sada sam samo morao čekati i nadati se da nisu naučili pse govoriti.

Čuo sam korake kako se približavaju.

„Odvuci pse, Styrkeru. Mislio sam da ih znaš kontrolirati.“

Osjetio sam kako me obuzima hladnoća. Da, bio je to glas čovjeka koji me došao ubiti u moj stan. Johnny se vratio.

„Tu je nekakva strvina“, rekao je Styrker. „Nije lako kad imaš malen mozak i gomilu nagona.“

„Govoriš o psima ili o sebi?“

„Kriste, kako to smrdi“, zastenjao je treći glas. Odmah sam ga prepoznao: Brynhildsen iz stražnje prostorije, tip koji je stalno varao. „Što mu je to među rogovima? I zašto su crijeva vani? Ne bismo li trebali provjeriti...?“

„Dohvatili su ga vukovi“, objasnio je Mattis. „Oprostite na upadu, ali nemojte udisati previše smrada, otrovan je.“

„Stvarno?“ začuo sam Johnnyjev tihi glas.

„Botulizam“, odgovorio je Mattis. „Spore se šire zrakom. Jedna je dovoljna da ubije čovjeka.“

Dovraga! Ipak ću umrijeti ovako, ovdje, od neke jebene bakterije?

„Simptomi su neugodan umor u očima“, nastavio je Mattis. „I gubite sposobnost izražavanja. Zato odmah spaljujemo mrtve sobove. Kako bismo se mogli i dalje gledati i voditi razuman razgovor.“

Zavladala je tišina. Zamišljao sam kako Johnny proučava Mattisa i pokušava odgonetnuti njegov vječni cerek.

„Styrkeru i Brynhildsenu“, rekao je Johnny. „Vas dvojica okrenite kolibu naglavce. I povedite te proklete pse sa sobom.“

„Nije unutra, nema šanse da je unutra“, uporno je ponavljao Brynhildsen.

„Znam to. Ali ako nađemo novac i drogu, znamo da je i dalje negdje ovdje.“

Čuo sam pse kako luđački laju dok su ih odvlačili.

„Oprostite što pitam, ali što će biti ako ništa ne nađete?“

„Onda si možda ipak bio u pravu“, odgovorio je Johnny.

„Znam da je bio u onom čamcu“, rekao je Mattis. „Bio je tek pedeset metara od obale, ali on je ružni južnjak, nemamo takvih ovdje. S pristojnim čamcem i dobrim vjetrom mogao je odmaknuti stvarno daleko.“

„A ti si usred noći ležao na obali?“

„To je najbolje mjesto za spavanje ljeti.“

Osjetio sam kako mi nešto puže po dnu potkoljenice. Preveliko je da bude crv ili mrav. Disao sam na usta, ne na nos. Zmija ili miš? Molim te, neka bude miš. Slatki, mali, krzneni miš, može biti i gladan, samo ne...

„Stvarno?“ Johnnyjev je glas sada bio još dublji. „A najbrži put iz sela i kroz šumu je oko cijelog hrpta? Trebalo nam je više od sata. Kad sam prošli put bio ovdje, trebalo mi je manje od pola sata.“

„Da, ali ubio bi te da je bio kod kuće.“

Životinja – ili nešto drugo – sada mi se pomicala po stopalu. Osjetio sam gotovo neodoljiv poriv da je šutnem, ali znao sam da će primijetiti i najmanji pokret ili zvuk.

„Znaš što?“ prezrivo je zarežao Johnny. „Baš se pitam...“

„Oh? Možda si sitne građe, južnjače, ali glava ti je dovoljno velika.“

„Nije stvar u tome da Jon Hansen ne zna pucati, stvar je u tome da nema muda.“

„Stvarno? Pa, pokazao bih ti brži put da si to prije spomenuo...“

„Spomenuo sam ti, laponski gade!“

„Možda na sjevernonorveškom.“

Stvorenje mi je stiglo do koljena i sad se pomicalo po mom bedru. Iznenada sam shvatio da mi je s unutarne strane hlača.

„Šššš!“

Jesam li uzdahnuo ili se pomakao?

„Kakav je to zvuk?“

Zavladala je potpuna tišina. Zadržao sam dah. Blagi Bože...

„Crkvena zvona“, rekao je Mattis. „Danas pokapaju Williama Svartsteina.“

Što ako je to leming? Čuo sam da su to nervozni mali gadovi, a upravo mi se približavao mudima. Najnježnije što sam mogao, uhvatio sam nogavicu hlača i čvrsto je potegao. Tkanina mi se zalijepila o bedro i blokirala stvorenju put.

„Dosta mi je ovog smrada“, rekao je Johnny. „Provjerimo kod potoka. Ako su psi i dalje zbunjeni zbog soba, možda se ondje sakrio.“

Čuo sam kako odlaze niz padinu. Stvorenje u mojim hlačama guralo se prema blokadi u tunelu, a onda odlučilo otići putem kojim je i došlo. Kratko poslije toga čuo sam glas iz kolibe: „Ovdje nema ničega, samo puška i njegovo odijelo!“

„Dobro dečki, idemo nazad prije kiše.“

Čekao sam. Činilo mi se da čekam satima, ali prošlo je možda desetak minuta. Onda sam izvukao nož iz sobove kože i izašao.

Zrak je bio čist.

Šuljao sam se kroz vrištinu prema potoku. Ušao sam u ledenu vodu i pustio da se slijeva po meni, da me čisti od smrti, šoka i truleži. Polako, polako sam oživio.

Šesnaesto poglavlje

Dragi Bože...

Nisam to izgovorio, ali sam pomislio dok sam ležao u strvini. Mislio sam to jednako glasno kao da stojim na uglu ulice i vičem iz svega glasa. I čudovišta su otišla, kao što su odlazila dok sam bio malen i dok su se skrivala ispod mog kreveta, u kutiji s igračkama, ili u ormaru.

Je li stvarno tako jednostavno? Zar samo moram moliti?

Sjedio sam ispred kolibe, pušio i gledao u nebo. Olovnosivi oblaci sada su prekrivali čitavo nebo i donosili sa sobom tamu. Kao da je svijet oko mene bio u groznici. Vrijeme je bilo teško, mutno i toplo, ali već u sljedećem trenutku moglo bi postati ledeno, ako bi puhnuo vjetar.

Bog. Spasenje. I život vječni. Bila je to privlačna misao. Skrojena za sveta, izmučena srca. Tako privlačna da je djed naposljetku popustio, zanemario razum i uložio sve na nadu. „Ne možeš reći *ne* onome što je slobodno, znaš?“ rekao mi je i namignuo. Poput šesnaestogodišnjaka bez prebite lipe u džepu, koji se ušuljao u diskovni s krivotvorenim kartom i lažnom osobnom.

Spakirao sam par stvari koje ću ponijeti. Odjeću, cipele, odijelo, pušku i dalekozor. Oblaci još nisu ispustili kišu, ali uskoro će.

Johnny će se vratiti. Bilo je očito da ne vjeruje Mattisu. A to je bilo i ispravno kad je o Mattisu riječ. Obilaznica oko cijelog hrpta. Botulizam. Da me vidio kako odlazim čamcem. Pogreb Williama Svartsteina.

Ne sjećam se mnogo od protraćenih godina na sveučilištu, ali sjećam se Williama Blackstonea, filozofa prava iz osamnaestog stoljeća koji se bavio istim područjem kao i Mattis – križanjem prava i vjere u Boga. Sjećam ga se jer ga je djed koristio, uz Isaaca Newtona, Galilea Galileija i Sørensa Kierkegaarda, kao primjer da su i najoštriji umovi spremni vjerovati u ideje i gluposti kršćanstva, ako bi mislili da imaju priliku pobjeći smrti.

Mattis me nije izdao. Upravo suprotno – spasio me. Tko se onda javio Johnnyju i rekao mu da ipak nisam napustio Kåsund?

Osjetio sam još jedan nalet vjetra, koji kao da mi je htio reći da je vrijeme za polazak. Čula se tutnjava sa zapada. Dobro, dobro, sada sam spreman. Bila je noć. Ako Johnny i ostali nisu napustili Kåsund, onda negdje spavaju.

Ugasio sam cigaretu na zidu kolibe, podigao kožnatu torbu i prebacio pušku preko ramena. Krenuo sam stazom ne okrećući se. Samo naprijed. I tako će biti odsad nadalje. Sve što je iza mene mora ostati ondje.

Kad sam zakoračio na šljunčanu cestu, nebo je tutnjalo i pucketalo od iščekivanja. Bilo je tako mračno da sam mogao vidjeti samo obrise kuća i par osvijetljenih prozora.

Nisam vjerovao ni u što, ništa nisam očekivao i ničemu se nisam nadao. Samo sam se htio javiti, vratiti pušku i dalekozor te zahvaliti na posudbi. I na životu. I pitati je bi li možda htjela provesti sa mnom ostatak života. A onda ću otići, s njom ili bez nje.

Prošao sam kraj crkve. Pokraj Anitine kuće. I pored molitvene dvorane. A tad sam se našao ispred Leine kuće.

Iznenada je prema meni poletio sjajan, iskrivljen, vještiji prst. Kuća, garaža i uništeni Volvo na trenutak su osvijetljeni sablasnom, plavkastom svjetlošću. A onda se začulo krckanje koje prethodi početku oluje.

Bili su u kuhinji.

Vidio sam ih kroz prozor jer je unutra gorjelo svjetlo. Lea je bila oslonjena o radnu plohu, tijela izvijenog unatrag u neprirodnom položaju. Ove je stajao s nožem u ruci, glave nagnute naprijed. Nož je bio veći od onoga koji je upotrijebio na meni. Mahao joj je njime ispred lica. Prijetio joj je. Ona se povijala unazad, sve više i dalje od noža, dalje od svog šogora koji ju je slobodnom rukom uhvatio za vrat. Čuo sam kad je vrisnula.

Naslonio sam pušku na rame. Uhvatio sam njegovu glavu u ciljniku. Stajao je bočno okrenut prozoru i mogao sam ga pogoditi u sljepoočnicu. Ali kroz glavu mi je prošla mutna ideja o lomu svjetlosti pa sam malo spustio nišan. Do razine prsa. Podigao sam laktove, duboko udahnuo – nije bilo vremena za više od toga – pa opet spustio laktove, izdahnuo i polako pritisnuo okidač. Osjetio sam

čudan mir. A onda je još jedan prst svjetlosti proparao nebo i vidio sam kako automatski okreće glavu prema prozoru.

Sve se oko mene smračilo, ali on je i dalje gledao u prozor. U mene. Vidio me. Djelovao je iznurenije nego zadnji put, vjerojatno zato jer je danima pio. Psihотиčan zbog manjka sna, ili lud od ljubavi, lud od tuge za bratom, lud zbog zarobljenosti u životu koji nije želio. Da, možda je stvar u tome, možda je bio nalik na mene.

Pucat ćeš u odraz.

Dakle, ovo je bila moja sudbina: pucat ću u čovjeka, policija će me uhititi, osuditi i poslati u zatvor. Ondje će se pojaviti Ribarovi ljudi i staviti točku na sve to. Dobro. Mogu to prihvatiti. Nije problem u tome. Problem je u tom što sam mu vidio lice.

Osjetio sam da mi kažiprst popušta, kao da je okidač ojačao i odgurnuo moj bespomoćni prst. Opet neću uspjeti.

Iznad mene se začula nova grmljavina, poput glasa koji reži naredbu.

Knut.

Čak je i Futabayama gubio prije nego je počeo pobjeđivati.

Još sam jednom duboko udahnuo. Morao sam se riješiti blokade. Naciljao sam ravno u Oveovo ružno lice i opalio.

Pucanj je odjeknuo iznad krovova. Spustio sam pušku, a onda pogledao kroz razbijeno staklo. Lea je držala ruke ispred usta i gledala u nešto dolje. A prizor na bijelom zidu iznad njezine glave, podsjećao je na groteskni crtež ruže.

Posljednja je jeka utihnula. Sigurno ju je čuo cijeli Kåsund i selo će uskoro biti na nogama. Popeo sam se uza stepenice. Pokucao sam – ne znam zašto. Pa ušao. I dalje je stajala u kuhinji, nije se ni pomakla, samo je zurila u tijelo koje je ležalo u lokvici krvi. Nije podigla pogled, ne znam je li uopće znala da sam ovdje.

„Lea, jesi li dobro...?“

Samo je kimnula.

„A Knut...“

„Poslala sam ga djedu“, prošaptala je. „Mislila sam da će, ako shvate zašto sam zvonila crkvenim zvonima, doći ovamo i...“

„Hvala ti“, rekao sam. „Spasila si mi život.“

Nakrivio sam glavu i pogledao mrtvaca. Zurio je preda se staklastim pogledom. Bio je preplanuo, više nego prije, ali lice mu je bilo

netaknuto. Izuzev nevidljive rupe na čelu, tik ispod plave kose.

„Vratio se“, prošaptala je. „*Znala* sam da će se vratiti.“

Tada sam shvatio. Lijevo mu je uho bilo cijelo. Na njemu nije bilo ni traga rani. Kad je Lea rekla da se vratio, mislila je na...

„*Znala* sam da nema mora ni zemlje koji bi mogli pokoriti ovog đavla“, rekla je. „Ma kako ga duboko zakopali.“

Bio je to Hugo. Brat blizanac. Pucao sam u odraz.

Čvrsto sam zatvorio oči. I opet ih otvorio. Ali ništa se nije promijenilo. Nisam sanjao. Ubio sam joj muža.

Morao sam se nakašljati kako bi mi glasnice proradile.

„Mislio sam da je Ove. Izgledao je kao da će te ubiti.“

Napokon me pogledala.

„Bolje da si ubio Huga nego Ovea. Ove se nikad ne bi usudio taknuti me.“

Pokazao sam prema truplu. „Ali on bi?“

„Nedostajao je jedan pokret nožem.“

„Zašto?“

„Zato što sam mu rekla.“

„Što si rekla?“

„Da želim otići odavde. Da želim povesti Knuta sa sobom. Da ga više nikad ne želim vidjeti.“

„Ni njega nisi više htjela vidjeti?“

„Rekla sam mu da... da sam zaljubljena u drugog.“

„U drugog?“

„U tebe, Ulfe.“ Odmahnula je glavom. „Ne mogu si pomoći. Volim te.“

Riječi su podrhtavale među zidovima, zvučeći poput himne. Plava svjetlost u njenim očima bila je tako snažna da sam morao skrenuti pogled. Oko jednog joj se stopala skupljala sve veća lokvica krvi.

Napravio sam korak prema njoj. Dva. Objema nogama zagazio sam u krv. Nježno sam joj spustio ruke na ramena. Htio sam provjeriti je li dobro prije nego je privučem k sebi. Ali prije no što sam to učinio, ona je pala na mene i zagnjurila lice ispod moje brade. Zajecala je jednom, pa dvaput. Osjetio sam njene tople suze kako mi kaplju po ovratniku košulje.

„Dođi“, povukao sam je.

Ugurao sam je u dnevnu sobu koju je osvijetlila munja, pokazavši mi put do kauča. Legli smo na njega, stisnuti jedno uz drugo.

„Tako sam se uplašila kad je iznenada stao na dovratku u kuhinji“, prošaptala je. „Rekao je da se napio na brodu dok je motor radio. Kad se probudio, bio je daleko na moru i ponestalo mu je goriva. Imao je vesla, ali vjetar je gurao brod sve dalje i dalje. Prvih je nekoliko dana mislio da je tako vjerojatno najbolje. Naposljetku, uvjerali smo ga da je za sve kriv i da je bezvrijedan nakon što je ozlijedio Knuta. Ali onda je pala kiša i on je preživio. Potom je vjetar promijenio smjer. Tad je odlučio da nije sve njegova krivnja.“ Gorko se nasmijala. „Stajao je ondje i govorio da će on to riješiti, da će dovesti Knuta i mene u red. Kad sam mu rekla da Knut i ja odlazimo, pitao je postoji li netko drugi. Onda sam rekla da odlazimo sami, ali i da volim nekoga drugog. Mislila sam da bi to trebao znati. Da mogu voljeti muškarca. Jer će tako shvatiti da me nikad više neće vratiti.“

Dok je govorila, temperatura u sobi se spustila pa se stisnula uz mene. Dosad nitko nije došao provjeriti zašto je puška opalila. A kad se sljedeći put oglasila grmljavina, shvatio sam i zašto. I shvatio sam da nitko neće doći.

„Zna li još tko da se vratio?“ upitao sam.

„Mislim da ne zna“, odgovorila je. „Danas popodne je vidio neka poznata mjesta i doveslao kući. Vezao je brod na obali i došao ravno ovamo.“

„Kad je to bilo?“

„Prije pola sata.“

Prije pola sata!? Dok je sve bilo mračno, a oluja je natjerala ljude da ostanu u kućama. Nitko nije vidio Huga, nitko nije znao da je živ. *Da je bio živ*. S mogućom iznimkom čovjeka koji je rado šetao noću. Za sve ostale Hugo Eliassen bio je samo ribar kojeg je uzelo more. Ribar kojeg više nisu tražili. Volio bih da sam to ja. Da me više ne traže. Ali, kao što je Johnny rekao: *Ribar ne prestaje tražiti svoje dužnike, sve dok ne vidi truplo*.

Još jedan bljesak munje osvijetlio je sobu. A onda se opet smračilo. Ali vidio sam to. Vidio sam to savršeno jasno. Kao što sam rekao, mozak je čudna ali i divna stvar.

„Lea?“ zazvao sam.

„Da?“ prošaptala mi je u vrat.

„Mislim da imam plan.“

Sedamnaesto poglavlje

Taktika spaljene zemlje.

Tako sam si opisao svoj plan. Povuci ću se kao što su učinili i Nijemci. A onda ću nestati. Potpuno nestati.

Prvo smo zamotali njegovo truplo u komad plastike i svezali ga užetom. Onda smo temeljito oprali zidove i pod. Izvukli smo metak iz kuhinjskog zida. Lea je nagnula tačke i odgurala ih u garažu, gdje sam ja čekao s truplom. Ugurao sam ga u tačke i stavio pušku ispod njega. Vezali smo uže za vrh tački, kako bi mi Lea mogla pomoći. Otišao sam u radnu sobu i pronašao kliješta. Onda smo krenuli.

Vani nije bilo ni žive duše i bilo je umirujuće mračno. Pretpostavljao sam da će proći još tri ili četiri sata prije nego ljudi počnu ustajati, ali sam ipak prebacio ceradu preko tački. Prošlo je jednostavnije nego što sam očekivao. Kad bi mi se ruke umorile, Lea bi me zamijenila za tačkama, a ja bih vukao.

Knut ih je vidio da dolaze u automobilu s tablicama Osla.

„Dojurio je i rekao mi da su došla trojica muškaraca s dva psa“, pričala mi je Lea. „Htio je otrčati k tebi i upozoriti te, ali rekla sam mu da je to opasno zbog pasa koji bi ga mogli nanjušiti i krenuti za njim. Pa sam otrčala Mattisu i rekla mu da mi mora pomoći.“

„Mattisu?“

„Kad si rekao da je tražio od tebe novac za razne usluge, bilo mi je prilično jasno o čemu je riječ. Plaćen je da se ne javi Oslu i ne izda te.“

„Ali kako si znala da to ipak nije učinio?“

„Jer je to napravila Anita.“

„Anita?“

„Nije došla izraziti sućut. Došla je saznati imam li dobro objašnjenje za vožnju u automobilu s tobom. Odmah mi je bilo jasno da moje objašnjenje nije dovoljno dobro. Ona dobro zna da ne bih otišla u kupovinu u Altu sa strancem s juga. A ja dobro znam za što je sposobna prezrena žena...“

Anita. Nitko ne daje lažna obećanja Aniti.

Imala je moju dušu, Johnnyjev telefonski broj i dovoljno razuma da zbroji dva i dva. Ipak sam dobio ono što ona širi.

„Vjerovala si Mattisu?“ upitao sam.

„Jesam.“

„On je lažljivac i ucjenjivač.“

„I cinični poslovni čovjek koji ti nikad ne daje ni kapi više od onoga što si platio. Ali drži se dogovora. Osim toga, dugovao mi je par usluga. Zamolila sam ga da ih povede dalje od tebe ili da ih barem uspori, i odjurila sam u crkvu oglasiti zvona.“

Ispričao sam kako se Mattis zakleo svim svetim da me vidio kako napuštam Kåsund u čamcu. I kako ih je, kad su ipak inzistirali da provjere kolibu, odveo dugom obilaznicom. Bez te bi obilaznice vjerojatno stigli prije nego bi vjetar promijenio smjer i prije no što bih ja uspio čuti zvona.

„Čudan tip“, zaključio sam.

„Da, čudan tip“, nasmijala se Lea.

Trebao nam je sat da stignemo do kolibe. Primjetno je zahladnjelo, ali oblaci su i dalje bili nisko na nebu. Molio sam se da ne padne kiša. Ne sada. Pitao sam se hoće li mi ovo s molitvama prijeći u naviku.

Kad smo se približili kolibi, učinilo mi se da vidim nekakve obrise kako nestaju bez zvuka i velikom brzinom trče uz greben. Sobova je utroba bila rastrgana, a strvina potpuno otvorena.

Temeljito su tražili novac i drogu. Madrac je bio rastrgan, zidni ormarić srušen, peć otvorena, a pepeo raskopan. Posljednja boca pića ležala je pod stolom, podne su daske bile podignute, a zidne potrgane. To mi je govorilo da droga, skrivena u Toralfovom stanu, neće biti sigurna odluče li je potražiti ondje. Ali u redu je, ionako je nisam mislio uzeti. Točnije, više nisam planirao imati ikakve veze s drogom. Iz više razloga. Zapravo, nije bilo puno razloga, ali bili su dobri.

Lea je čekala vani da izvučem truplo iz plastike. Stavio sam nekoliko slojeva cerade za krovove na krevet pa spustio truplo na njih. Skinuo sam njegov vjenčani prsten. Možda je smršavio dok je bio na moru, a možda mu je oduvijek bio prevelik. Skinuo sam svoj lančić s pločicom i objesio ga oko njegova vrata. A onda sam vrhom

jezika provjerio koji mi je zub slomljen. Izvukao sam kliješta, pričvrstio ih na odgovarajući zub u njegovim ustima i otkinuo ga. Položio sam mu pušku na trbuh, a iskrivljeni metak ispod glave. Pogledao sam na sat. Vrijeme je letjelo.

Pokrio sam truplo još jednim slojem cerade, otvorio bocu alkohola, natopio krevet, ceradu i ostatak kolibe. Ostalo je još malo. Na trenutak sam oklijevao. A onda sam okrenuo bocu naopako, gledajući kako Mattisov nesveti alkohol natapa suhe ostatke poda.

Izvukao sam šibicu iz kutije i zadrhtao kad sam čuo kako grebe sumpor po rubu. Onda sam gledao kako hvata plamen.

Sad.

Ispustio sam šibicu na ceradu.

Pročitao sam da trupla ne gore dobro jer je u nama šezdeset posto tekućine. Možda je stvar u tome. Ali kad sam vidio kako je katranom natopljena cerada planula, nisam očekivao da će ostati mnogo od njega.

Izašao sam i ostavio vrata otvorena, kako bi se vatra dokraja razbuktala.

Nisam morao brinuti.

Vatra kao da nam je govorila. Prvo prigušenim, tihim glasovima, a onda sve glasnije i sve snažnije, dok naposljetku nije došlo do prave kakofonije. Čak bi i Knut bio sretan s ovakvim ognjem.

Kao da je znala o čemu razmišljam, Lea je rekla: „Knut je uvijek govorio da će mu otac gorjeti.“

„A mi?“ upitao sam. „Hoćemo li mi gorjeti?“

„Ne znam“, rekla je i uhvatila me za ruku. „Pokušala sam doći do odgovora, ali smiješno je što ništa ne osjećam. Hugo Eliassen. Deset sam godina živjela s njim pod istim krovom, ali nemam nimalo suosjećanja. Nisam sretna, ali nisam više ni ljutita. I ne bojim se. Prošlo je puno vremena otkako se ne bojim. Ni za Knuta, ni za sebe. Ali bojala sam se za tebe. A znaš što je najčudnije?“

Progutala je knedlu i zagledala se u kolibu koja je bila sva u ognju. Djelovala je nevjerojatno lijepo u crvenkastom odsjaju vatre.

„Nije mi žao. Ni sada, niti ću kasnije požaliti. Ako je ovo što činimo smrtni grijeh, onda ću gorjeti jer neću tražiti oprost. Jedino što sam proteklih dana požalila je to...“, okrenula se prema meni, „...što sam te pustila.“

Noćna je temperatura pala iznenada i naglo; vjerojatno je vrelina kolibe bila kriva za plamen u mojim prsima i čelu.

„Ulfe, hvala ti što nisi odustao.“ Dlanom mi je pomilovala vreli obraz.

„Hmm. Nisam Jon?“

Naslonila se na mene. Usne su joj gotovo doticale moje. „Imajući u vidu naš plan, vjerojatno je bolje da te nastavimo zvati Ulf.“

„Kad smo već kod imena i planova“, pogledao sam je, „hoćeš li se udati za mene?“

Oštro me pogledala. „Sada me prosiš? Dok moj muž gori pred nama?“

„To je praktično rješenje“, rekao sam.

„Baš praktično!“ otpuhнула je.

„Da, praktično je“, prekrizio sam ruke i pogledao u nebo. Pa na sat. „A tu je i činjenica da te volim više nego što sam ikada volio ijednu ženu. Osim toga, čuo sam da Laestadijankama nije dopušteno ljubiti se prije braka.“

Kiša iskrica poletjela je s krova i zidova dok se koliba rušila. Lea se stisnula jače uz mene. Usne su nam se susrele. Ovog puta nije bilo ni truna sumnje.

I ona je ljubila mene.

Dok smo žurili prema selu, koliba je već bila ruševina iz koje se dimilo. Složili smo se da bih se trebao sakriti u crkvi, dok se ona ne spakira i pokupi Knuta kod bake i djeda. Onda će doći po mene u Volkswagenu.

„Ne moraš puno ponijeti“, rekao sam i potapšao pojas s novcem. „Možemo kupiti sve što nam treba.“

Kimnula je. „Ne izlazi van. Doći ću po tebe.“

Rastali smo se na šljunčanoj cesti, točno na mjestu gdje sam susreo Mattisa one noći kad sam stigao u Kåsund. Imao sam osjećaj da je otada prošla cijela vječnost. I sada sam, kao i onda, gurnuo teška crkvena vrata i prišao oltaru. Ondje sam zastao i zagledao se u križ.

Je li djed ozbiljno mislio ono što je rekao – da ne možeš odbiti ono što je slobodno i da je to jedini razlog zašto se predao praznovjerju? Ili je stvar u tome da su mi molitve uslišene, da me čuo onaj tip s križa? Dugujem li mu što?

Duboko sam udahnuo.

Njemu? On je samo čovjek izrezbaren iz jebenog drva. Dolje kraj obale stajale su i stijene kojima su se ljudi molili, a koje su vjerojatno jednako dobro poslužile.

Ali svejedno.

Dovraga.

Sjeo sam u prednju klupu. I razmišljao. Nije previše pretenciozno reći da sam razmišljao o životu i smrti.

Nakon dvadesetak minuta vrata su se s treskom otvorila. Okrenuo sam se. Bilo je previše mračno da bih vidio tko je to. Ali *nije* bila Lea, koraci su bili preteški.

Johnny? Ove?

Srce mi je tuklo u prsima dok sam se pokušavao sjetiti zašto sam pištolj zavitlao u more.

„Eto.“ Rastegnulo je posljednji vokal. Glas je bio dubok i poznat. „Razgovaraš s Gospodom? Pretpostavljam da ga pitaš postupaš li ispravno?“

Iz nekog sam razloga Leine crte lica sada jasnije vidio na njezinom ocu, koji je došao ravno iz kreveta. Ono malo kose što je još imao, nije bilo uredno počešljano kao kad sam ga prije viđao, a košulja mu je bila krivo zakopčana. Zbog toga je izgledao manje strašno, ali osim toga, bilo je nešto u tonu njegova glasa i izrazu lica, nešto što mi je govorilo da je došao u miru.

„Nisam još našao vjeru“, rekao sam. „Ali više ne niječem da barem sumnjam.“

„Svatko sumnja. Vjernici više nego svi ostali.“

„Stvarno? Zar i vi?“

„Naravno da sumnjam.“ Jakob Sara je sjeo kraj mene i zastenjao. Nije bio težak čovjek, ali činilo se da se klupa zanjihala. „Zato se to zove vjera, a ne znanje.“

„Čak i kod propovjednika?“

„Pogotovo kod propovjednika“, uzdahnuo je. „On se mora suočiti sa svojim uvjerenjima svaki put kad propovijeda Riječ Božju. Mora je osjećati jer zna da će u njegovu glasu biti moguće čuti i sumnju i vjeru. Jesam li danas vjerovao? Jesam li danas *dovoljno snažno* vjerovao?“

„Hmmm. A što se dogodi kada stanete za propovjedaonicu i ne vjerujete dovoljno snažno?“

Protrljao je bradu. „Onda moraš vjerovati da je kršćanski život dobar sam po sebi. Da odricanje od grijeha, umjesto predavanja, ima vrijednost za ljudska bića, čak i u ovom zemaljskom životu. Jednako tako, čitao sam da su sportašima bol i napor prilikom treninga smisleni sami po sebi, čak i onda kad ništa ne osvoje. Ako raj ne postoji, onda barem imamo dobar i siguran život kao kršćani, život u kojem sretno radimo i živimo te prihvaćamo mogućnosti koje nam daju Bog i priroda i brinemo jedni o drugima. Znaš li što je moj otac – i on je bio propovjednik – znao govoriti o laestadijanstvu? Ako nabrojiš samo ljude koje je taj pokret spasio od alkoholizma i razorenih obitelji, već to je dovoljno da opravda ono što činimo, iako je možda laž ono što propovijedamo.“ Na trenutak je zastao. „Ali nije uvijek tako. Ponekad je cijena života po Svetom Pismu veća nego što bi trebala biti. Takva je bila i za Leu... zbog načina na koji je, zbog mog sljepila, morala živjeti.“ U glasu mu se čuo blagi drhtaj. „Trebalo mi je puno godina da to shvatim. I shvatio sam da ni jedan otac ne bi trebao prisiljavati kći da živi u takvom braku, s muškarcem kojeg mrzi, muškarcem koji je silom uzima.“ Podigao je glavu i pogledao raspelo iznad nas. „Da, i dalje sam uvjeren da je to ispravno prema Svetom Pismu, ali ponekad spasenje ima visoku cijenu.“

„Amen.“

„A što se tiče vas dvoje, tebe i Lee...“ Okrenuo se i pogledao me. „Vidio sam to u dvorani. Dvoje mladih ljudi koji se gledaju onako kako ste se gledali ti i Lea u zadnjem redu, kad ste mislili da vas nitko ne vidi.“ Odmahnuo je glavom i tužno se nasmiješio. „Naravno, možemo raspravljati o tome što Sveto Pismo kaže o ponovnom braku, da ne spominjem brak s nevjernikom. Ali nikada prije nisam vidio Leu ovako sretnu. I nikad je nisam čuo da zvuči onako kako je zvučala kad je maloprije došla po Knuta. Zbog tebe je moja kćer opet lijepa, Ulfe. Govorim ti onako kako jest. Čini mi se da si počeo zacjeljivati sve rane koje sam joj nanio.“ Spustio je svoju veliku, naboranu ruku na moje koljeno. „Postupaš ispravno, moraš otići iz Kåsunda. Obitelj Eliassen je jako moćna, moćnija od mene, i nikad ne bi dopustili tebi i Lei da si ovdje stvorite život.“

Sada sam shvatio. Nakon molitvenog sastanka, kad me pitao mislim li Leu odvesti sa sobom... nije mi prijeto. Molio me.

„Osim toga...“ potapšao me po koljenu. „Ti si mrtav, zar ne, Ulfe? Dobio sam upute od Lee. Bio si usamljena, očajna duša koja je zapalila kolibu pa legla u krevet i puškom si raznijela glavu. Pougljenjeno će tijelo imati metalne pločice s tvojim imenom, a i ja i Ove Eliassen zaklet ćemo se policiji da ti je nedostajao jedan od prednjih zuba. Ja ću se javiti obitelji, ako je imaš, i objasniti im da si izrazio želju da budeš pokopan ovdje. Riješit ću papirologiju, razgovarati s vikarom te brzo i učinkovito pokopati tvoje posmrtno ostatke. Ima li kakva himna koja ti se sviđa?“

Okrenuo sam se i pogledao ga. Vidio sam kako mu jedan zlatni zub svijetli u polumraku.

„Ja ću jedini znati istinu“, rekao je starac. „Ali čak ni ja ne znam kamo idete. I ne želim znati. Samo se nadam da ću jednoga dana opet vidjeti Leu i Knuta.“ Ustao je, a koljena su mu zaškripala.

Ustao sam i ja i pružio mu ruku. „Hvala vam.“

„Ja bih trebao zahvaliti tebi“, rekao je. „Jer sam dobio priliku ispraviti barem dio onoga što sam učinio svojoj kćeri. Mir s tobom. Zbogom i neka vas Njegovi anđeli čuvaju na putu.“

Pratio sam ga pogledom dok je odlazio. Osjetio sam nalet hladnog zraka kad su se vrata otvorila i opet zatvorila.

Čekao sam. Pogledao sam na sat. Lei je trebalo više vremena no što sam očekivao. Nadao sam se da nije upala u nevolje. Ili se predomislila. Ili...

Izvana se čuo štektavi zvuk četrdeset konjskih snaga. Volkswagen. Spremao sam se krenuti prema vratima, ali ona su se otvorila i ušlo je troje ljudi.

„Ostani na mjestu!“ zaurlao je glas. „Ovo neće dugo trajati.“

Muškarac se brzo kretao među redovima. Knut je hodao za njim, ali pogled mi je privukla Lea. Bila je odjevena u bijelo. Zar je to njezina vjenčanica?

Mattis je stao ispred oltara. Stavio je smiješno male naočale pa počeo listati po papirima koje je izvukao iz džepa anorka. Knut mi je skočio na leđa.

„Imam nešto na leđima!“ viknuo sam i počeo se okretati i izvijati.

„Aha, *rikishi* Knut-*sana* iz Finnmark *kena*.“ zacvilio je Knut i čvrsto me zgrabio.

Lea mi je prišla i uhvatila me pod ruku.

„Mislila sam da je to najbolje odmah riješiti“, prošaptala je. „Praktično je.“

„Praktično“, ponovio sam.

„Bacimo se odmah na posao“, prekinuo nas je Mattis, a zatim se nakašljao i podigao papire. „Pred očima Boga Stvoritelja i prema ovlastima koje imam kao predstavnik države Norveške, oprostite što pitam, ali uzimaš li ti, Ulfe Hansene, Leu Saru za svoju zakonitu ženu?“

„Uzimam“, rekao sam jasno i glasno. Lea mi je stisnula ruku.

„Hoćeš li je voljeti i poštovati, i biti joj vjeran...“ počeo je listati po papirima, „...u bolesti i zdravlju?“

„Da.“

„A sada pitam tebe, Lea Sara, uzimaš li ti...?“

„Da!“

Mattis ju je pogledao preko ruba naočala. „Što si rekla?“

„Da, uzimam Ulfa Hansena za zakonitog muža i obećavam da ću ga voljeti i poštovati, i biti mu vjerna dok nas smrt ne rastavi. Što neće biti dugo, ako ne krenemo brzo.“

„Naravno, naravno“, rekao je Mattis i opet pogledao papire. „Da vidimo, to je... aha, tu je! Uхватite se za ruke. Ah, vidim da ste to već učinili. U tom slučaju... dobro! Pa, pred očima Boga – i mene kao predstavnika države Norveške – obećali ste... mnogo toga. I dali ste ruku jedno drugome. Stoga vas proglašavam vjenčanima.“

Lea me pogledala. „Pusti ga sada, Knute.“

Knut me pustio, kliznuo mi niz leđa i skočio na pod. A onda me Lea brzo poljubila i opet se okrenula Mattisu. „Hvala ti. Mogu li potpisati papire?“

„Naravno“, odgovorio je Mattis. Kliknuo je kemijsku na prsima, potpisao se na jedan niz papira i pružio joj olovku. „Ovo je službeni dokument i trebao bi vrijediti kamo god krenuli.“

„Hoće li pomoći kod dobivanja novih isprava?“ upitao sam.

„Ovdje je tvoj datum rođenja, a ovdje su naši potpisi. Tvoja žena može potvrditi tvoj identitet kao Ulfa Hansena, dakle, da, to bi trebalo biti dovoljno da dobiješ barem privremenu putovnicu u norveškom veleposlanstvu.“

„To je sve što trebamo.“

„Kamo ćete?“

U tišini smo ga pogledali.

„Naravno“, promrmljao je i odmahnuo glavom. „Sretno.“

I tako smo usred noći izašli iz crkve kao muž i žena. Bio sam oženjen. Ako je djed bio u pravu, prvi je put uvijek najteže. Sada smo morali uskočiti u Volkswagen i nestati iz Kåsunda prije nego se netko probudi i ugleda nas. Ali zastali smo na stepenicama i zadržano se pogledali.

„Konfeti!“ rekao sam. „To je nedostajalo.“

„Pada snijeg!“ viknuo je Knut.

Velike, meke pahulje polako su padale s neba i spuštale se na Leinu crnu kosu. Glasno se nasmijala. A onda smo potrčali niza stepenice i ušli u auto.

Lea je okrenula ključ, motor se pokrenuo, pustila je spojku i pošli smo.

„Kamo idemo?“ upitao je Knut sa stražnjeg sjedala.

„To je tajna“, odgovorio sam mu. „Ali mogu ti reći da je to glavni grad zemlje u kojoj ne trebamo putovnice kako bismo prešli granicu.“

„A zašto idemo onamo?“

„Ondje ćemo živjeti. Pokušat ćemo naći posao. I igrat ćemo se.“

„Čega ćemo se igrati?“

„Puno toga. Tajnog skrivača, na primjer. Usput, sjetio sam se jedne šale. Kako uguraš pet slonova u Volkswagen?“

„Pet...“ mrmljao je Knut sebi u bradu. A onda se nagnuo između sjedala. „Reci mi!“

„Dva naprijed, a tri otraga.“

Trenutak tišine. Potom se naslonio u sjedalu i glasno nasmijao.

„Onda?“ upitao sam.

„Popravljaš se, Ulfe. Ali to nije bila šala.“

„Nego?“

„To je bila zagonetka.“

Zaspao je prije nego smo izašli iz Finnmarka.

Svanulo je kad smo prešli švedsku granicu. Monotoni se krajolik polako mijenjao, dobivajući sve više boja i živosti. Planine su bile pokrivene ledenom snježnom glazurom. Lea je pjevušila pjesmu koju je tek nedavno naučila.

„Postoji hotel malo izvan Östersunda“, rekao sam, proučavajući autokartu koju sam pronašao u pretincu za rukavice. „Izgleda lijepo,

možemo ondje unajmiti par soba.“

„Naša prva bračna noć“, rekla je ona.

„Što s njome?“

„To je večeras, zar ne?“

Zamislio sam se. „Da, valjda jest. Slušaj, imamo sve vrijeme ovog svijeta, ne moramo se žuriti.“

„Ne znam što *ti trebaš*, dragi mužu“, rekla je tihim glasom, provjeravajući u retrovizoru spava li Knut, „ali znaš što kažu o Laestadijancima i prvim bračnim noćima.“

„Ne znam.“

Nije odgovorila. Nastavila je voziti i pratiti cestu s osmijehom na licu. Mislim da je znala što meni treba. Znala je to kad mi je postavila ono pitanje u kolibi, ono na koje nisam odgovorio: što je prvo na što sam pomislio kad je rekla da sam ja vatra, a ona zrak. Kao što bi Knut rekao, svi znaju odgovor na tu zagonetku.

Vatra treba zrak da bi postojala.

Dovraga, tako je lijepa.

Onda, kako završava ova priča?

Ne znam. Ali ovdje ću prestati pripovijedati.

Ovdje je dobro. Možda će se kasnije dogoditi stvari koje nisu baš ovako dobre. Ali to još ne znam. Znam samo da je ovdje i sada sve savršeno, da sam na mjestu na kojem sam oduvijek želio biti. Na putu sam, ali već sam stigao.

Spreman sam.

Usuđujem se izgubiti, još jednom.